

MASARYKOVA UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Sociální pedagogika

**Kde je moje místo aneb sociální pedagog
v prostředí základní školy**

Bakalářská práce

Brno 2014

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Gulová, PhD.

Vypracovala: Simona Řádková, DiS

Anotace

Sociální pedagogika jako samostatná pedagogická disciplína vznikla teprve po roce 1989 a to je možná jeden z důvodů, proč je práce sociálního pedagoga stále velkou neznámou především pro neobornou část veřejnosti. Někteří tento název vůbec neznají, někteří jej zaměňují či ztotožňují s prací sociálního pracovníka. Proto jsem se rozhodla jako studentka oboru sociální pedagogika, zmapovat prostředí základní školy a navrhnout zde uplatnění právě pro sociálního pedagoga.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část výzkumnou. Teoretická část čtenáře seznamuje s prostředím základní školy a nabídkou, kterou disponuje sociální pedagog. Druhá část se věnuje výzkumnému šetření, které probíhalo mezi studenty, kteří mají zkušenosti s prací sociálního pedagoga na základní škole. Výsledky, které jsem analyzovala prostřednictvím interpretativní fenomenologické analýzy, jsem využila k vytvoření modelu sociálního pedagoga, který by mohl fungovat na základní škole.

Annotation

Social pedagogy, as an independent pedagogical discipline, has formed only after 1989 and it is perhaps one of the reasons why the work of a social educator still remains unknown, especially for improper proportion of the public. Some even do not know this name, some confuse it or equate it with the work of a social worker. I therefore decided, as a student of social pedagogy, to map the elementary school environment and propose the application of the social pedagogue.

The thesis is divided into theoretical and research. The theoretical part introduces the reader to the environment in primary schools, and that the social pedagogue use there. The theoretical part the reader acquaints with the environment of the primary schools and offer, which has a social pedagogue. The second part is dedicated to the research, investigation, which took place between students who have experiences with the work social pedagogue at the primary school. The results, which I have analysed through interpretative phenomenological analysis, I used to create the model of the social pedagogue who could work in primary school.

Klíčová slova

sociální pedagogika, sociální pedagog, základní škola, výchova, pedagogický pracovník, žák, motivace, komunikace

Keywords

Social pedagogy, social pedagogue, primary school, education, pedagogical worker, pupil, motivation, communication

Bibliografický záznam

ŘÁDKOVÁ, Simona. *Kde je moje místo anebo sociální pedagog na základní škole: bakalářská práce*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra sociální pedagogiky, 2014, 54s, přílohy 48s., Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Lenka Gulová, PhD

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Masarykově univerzitě v Brně v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Brně .....

Simona Řádková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Lence Gulové, PhD. za trpělivost, ochotu, podnětné rady a odborné konzultace.

Obsah

Úvod.....	7
1. Základní vzdělávání v 21. století	9
1.1. Přístup k základnímu vzdělávání	12
1.2. Pedagogický pracovník	16
2. Sociální pedagog na škole.....	18
2.1. Profese sociálního pedagoga	19
2.2. Postavení sociálního pedagoga na základní škole.....	20
3. Výzkumné šetření	26
3.1. Metoda výzkumného šetření	26
3.2. Informanti výzkumného šetření	27
3.3. Analýza dat.....	31
3.4. Výsledky analýzy	31
3.4.1. Pocity při vstupu	31
3.4.2. Náročné začátky sociálního pedagoga na základní škole	33
3.4.3. Komunikace dveře směrem k pedagogům nejen otevírá ale i zavírá.....	35
3.4.4. Od třídnické hodiny přes zážitek k vlastním nápadům	38
3.4.5. Užívám si to, ale občas mě to „semele“ a přijde zklamání, které nečekám.....	42
3.4.6. Sociální pedagog představuje originální zaplnění díry na základní škole	43
3.5. Model sociálního pedagoga	45
Závěr	49
Summary	51
Použité zdroje.....	52
Přílohy.....	54

Úvod

Pokud někomu povíte, že pracujete jako sociální pedagog ve škole, málokdo ví, o čem mluvíte. Většinou následuje otázka: „*A co to znamená? To učíš děčka?*“. Stejně jako sociální pedagogika je poměrně mladá pedagogická disciplína, která do povědomí nejen ne odborné veřejnosti prozatím moc neproklouzla, i pracovní pozice sociálního pedagoga je poměrně novou záležitostí a rozhodně ne všechny školy svého sociálního pedagoga mají. Zároveň i pedagogický sbor málokdy ví, jaký je rozdíl mezi školním psychologem, speciálním pedagogem a sociálním pedagogem.

I pro mě, jakožto studentku sociální pedagogiky, bylo zpočátku těžké přesně říci, jaké pracovní uplatnění mohu s tímto studijním oborem najít. Po pravdě jsem ani netušila, co konkrétně chci najít. Netušila jsem, jaká je úloha sociálního pedagoga. Nevěděla jsem, zda má sociální pedagog pracovat s dětmi ve volném čase anebo spíše s dospělými anebo, zda se jedná o skutečně potřebnou či dokonce nezbytnou pracovní pozici. Zdálo se mi, že se trochu prolíná s prací sociálního pracovníka či speciálního pedagoga anebo asistenta pedagoga.

Nejvíce mi v této „profesní zmatenosti“ pomohla praxe, díky které jsem se dostala k práci sociálního pedagoga právě na základní škole. Moje studium i profesní směřování získaly poněkud přesnější obrysy. A proto také výběr tématu bakalářské práce jasně padl na uplatnění absolventa oboru sociální pedagogika právě na základní škole.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a výzkumnou. Teoretická část je sestavena ze dvou hlavních kapitol a podpořena odbornou literaturou. První kapitolu jsem věnovala přístupu společnosti 21. století k základnímu vzdělávání a popisu pedagogických pracovníků, se kterými se můžete na základní škole setkat. Obojí dobře posloužilo jako ilustrace prostředí, ve kterém by se měl sociální pedagog pohybovat. Součástí teoretické části je i popis mé představy o působení sociálního pedagoga na základní škole v podobě dvou mentálních map, kterou jsem navrhla před svou praxí na základní škole. Jedná se tedy o původní představu, kterou jsem následně, v průběhu praxe a na základě výsledků výzkumného šetření, pozměnila, konfrontovala s realitou a vytvořila tak model sociálního pedagoga, což je i cílem bakalářské práce.

Stěžejní část bakalářské práce se nachází ve výzkumném šetření, ve kterém jsem se věnovala popisu nejen vlastní zkušenosti, ale i zkušenosti dalších studentů s prací

sociálního pedagoga na základních školách. Využila jsem zde postupů a metod kvalitativního výzkumu. Sběr dat proběhl formou rozhovorů. Jako strategii a zároveň způsob analýzy dat jsem zvolila interpretativní fenomenologickou analýzu. Na základě analýzy rozhovorů jsem navrhla model fungování sociálního pedagoga na základní škole, který jsem opětovně představila v podobě mentální mapy. Čtenář může porovnat, jak moc se model změnil v porovnání s představou, kterou jsem o této práci měla před praxí a před provedením výzkumného šetření mezi studenty.

Může působit sociální pedagog na základní škole? Moje odpověď zní ano a na následujících stránkách seznámím čtenáře s podobou, v jaké by mohlo být uskutečněno.

1. Základní vzdělávání v 21. století

Jsem filmovým nadšencem. Jedním z mých oblíbených filmů je Amarcord od Federica Felliniho. Asi v patnácté minutě nás režisér seznamuje se školním prostředím hlavních protagonistů. Fyzikář, který vysvětluje kyvadlo stylem, že drží na provázku uvázaný kámen a říká: „Jak dělá kyvadlo? Tik, tak, tik, tak.“ A celá třída jeho slova opakuje a přitom vykonává stejný pohyb jako kyvadlo. Naprosto úžasná a jedinečná „sebranka“ osob, která tvoří pedagogický sbor. O žácích nemluvě. Parta chlapců, kteří kouří na záchodcích a vymýšlí „lumpárny“ které si nezdaří s těmi, které provádí již dospělí. Dneska byste podobnou školní poetiku asi těžko hledali. Jací jsou vůbec současní „školáci“? Házejí po učitelích kalamáře anebo jim nosí švestičky ze zahrádky? Co pro ně znamená školní docházka? Mají rádi školu anebo ji berou jako malé zlo, které musí prostě překonat?

Pro dítě je nástup do školy změna, na kterou bývá připravováno nejen doma, ale i v předškolním zařízení, kde již přichází do kontaktu s další autoritou a „vychovatelem“ (vedle rodičů), ale i s dalšími dětmi. Nástup do školy je závažným momentem nejen v životě dítěte, ale je i křížovatkou zájmů, úsilí a ctížádosti rodičů. Školní docházka je pro dítě na počátku zdrojem mnoha změn v oblasti jeho psychického vývoje. Nastává kvalitativní posun mezi hrou a školní prací, a tím se mění i struktura některých potřeb. Škola zasahuje do osobních vztahů, neboť rozšířením sociálních kontaktů se mění poměr dítěte k rodičům i sourozencům. Do života dítěte vstupuje nová autorita – učitel, který uplatňuje nové nároky na chování a činnost dítěte. (Lisá, Kňourková, 1996, str. 192)

Škola. Co je úkolem školy ve vztahu k žákovi? Úkolem školy je zprostředkovávat vědomosti, dovednosti a schopnosti a vychovávat žáka. Vyučování je vždy spojeno s výchovou. (Belz, Siegrist, 2001, str. 19)

Výchova a vzdělávání v 21. století jsou charakterizovány neustálými změnami v závislosti na kontextu kulturních, sociálních, politických a ekonomických procesů. Společný růst Evropy se v oblasti výchovy a vzdělávání vyznačuje individualizací procesu učení, výměnou informací a zkušeností, integrací oborů, vzájemnou spoluprací a otevřenou komunikací. Zatímco 20. století bylo stoletím techniky a strojů, 21. století je stoletím člověka a jeho kreativity, ke které neodmyslitelně patří hodnota informací,

znalostí, dovedností a postoji, nových požadavků na výchovu. Mění se podmínky a problémy ve výchově (vzdělávání) v souvislosti s globalizačními tendencemi - krize školy, výchovy a vzdělávání, názorový pluralismus, příklon k humanismu a respektování potřeb člověka, přibližování se k ideálu celistvosti, potřeba řešit společné, globální problémy lidstva. (Čábalová, 2011, str. 59) V Evropě, Americe, Japonsku i zemích třetího světa se hovoří o krizi školy, která je charakterizována nízkou efektivností poskytovaného vzdělání (rozporem mezi tím, o co škola usiluje a skutečnými výsledky, mezi učivem a potřebami života) a také strachem, nudou a nezájmem většiny dětí ve vztahu k institucionalizované školní výchově. (Horká, 2000, str.12)

Na základě této definice bych mohla být přesvědčena o tom, že systém vzdělávání bude mít našlápnuto vstříc k žákovi, vstříc k jeho jedinečné osobnosti, kterou se bude snažit během celého vzdělávacího procesu zohledňovat a upřednostňovat. Je tomu skutečně tak? *Někteří pedagogičtí pracovníci se domnívají, že děti a učitelé to dnes mají těžší než dřív. Poukazují na to, že se změnila děti, že se změnila rodiče a že se změnilo i to, co rodiny očekávají od školy. Podle pedagogů žáci teď vydrží být pozorní kratší dobu a vzájemně se k sobě chovají jinak. Existuje mnoho teorií, které se snaží tyto změny vysvětlit. Víme, že rodinní příslušníci spolu tráví méně času a že děti jsou vášnivými konzumenty televizních programů. Počet dětí bez dozoru se zvýšil. Mnozí rodiče mají osobní problémy nebo jsou ohroženi nějakou závislostí. V důsledku rozvodu žije stále více potomků buď jen s otcem, nebo jen s matkou. Děti méně sportují a mnohé se nepravdělně stravují. (Vopel, 2009, str. 8)*

Občas mi přijde, že na školách se mnohé nezměnilo například od doby, co jsem základní školu navštěvovala sama, a to je už dvacet let. Ano, využíváme moderní technologii a téměř v každé třídě je dataprojektor a interaktivní tabule, což dříve nebylo, ale nezapomínáme na osobnost a individuální zájmy a předpoklady žáků? Nezaměřujeme se moc na to, aby byly schopné odpovědět na devadesát devět otázek ze sta, místo toho, abychom je vedli k tomu, že se mají umět vyjadřovat a vědět, kde najít odpovědi, nežli je odrecitovat z paměti. Vypovídá o tom i neustálé testování žáků anebo zpřísnění podmínek pro podávání přihlášek na střední školy. Zdá se mi, že učíme žáky čím dál dřív vhodně reagovat na stresující situace, což vyznívá na jednu stranu asi pozitivně, ale na tu druhou stranu se ptám: „Proč?“.

Naopak mi přijde, že se změnili žáci, potažmo jejich přístup ke vzdělávání a instituci školy vůbec. Nejsem sice školní „matador“, působím ve školství necelé dva roky, což je skutečně málo, ale všimla jsem si, že většina žáků jakoby očekává, že jim vše spadne samo do klína. Nejsou zvyklí, že něco nejde anebo že v první třídě dostanou dvojku anebo dokonce trojku, když tomu odpovídají studijní výsledky. Občas nejsou zvyklí zabrat a skutečně nad věcmi hlouběji přemýšlet. Jakoby je trendem všechno zlehčovat a „zabodovat“ u spolužáků s trefnou a vtipnou poznámkou. Jste dobří, protože „stíráte“ učitele, ne protože máte jedničky a jste ve škole aktivní.

Byli jsme s žáky prvního stupně v kině na kreslené pohádce. Jak už to u pohádek bývá, i zde byla ústředním tématem láska. Hlavní hrdinka se obětovala, aby přežila její sestra. V momentu obětování se kinosálem nesl smích. Tipovala bych, že minimálně polovina žáků se tomu smála. Přišlo jim to vtipné. Mně to opravdu překvapilo a popravdě možná i zaskočilo. Když jsem se druhý den zeptala, zda se jim kino líbilo, tak mi jeden chlapec z první třídy odpověděl: „Nelíbilo. Nikdo tam neumřel.“

Účelem první kapitoly je zmapování prostřední, ve kterém by měl sociální pedagog fungovat. Půjde tedy o zmapování prostředí základní školy, ve kterém se zaměříme na popis přístupu základního vzdělávání a popis pedagogických pracovníků, se kterými se v tomto prostředí můžeme setkat.

1.1. Přístup k základnímu vzdělávání

Škola představuje jeden ze základních stavebních kamenů vzdělávání a výchovy, zprostředkovává dialog mezi sociálními skupinami, mezi generacemi, mezi kulturami a je propojena se současným reálným světem. (Čábalová, 2011, str. 72) A právě na slovo „dialog“ bychom měli dávat pozor a zdůrazňovat pojem komunikace. Je podle mě důležité, aby v rámci základního vzdělávání fungoval trojúhelník žák – rodič – škola (učitel). I když on je to spíše trialog nežli dialog, ale podstata zůstává stejná. Vytvoření otevřeného prostoru na základní škole. Prostoru, který je otevřený nejen k žákovi, ale i k jeho rodiči a umožňuje beztréstnou komunikaci o problémech, úspěších bez náznaku zastrasování školní inspekcí.

Na základní škole má být poskytováno solidní všeobecné vzdělání, orientované na situace blízké životu, na zadávání konkrétních úloh a na praktické jednání. Aby bylo těchto vzdělávacích a výchovných cílů dosaženo, zabývá se základní škola následujícími úkoly:

- *podpora osobního rozvoje;*
- *posilování uceleného vzdělání a výchovy;*
- *zajištění základních školních výkonů, hodnocení a chování;*
- *podpora sociálního učení;*
- *profilování do oblastí učení zaměřených na povolání;*
- *utváření charakteru času stráveného ve škole, klimatu školy, školního života, a tím školní kultury. (Belz, Siegrist, 2001, str. 20)*

Základní vzdělávání vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické i duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.¹

Je dost možností, jak popsat fungování, jakýsi smysl základního vzdělávání anebo

---

¹ § 44 zákon č. 472/2011 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších právních předpisů (citováno dne 30.3. 2014)

přístupy, které se vzájemně odlišují. Je na Vás, jak celou věc pojmete, a myslím si, že už jen popsat jednotlivé přístupy by vyšlo na celou bakalářskou práci. Osobně se mi líbí myšlenky konstruktivního modelu školy, který je právě orientovaný na žáka. *Smyslem je spolupráce. Pedagogický pracovník není všemocným a vševědoucím, ale spíše nápomocným a naslouchajícím. Jeho prací není hledat chyby, ale pomáhat žákovi s hledáním řešení. Konstruktivní škola vychází z následujících předpokladů (Tonucci, 1991):*

- *dítě, žák přichází do školy přemýšlet a rozvíjet své poznatky a zkušenosti,*
- *učitel zajišťuje rozvoj žáka (kognitivní, sociální, postojoyý aj.),*
- *inteligence se modifikuje a obohacuje restrukturováním. (Čábalová, 2011, str. 82)*

Zdeněk Helus zdůraznil, že je možné vysledovat tři zcela odlišná pojetí, která mají dalekosáhlé důsledky. *V prvním lze, podle jeho slov, s nadsázkou hovořit o tom, že dítě je vnímáno jako někdo v podstatě nedůležitý. „Dítě je někdo, kdo nás v podstatě nezajímá, jeho ústrojenství nás nezajímá. To, co nás zajímá, je, jakými úkoly jej zaměstnávat, za co jej trestat a odměňovat, jak tvarovat jeho chování. Jde o problém dobře řízeného působení, a jestli jde o holuba, nebo o žáka, není až tak v zásadě podstatné. Druhé takové pojetí je, že my bychom chtěli toho edukanta vlastně „zkrotit“. Protože kdybychom jej nekrotili, tak nebude chodit do školy, bude agresivní, ovládnou jej instinkty. Úkolem je tedy vymyslet takový režim, který by jej zkrotil a nejen to, který mu vnukne, aby on sám na sebe dohlížel, když já u toho nebudu. Čili žák nebo chovanec je v podstatě nebezpečná osoba a my musíme vědět, jak jej zbavit oněch instinktů a všeho toho neblahého, aby z něj byl slušný člověk.“ Panelista nakonec představil třetí, kontrastní pohled na dítě, v němž vidíme v jedinci mnoho potenci, potenci podávat výkon, potenci mít úspěch, potenci se radovat a být vděčný a těmto potenciím se my jako vychovatelé a učitelé dáváme do služby. A jsme tedy ne krotitelé, ani programátoři, ale facilitátoři. (Procházka, Žlábková, 2013 Pedagogická orientace č. 3, str. 392-405)*

Fungování nejen základních škol je v České republice dáno zákonem č. 472/2011 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Cíle a hlavní zásady jsou uvedeny hnedka na začátku zákona v § 2. V § 44 školského zákona je pak uveden cíl přímo pro základní vzdělávání, který jsem již zmínila výše.

Pokud se mluví o problematice vzdělávání a školství, je často nejen v médiích zmiňován rámcový vzdělávací program a školní vzdělávací program. O co se jedná? Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) zpracovává Národní program vzdělávání, projednává jej s vybranými odborníky z vědy a praxe, s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji a předkládá jej vládě k projednání. Vláda předkládá Národní program vzdělávání Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ke schválení. Pro každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání a pro předškolní, základní umělecké a jazykové vzdělávání se vydávají rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP). RVP vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání; jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů, hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků, tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů a dále závazným základem pro stanovení výše finančních prostředků.² Škola anebo spíše ředitel školy navazuje a vydává školní vzdělávací program (dále jen ŠVP), který zpřístupní na veřejném místě.

Inspirací pro myšlenku vytvoření RVP a ŠVP v České republice byly mimo jiné³ formulované typy učení podle Organizace OSN⁴ (Organizace spojených národů) pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO):

- *Učit se znát (získávat vědomosti o mnoha různých předmětech, učit se objevovat řešit nový problém).*
- *Učit se, „jak na to“ (získávat širokou škálu osobních dovedností potřebných pro život, jako jsou schopnosti komunikovat s druhými nebo pracovat jako část týmu stejně jako praktické dovednosti).*
- *Učit se žít společně (rozvíjet porozumění s jinými lidmi, poznání, že všichni máme práva a povinnosti, chovat se k ostatním tak, jak chceme, aby se oni chovali k nám, pracovat společně a řešit problémy konstruktivními způsoby).*
- *Učit se být (rozvíjet vnitřní kvality, získávat schopnost žít naše životy v souladu s tím, co opravdu považujeme za pravdivé a správné). (Hájek, Pávková, 2011, str.51)*

---

² § 3 zákon č. 472/2011 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších právních předpisů (citováno dne 30.3. 2014)

³ Podstatný vliv měla i transformace společnosti, jež vyžaduje v rámci zachování pomyslné rovnováhy i změnu výchovného a vzdělávacího procesu, systému.

⁴ Jedná se o Delorsovu zprávu Mezinárodní komise UNESCO – Učení je skryté bohatství.

Vzdělávání v rámci RVP pro základní vzdělávání směřuje k naplnění klíčových kompetencí,⁵ které tvoří hlavní výstup základního vzdělávání, mají charakter průřezový a propojují záměry všech vzdělávacích oblastí. (Čábalová, 2011, str. 75)

---

⁵ Jedná se o kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikační, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence k práci.

1.2. Pedagogický pracovník

„Dobří, entuziastičtí kantoři mohou dobře učit i v tom sebenešikovnějším školském systému. A naopak, ani sebedokonalejší systém nám nebude nic platný, nebudeme-li mít nápadité učitele, zapálené pro svou profesi.“ *Otto Wichterle*

Pedagogičtí klasikové často zdůrazňovali, že žakovu osobnost lze vychovat jedině působením skutečné osobnosti učitelovy. Není proto náhodné, že se výzkum pedagogovy osobnosti, jeho sociální funkce, jeho morálního, odborného i pedagogického profilu i jeho charakterových rysů dostává stále více do centra teoretického zájmu i praktických opatření v oblasti vzdělávání a výchovy mládeže a i dospělých. (Jůva, 2001, str. 55)

Hlavní zárukou kvalitního vzdělávání mladé generace jsou vysoce kvalifikovaní a motivovaní učitelé. Stupňující se požadavky na dnešního učitele souvisí nejenom s pokroky v oblasti vědy a techniky, rozvojem informačních a komunikačních technologií či obrovským nárůstem nových poznatků a informací, ale také silícím multikulturním rázem sociálního prostředí, sociálně patologickými jevy u dětí a mládeže. (Bendl, Kucharska, 2008, str. 8)

Uvádím zde pojmy jako učitel, pedagog. O kom je řeč? Kdo je pedagogickým pracovníkem? Podle § 2 odstavec 1 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších právních předpisů, je pedagogickým pracovníkem ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu (dále jen "přímá pedagogická činnost"); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb. Přímou pedagogickou činnost vykonává učitel, pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, vychovatel, speciální pedagog, psycholog, pedagog volného

času, asistent pedagoga, trenér, metodik prevence v pedagogicko – psychologické poradně a vedoucí pedagogický pracovník.⁶

Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady:

- a) je plně způsobilý k právním úkonům,
- b) má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,
- c) je bezúhonný,
- d) je zdravotně způsobilý a
- e) prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak.⁷

Učitel má možnost svými postoji, požadavky a svým jednáním vytvářet, ovlivňovat a měnit sociální vztahy uvnitř třídy, zvláště vztahy učitel – žáci. Ty mohou nabývat různé kvality, přes manipulaci a strach ze sankcí až po partnerské vztahy spolupráce. (Kvapilová, 1996, str.41)

Ačkoliv by se mohlo říci, že pedagogický pracovník je váženou pracovní pozicí, některé reakce tomu moc nenasvědčují. V poslední době se objevují kampaně, které si předsevzali prosadit profesi pedagoga na veřejnosti. Cílem je upozornit, jak zajímavá učitelská profese je, ale zároveň i náročná a především odpovědná a podhodnocená. Například organizace EDUin⁸ spustila webovou stránku, která nese název „Chci učit“ a naleznete ji na této webové adrese: <http://chciucit.cz/>. Autoři uvádí, že se jedná o projekt, který podporuje učitelskou profesi, pomáhá učitelům lépe učit a hledá cesty, jak udělat z učitelské profese prestižní a ceněné povolání. Formou filmových medailonků představují inspirativní učitelské osobnosti a informují zde o tom, jakým způsobem k učitelské profesi přitáhnout nové a zajímavé lidi.⁹

---

⁶ § 2 zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů

⁷ § 2 zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů

⁸ EDUin je obecně prospěšná společnost, která byla založena v roce 2011. Usiluje o to, aby se téma vzdělávání stalo celospolečenským tématem.

⁹ Zdroj: <http://www.eduin.cz/aktivity-a-projekty/> (citováno dne 29.3. 2014)

2. Sociální pedagog na škole

„Jsem přesvědčen, že sociální pedagogika od počátku devadesátých let urazila pořádný kus cesty. Je totiž třeba vidět, že sociální pedagogika v našich podmínkách je obor relativně mladý a že nebylo příliš na co navazovat. I když má svou historii, přeci jenom je tato historie a její tradice nesrovnatelná se situací v Německu, ale také v Polsku. Svědčí o tom počty publikací, počty pracovišť a pracovníků, kteří se po celá dlouhá léta tomuto oboru věnují.“ (Kraus, 2013, Sociální pedagogika č.1, str. 102 – 110)

Pedagogika jako věda o výchově tradičně řadí zkoumání vzájemného vlivu prostředí a výchovy mezi témata, u nichž je předpokládána interdisciplinární spolupráce. Vědecké poznatky sociologie, psychologie, lékařství, ekonomie, etnografie a dalších disciplín pomáhají odhalovat faktory, které výrazně působí při výchovně vzdělávacím procesu. Ten je vždy realizován v sociálním prostředí. V systému pedagogických věd se problematikou prostředí nejčastěji zabývá sociální pedagogika. (Přadka, Knotová, 2004, str. 17)

Sociální pedagogika jako samostatná pedagogická disciplína u nás vzniká až po roce 1989,¹⁰ který přináší nejen nový politický režim, demokracii, často v literatuře zmiňovaný nárůst kriminality, ale taktéž jiný úhel pohledu na soustavu vzdělávání. Společnost si dovoluje nahlížet na inspirace v zahraničí. Masarykova univerzita v Brně realizuje od školního roku 1995/96 výuku sociální pedagogiky na pedagogické fakultě.¹¹

Podle autorů Pedagogického slovníku je sociální pedagogika disciplína pedagogiky zabývající se širokým okruhem problémů spjatých s výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Mezi tyto problémy patří zejména poruchy rodiny a rodičovství; náhradní rodinná výchova; týrané, zneužívané a zanedbávané děti; delikvence a agrese mládeže; drogová závislost mládeže; dětská prostituce a pornografie; dodržování práv dítěte; resocializace a reedukace trestaných osob a další. Sociální pedagogika má tedy neobyčejně významnou úlohu v současné

---

¹⁰ Čerpáno z: PŘADKA, Milan. KNOTOVÁ, Dana. FALTÝSKOVÁ, Jarmila. Kapitoly ze sociální pedagogiky. 2.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3469-6. str. 23

¹¹ Čerpáno z: PŘADKA, Milan. KNOTOVÁ, Dana. FALTÝSKOVÁ, Jarmila. Kapitoly ze sociální pedagogiky. 2.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3469-6. str. 23

společnosti, v důsledku narůstající sociální patologie, kriminality mládeže aj. (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, str. 218)

Sociální pedagogiku lze vymezit jako sociální pomoc a do jejího předmětu lze zahrnout také problematiku sociálně-patologických jevů, romskou problematiku, problematiku sociálně i mravně narušených dětí a mládeže a i jiné problémy. Důraz by měl být kladen zejména na preventivní rozměr sociální pedagogiky. (Bakošová, 1994, str. 9)

Podle výše uvedených definicí je tedy sociální pedagogika má sociální pedagogika multidisciplinární charakter, což uvádí i Miroslav Procházka. *Sociální pedagogika se zrodila na základě setkání sociologie a pedagogiky; z oboru vědeckých disciplín čerpá inspiraci, na jejímž základě si stanovuje cíle, obsah, metody. Realizace cílů sociální pedagogiky je tak postavena na multidisciplinárním základě, vychází z pozice této vědy jako hraniční disciplíny a využívá také přesahy do dalších společenských vědních oborů.* (Procházka, 2012, str. 63)

Předmětem sociální pedagogiky jsou sociální aspekty rozvoje osobnosti člověka a jeho výchovy, především jde o pomoc člověku s jeho životními úkoly, situacemi, problémy, s jeho socializací (popř. resocializací). (Čábalová, 2011, str. 187)

Pojďme se společně podívat, jak může být sociální pedagog užitečný na základní škole.

2.1. Profese sociálního pedagoga

Možná jste si všimli, že sociální pedagog není dle zákona součástí seznamu osob, které spadají do skupiny pedagogických pracovníků, které jsem uváděla v 1.2. kapitole. Již nesčetněkrát bylo řečeno, že sociální pedagog stále není uvedený jako profese. Co to znamená? Pokud už máte dost neustálých otázek týkající se náplně práce sociálního pedagoga, řekněte dotazujícím, aby se podívali do katalogu Národní soustavy povolání a zkusili najít povolání sociálního pedagoga. Minimálně na půl hodinu máte od jejich všetečných dotazů klid a zároveň máte čas si připravit výživnou, uchopitelnou a hlavně i laikovi srozumitelnou definici sociálního pedagoga. Pokud si projdu nabídku katalogu tak k povolání sociálního pedagoga se nejvíce se blíží například asistent pedagoga, pedagog volného času, sociální pracovník, speciální pedagog anebo vychovatel.

2.2. Postavení sociálního pedagoga na základní škole

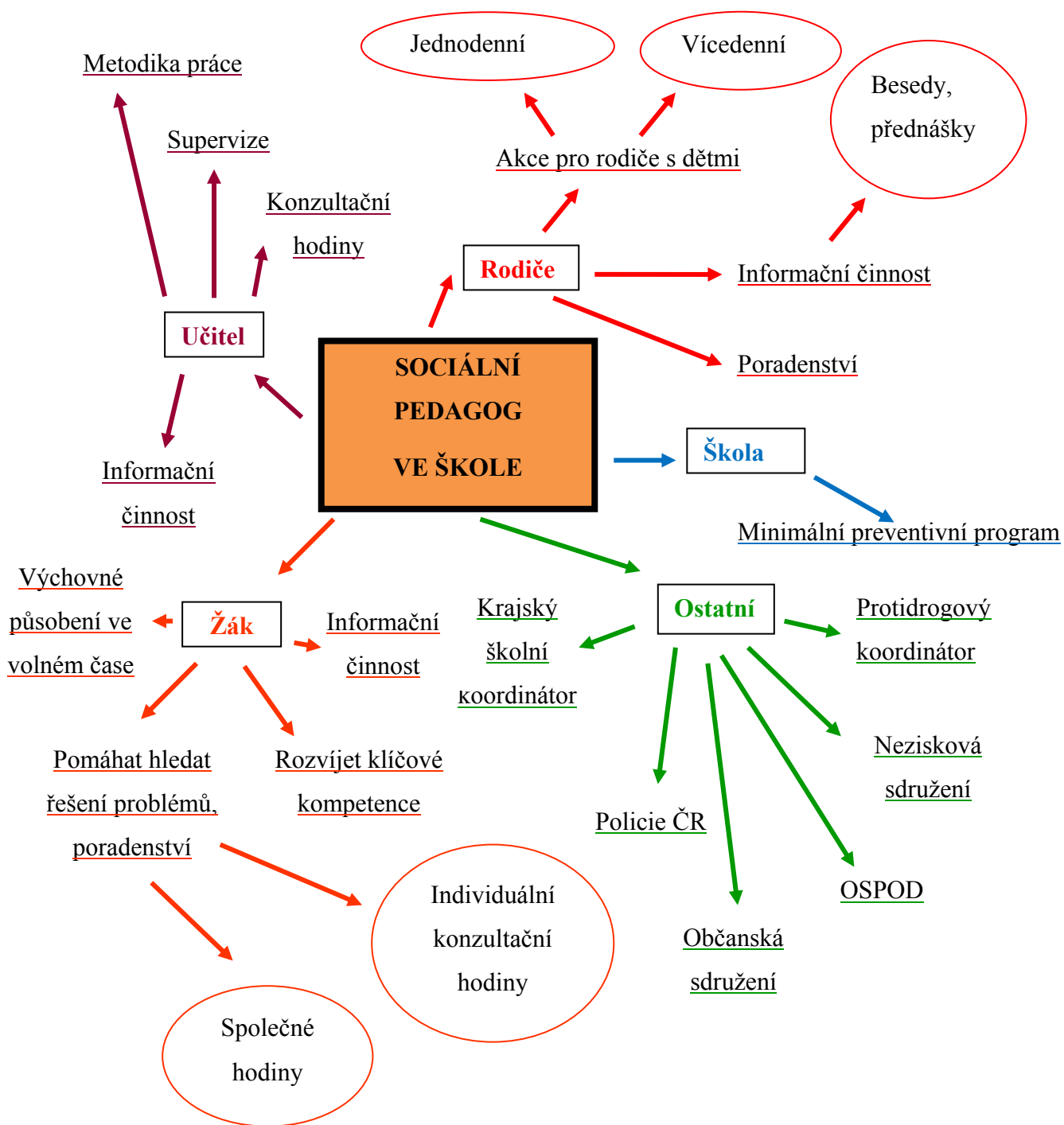
Jako studentka oboru sociální pedagogika bych zřejmě měla mít jasnou představu o uplatnění absolvovaného studijního oboru. Měla bych vědět, v jakých pracovních okruzích se mohu pohybovat, na které instituce či organizace mohu poslat svůj životopis. Na začátku studia (v prvním roce) to pro mě nebylo jednoduché, jak jsem uváděla v úvodu práce. Nevěděla jsem, jaké pracovní uplatnění s titulem sociálního pedagoga mohu hledat anebo spíše, jaké bych chtěla hledat a kde bych chtěla pracovat. Potřebovala jsem si zkrátka trochu ujasnit, co chci dělat. Nabídka služeb z mé strany jakožto sociálního pedagoga mi přišla nesmírně rozmanitá a obsáhlá, pokud jsem to porovnávala dle nabídky předmětů, které jsme měli v rámci kombinovaného studia. Zároveň až moc obecná a nezaměřená. Byli jsme znalci na všechno a zároveň na nic. Ne nadarmo se říká, že musíte vše vyzkoušet a že se poučíte se z případných chyb a získáte cenné zkušenosti.

Svoji původní představu práce sociálního pedagoga na základní škole jsem zpracovala v podobě dvou mentálních map, které jsou uvedeny níže. *Mentální mapa je nejsnadnějším prostředkem, jak dostávat informace do našeho mozku a jak z něj informace dostávat ven – je tvůrčím a efektivním způsobem dělání poznámek, který doslova „mapuje“ naše úvahy.* (Buzan,2007, str. 14)

Využila jsem mentálního mapování a to ze dvou důvodů. Tím prvním je, že mentální mapování mi přijde jako praktická metoda, která by se mohla v rámci metod vyučování a celkově v oblasti vzdělávání začít využívat častěji. Druhým důvodem bylo široké pojetí pracovního uplatnění sociálního pedagoga na základní škole, které ve mně vzbuzovalo spíše chaos a zmatek. Práce sociálního pedagoga mi přišla jako skládačka, kterou získáte spojením několika kousků, několika pracovních pozic v pedagogické oblasti, dohromady. Díky mentální mapě jsem si mohla jednotlivé představy o činnosti sociálního pedagoga utřídit a srovnat.

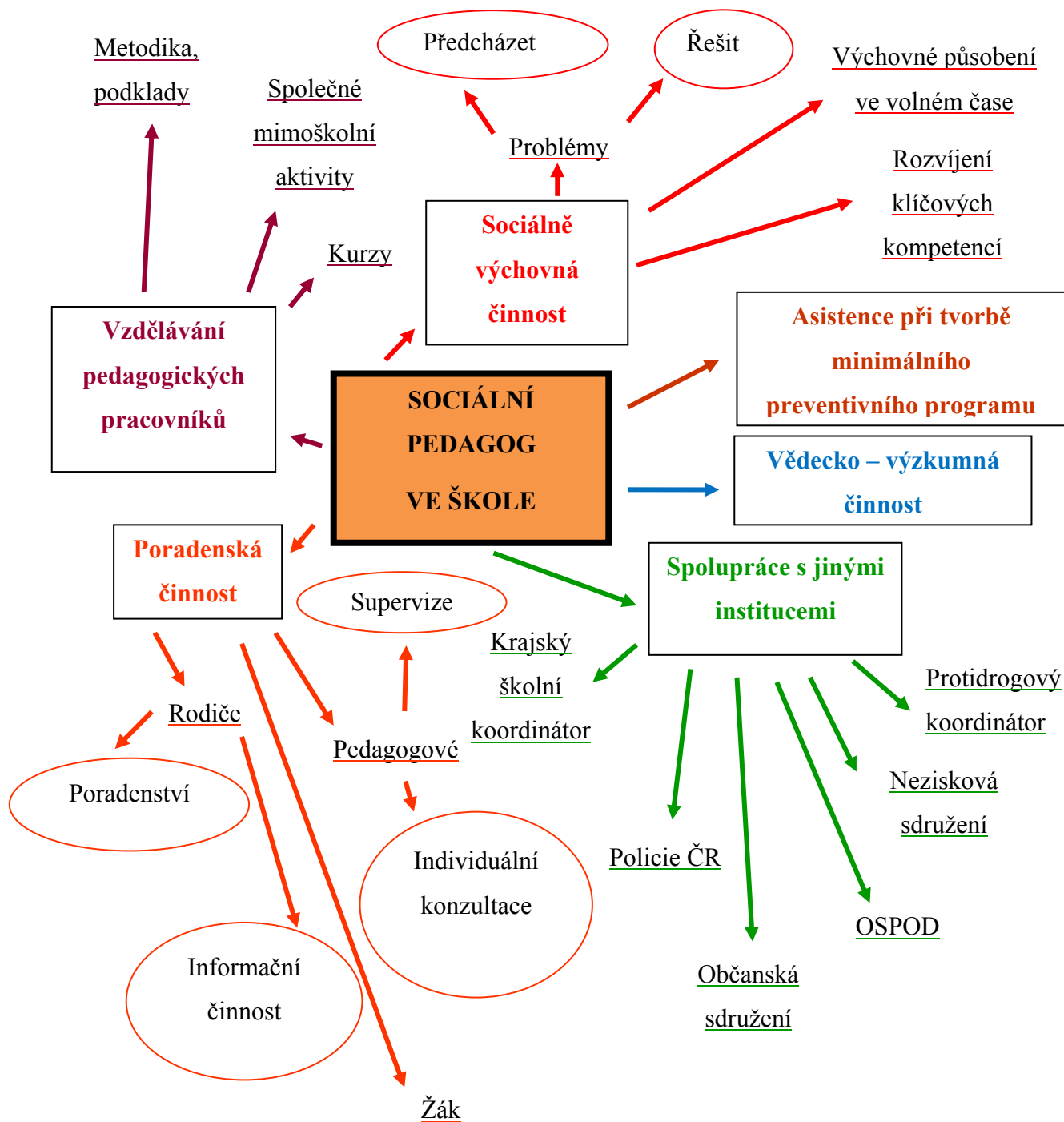
Na pracovní náplň sociálního pedagoga ve škole nahlížím ze dvou rovin. První rovina, která je graficky znázorněna na mentální mapě č.1. (Možnosti sociálního pedagoga ve škole dle cílové skupiny, str. 21) představuje rozdělení pracovní agendy sociálního pedagoga dle cílové skupiny, na kterou se při své činnosti soustředí.

Mentální mapa č. 1 - Možnosti sociálního pedagoga ve škole dle cílové skupiny¹²

¹² Mentální mapa č. 2 představuje vlastní zpracování představy o fungování sociálního pedagoga na základní škole. Zaměřila jsem se zde na cílové skupiny, se kterými mohu jako sociální pedagog spolupracovat.

Mentální mapa č. 2 - Možnosti sociálního pedagoga ve škole dle oblasti činností¹³

¹³ Mentální mapa č. 2 představuje vlastní zpracování představy o fungování sociálního pedagoga na základní škole. Tentokrát jsem se zaměřila na činnost, která mi přišla podstatná. Inspirovala jsem se odbornou literaturou (Krasu, Poláčková, 2001, str. 15) a vypsala základní činnosti, kterým se mohu věnovat jako sociální pedagog.

Mezi hlavní cílové skupiny řadím žáky, pedagogy a rodiče. Vůči žákům mluvíme především o následujících možnostech:

- rozvíjet klíčové kompetence, které byly popsány v Rámcovém vzdělávacím programu¹⁴,
- informovat – poskytovat dostatek informací například o sociálně-patologických jevech, které je ohrožují (v této oblasti může sociální pedagog spolupracovat s dalšími institucemi, které realizují preventivní programy pro děti a mládež jako je například Centrum prevence při neziskové organizaci Sdružení Podané ruce, o.s.)
- výchovně působit ve volném čase - nabídnout žákům pozitivní možnosti trávení volného času a předcházet tak výskytu sociálně patologických jevů u dětí (tyto aktivity mohou být nabízeny jako společný program pro žáky i jejich rodiče),
- poskytovat poradenství.

Rodiče jako cílovou skupinu rozhodně nesmíme podceňovat, neboť právě rodina dává dítěti základ, se kterým se na základní škole pak pracuje dále. Zároveň rodiče by měli být, a to nejen pro sociálního pedagoga, rozhodně spojencem nežli nepřitelem (snažit se rodiče pokud možno i zapojit do činností školy - společné aktivity pro rodiče s dětmi). Spíše nežli spojenec je vhodnější použít slovo partner.

Pokud se bavíme o učitelích, neměla bych opomenout zmínit především třídní učitele, se kterými může sociální pedagog pracovat právě v případě nesouladu třídního kolektivu. *Přesný výčet povinností třídního učitele v žádné zákonné normě nenajdeme, třídní učitele stanovuje ředitel školy, proto vymezuje i náplň jejich práce. K základním povinnostem patří: sledování docházky žáků, vedení třídnické knihy a třídního výkazu, podílí se na výchovných opatřeních (pochvaly, napomenutí), je členem zkušební komise, zasahuje v případě, že žák jeho třídy je podezřelý ze zneužívání návykových látek, seznamuje žáky se školním řádem a se základními pravidly chování ve škole i mimo ni.* (Kasíková, Vališová, 2007)

Jako čtvrtou skupinu jsem přidala školu jako instituci, neboť by bylo vhodné i žádoucí zároveň, aby se sociální pedagog podílel na vytváření a provádění minimálního

---

¹⁴ Dle Rámcového vzdělávacího programu v etapě základního vzdělávání jsou za klíčové považovány: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní.

preventivního programu¹⁵. Pátou skupinu představují další organizace, se kterými se může sociální pedagog spolupracovat a jejichž znalostí a aktivit může využívat. Řadím zde státní i nestátní organizace, které vytváří preventivní programy anebo volnočasové aktivity pro děti (Sdružení Podané ruce, o.s., Ratolest), vzdělávací kurzy pro učitele, popřípadě provádí osvětovou či poradenskou činnost v oblasti sociálně-patologických jevů.

Druhá rovina, která je znázorněna v mentální mapě č. 2 (Možnosti sociálního pedagoga ve škole dle oblasti činností, str. 22), pak představuje práci sociálního pedagoga na základní škole dle činností, které zde může vykonávat. Při zpracování mentální mapy jsem se inspirovala následujícím rozdělením, které popisuje uplatnění absolventa sociální pedagogiky:

- vlastní výchovná činnost (především spojená s ovlivňováním volného času),
- sociálně výchovná práce v nejrůznějších výchovných zařízeních včetně škol,
- činnost reedukační, resocializační (včetně penitenciární a postpenitenciární péče),
- činnosti poradenské, depistážní,
- organizování různých akcí (táborů, kurzů, apod.),
- tvorba programů, projektů,
- vzdělávání (výchovných, sociálních pracovníků), osvěta (rodičovské veřejnosti),
- vědeckovýzkumná činnost (v rámci resortních institucí, vysokých škol, občanských sdružení apod.).¹⁶

Trochu jsem tento přehled upravila po svém a vyšlo mi celkově sedm oblastí, ve kterých se mohu jako sociální pedagog ve škole realizovat.

Pokud shrnu veškerou činnost a individuální cíle sociálního pedagoga ve škole vyjde mi jeden obecný cíl, kterým je vytvoření atmosféry tzv. otevřené školy. „*Otevřená škola*“ s důrazem na sociální učení vtahuje do výchovně-vzdělávacího procesu ve škole

---

¹⁵ Minimální preventivní program (dále jen MPP) je vypracován vždy na příslušný školní rok (krátkodobé cíle primární prevence) nebo v časově delším horizontu (dlouhodobá preventivní strategie) a je součástí výchovně vzdělávacího programu školy. Odráží specifikace regionu, školy (školského zařízení) a vždy vychází z aktuální situace na škole a reflektuje evaluaci průběhu předchozího období (školního roku). MPP vypracovává školní metodik prevence v úzké spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky za podpory vedení školy.

¹⁶ Vycházela jsem z rozdělení, které je uvedeno v literatuře (KRAUS, Blahoslav, POLÁČKOVÁ, Věra. ČLOVĚK- PROSTŘEDÍ-VÝCHOVA. Brno: Paido, 2001. ISBN: 80-7315-004-2. str. 15)

mimoškolní instituce, společenství a zainteresované lidi. Takováto škola je utvářena jako životní prostor. Znamená to vést pestrý školní život: provozovat kvalitní mimovyučovací činnost a podílet se na komunálních mimoškolních aktivitách, případně je iniciovat, či alespoň poskytovat prostory. (Kraus, Poláčková, 2001, str. 191)

S podobnou myšlenkou se můžeme setkat již u Jana Ámose Komenského. Svět jako škola. Dobře, to je tedy teorie, ale jak moc tato teorie koresponduje s realitou?

3. Výzkumné šetření

V rámci výzkumu jsem chtěla využít přístup, který by dokázal, co nejlépe a nejdůležitěji zachytit poznatky z pedagogické praxe jednotlivých informantů. Jednoznačně padla volba na kvalitativní pedagogický výzkum. *Kvalitativní výzkum je vždy o setkání svou entit. Na jedné straně je to člověk, který by měl být plný zájmu o téma a zkušenosti osob, s nimiž spolupracuje. Na druhé straně je to jedinec, který se dobrovolně nabídne a umožní vědě přiblížit se do jeho životního prostoru a sdílet s ním jeho zkušenosti.* (Gulová, Šíp, 2013, 105) *Někteří metodologové chápou kvalitativní výzkum jako pouhý doplněk tradičních kvantitativních výzkumných strategií, jiní zase jako protipól nebo vyhraněnou výzkumnou pozici ve vztahu k jednotné, na přírodovědných základech postavené vědě. Kvalitativní výzkum postupně získal v sociálních vědách rovnocenné postavení s ostatními formami výzkumu.* (Hendl, 2008, str. 47)

Cílem výzkumu bylo zjistit, jak na působení sociálního pedagoga na základní škole nahlíží studenti (jaké činnosti může podle nich sociální pedagog na základní škole vykonávat). Druhým cílem pak bylo na základě informací získaných od informantů vytvořit model sociálního pedagoga, který může fungovat na základní škole. Takový model, který by mohl posloužit pro základní školu, aby si udělala představu, co jim práce sociálního pedagoga může nabídnout. Mým záměrem bylo hlubší seznámení se a vyjasnění si představy o fungování sociálního pedagoga na základní škole. Výzkumné otázky zní:

- Může sociální pedagog na základní škole fungovat?
- Jaké aktivity mohu jako sociální pedagog základní škole nabídnout?

3.1. Metoda výzkumného šetření

Z důvodu zpracovávání především přímých zkušeností informantů jsem zvolila interpretativní fenomenologickou analýzu – interpretative phenomenological analysis (dále jen IPA). *IPA je metoda, která svým charakterem a postupy reaguje na potřebu citlivého přístupu a umožňuje výzkumníkovi jít do hloubky a podstaty zkoumaných jevů. Má kvalitativní a induktivní charakter, který upřednostňuje neexistenci jedné pravdy*

s důrazem na subjektivní interpretaci jednotlivých respondentů. Výzkumník do výzkumu nevstupuje s žádnou předem vypracovanou hypotézou, jež by se ověřovala, ale cílem je zde spíše široce definovaný problém nebo otázka, která se v průběhu výzkumu s tím, jak výzkumník proniká do problému, zostřuje či jinak mění, dokonce se může zcela reformovat. Smith, Flowers a Larkin (2009) popisují proces kódování a analýzy dat v rámci IPA jako opakující se a induktivní. Jde tedy o opakující se cyklus, kde se výzkumník vrací k předešlým fázím analýzy a reviduje své poznatky na základě nově zjištěných informací. Témata se sepíší a dále se hledají souvislosti mezi nimi. Následně dochází ke sjednocování příbuzných témat do témat nadřazených a přiřazování podtémat k nadřazeným tématům. Nadřazená témata i podtémata se opět opakovaně porovnávají s původním textem. (Gulová, Šíp, 2013, str. 105 - 109)

3.2. Informanti výzkumného šetření

Výběr informantů pro můj kvalitativní výzkum byl v podstatě nejjednodušším krokem v rámci tvorby bakalářské práce. Jasná volba padla na spolužáky, kteří se stejně jako já účastnili projektu a kteří pracovali na základních školách jako sociální pedagogové. Důvodem pro jejich výběr byla především jejich přímá zkušenost s prací sociálního pedagoga. Chtěla jsem, aby výzkumné šetření mělo, co nejvyšší stupeň autentičnosti a skutečně dal nejen mě jako zpracovatelce výzkumného šetření, ale posléze i čtenářům, skutečně užitečný materiál pro další uvažování nad studijním oborem sociální pedagogika. Chtěla jsem, aby si čtenáři konkretizovali představu působení sociálního pedagoga na základní škole. Zatím je to poměrně abstraktní pojem, o kterém většina lidí (pedagogů, rodičů, žáků) neví, co si má myslet a ani co si může pod tímto pojmem představit.

Celkově se do výzkumného šetření zapojilo sedm informantů. Jejich stručnou charakteristiku jsem zpracovala do níže uvedené tabulky.

V tabulce jsem zmínila následující body:

- identifikační kód (neuváděla jsem pravá jména informantů z důvodu zachování jejich anonymity),
- věk (pro čtenáře může být zajímavé, jak na práci nahlíží osoby různého věku a zda je zde nějaký rozdíl),
- pohlaví,

- studující obor,
- zkušenost ve studovaném oboru (práce s žáky základních škol, členy pedagogického sboru).

INFORMANTI VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

OZNAČENÍ	VĚK	POHLAVÍ	VŠ	PROJEKT	PRAXE
R1	26	ŽENA	PdF MU	1/2 roku	Ano
R2	26	MUŽ	PdF MU	1,5 roku	Ano
R3	21	ŽENA	FF MU	1/2 roku	Ano
R4	21	MUŽ	FF MU	1/2 roku	Ano
R5	24	ŽENA	PdF MU	1 rok	Ano
R6	25	ŽENA	PdF MU	1 rok	Ano
R7	29	ŽENA	PdF MU	1,5 roku	Ne

V podstatě se jednotlivé charakteristiky informantů shodují. Ve většině se jedná o mladé osoby ve věku 24 až 26 let (výjimkou jsou tři respondenti ve věku 21, 21 a 29 let) studující na pedagogické fakultě MU v Brně (výjimkou jsou dva studenti, kteří studují filozofickou fakultu MU v Brně), kteří již měli předchozí zkušenosti, než se dostali do projektu (výjimkou je jeden student, který zkušenosti neměl).

Všechny rozhovory se odehrály v průběhu měsíců prosinec 2013 až únor 2014. Ne zvolila jsem strukturovaný rozhovor, neboť strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami sestává z řady pečlivě formulovaných otázek, na něž mají jednotliví respondenti odpovědět, Pružnost sondování v kontextu situace je omezenější, než v jiných typech rozhovorů. (Hendl, 2008)

R1 studuje na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity (dále jen PdFMU) a do projektu byla zapojena po dobu půl roku. Byla jedním z prvních, průkopnických sociálních pedagogů, kteří se do projektu dostali. Při výběrovém řízení prezentovala své návrhy na činnost sociálního pedagoga s důrazem na zážitkovou pedagogiku a osobnostně sociální výchovu prostřednictvím dramatu a to byl možná i jeden z důvodů, proč ji výběrová komise vybrala. Svě studium změnila z prezenčního na dálkové a užívá si práci vychovatelky v družině na základní škole. Ačkoliv je to již nějakou dobu, co působila jako sociální pedagog, ráda si udělala čas, aby zavzpomínala, jaké to bylo.

R2 je dvacetišestiletý student PdFMU, který jako sociální pedagog pracuje již rok a půl a do projektu je zapojený od jeho počátku. Práci sociálního pedagoga stejně jako prostředí základní školy si nemůže vynachválit. Po celou dobu jsem cítila až extrémně pozitivní naladění na celé jeho působení a radost, když mi popisoval, co na škole provádí. Na základní školu nastupoval již jako zkušený lektor kurzů primární prevence sociálně patologických jevů, což je i oblast, kterou se snaží na základní škole prosazovat jakožto sociální pedagog. Zmínil například projektový den zaměřený na drogovou závislost, do kterého se zapojili všechny ročníky a všichni učitelé. Na základní škole si jej oblíbili natolik, že by byli rádi, aby ve své práci sociálního pedagoga pokračoval i po ukončení projektu.

Dvojice sociálních pedagogů R3 a R4 nastoupila do projektu zcela nově a mají za sebou teprve první půl rok, ale rozhodně byste to nepoznali. Působili jako ostřílení matadoři, možná i díky tomu, že na základní škole se objevili již před svým nástupem v podobě lektorů a žáci i učitelé si je dobře zapamatovali díky tomu, co předvedli.

Oběma je dvacet jedna let a jsou studenti FF MU (filozofické fakulty Masarykovy univerzity). R3 a R4 jsou Slováci. V rozhovoru jsme se bavili o tom, zda jim právě slovenština nebyla na obtíž a nečinila překážky v komunikaci nejen s pedagogy, ale především s žáky. Oba studenti z předpokládaného handicapu udělali spíše výhodu a žáci základní školy se slovenštinou nemají problémy. Z jejich vyprávění mi přišlo, že je to spíše naopak, že se jedná o výhodu.

Vedle studia na FF MU navštěvují i přednášky a semináře, které jsou realizovány na PdFMU a právě díky těmto kontaktům se dozvěděli o druhém výběrovém řízení, ve kterém byli výběrovou komisí vybráni. Oba mají již skoro tříletou zkušenost jako animátoři v organizaci, která připravuje poznávací, školní pobyty pro děti v přírodě, jarní a letní zážitkové tábory, netradiční pobyty pro rodiny a další aktivity i pro dospělé. Bohužel jsem nezvolila zrovna vhodné místo pro společný rozhovor, ikdyž je Brno plné útulných kaváren, ne vždy jsou vhodným místem pro rozhovor. Asi v polovině rozhovoru se kavárna zaplnila a kavárenský šum doslova přehlušoval společný rozhovor. Zároveň selhala technika a tak je nahrána jen polovina rozhovoru, ve které je ovšem popsáno v kostce celé působení studentů jakožto sociálních pedagogů.

Třetí samostatný rozhovor byl realizován ve velkých prostorech kavárny Avia v Brně. Kavárna, která nejen svým vzhledem, ale i vůní připomíná plovárnu, se ukázala být vhodným místem pro podobná setkání. R5 je taktéž studentkou PdFMU (stihla mezitím získat titul Mgr. i na další fakultě Masarykovy univerzity) a v projektu pracuje již přes rok. Působila neskutečně „akčně“ a kromě toho, že vystudovala dvě školy skoro zároveň, působí v mnoha dalších pracovních projektech, například se podílí na realizaci filmového festivalu zaměřeného na lidská práva Jeden svět anebo je součástí projektu, jehož cílem je zvýšit informovanost občanů Evropské unie, žijících ve venkovských či odlehlých lokalitách, o základních právech, která jsou stanovena v Listině základních práv Evropské unie. Přišlo mi, že ačkoliv R5 bere práci sociálního pedagoga jako dobrou příležitost, nachází na ní taktéž pár zádrhelů, které ji práci znepríjemňují.

R6 je studentka PdF MU již pátým rokem. Vedle studia stihá i práci v organizaci, která se stará o adaptivní/ vzdělávací kurzy především pro vysoké školy. Do projektu nastoupila až po půl roce trvání a nyní je jeho součástí již rok. Svoji zkušenost popisovala spíše jako rozpačitou. Přístup některých pedagogů k její práci není zrovna otevřený a občas jí nenabízí dostatek příležitostí, při kterých by mohla představit možnosti, které jako sociální pedagog nabízí. Jednou z dovedností je určitě i dramatická výchova, na kterou se R6 při svém studiu zaměřila a kterou by mohla nabídnout jako něco nového základní škole.

Nejdříve jsem si nebyla jistá, zda mám uvádět sebe jako informanta. Obávala jsem se přílišného subjektivního náhledu na věc. Obávala jsem se, zda budu schopna objektivně nahlížet na práci sociálního pedagoga. Do projektu jsem nastoupila už od jeho počátku. Sama překvapena tím, že mě výběrová komise vybrala, jsem nastoupila nejprve na školu, která nebyla moc otevřená jakýmkoliv aktivitám sociálního pedagoga. K nějakým aktivitám jsem se dostala, ale přístup školy mě trochu odrazoval. Myslím si, že jako začátečník jsem potřebovala větší zájem o to, co dělám, potřebovala jsem pořádného poradce na škole. Posléze jsem přestoupila na jinou školu, která přistupuje k projektu úplně jinak. Otevřeně a vstřícně.

Jsem nejstarší ze všech respondentů a zároveň mám nejméně zkušeností z oblasti, kterou studuji a ve které jako sociální pedagog i působím, což jsou už dva extrémy, a proto si myslím, že je dobré svoji zkušenost do výzkumu zahrnout. Sociální pedagogiku studuji dálkově a teprve se chystám na dokončení bakalářského studia.

Když jsem nastoupila, měla jsem sice za sebou sedm let pracovní praxe, ale převážně v administrativní povahy a polovina zaměstnavatelů nepůsobila v oblasti vzdělávání či sociální práce. S dětmi jsem nikdy nepracovala, nikdy jsem nedělala ani vedoucí na táborech. Zajímavý kontrast oproti jiným účastníkům.

3.3. Analýza dat

Původním záměrem bylo vést rozhovor ve třech základních částech: vstup do projektu, realizace práce sociálního pedagoga na škole a hodnocení a vize sociálního pedagoga na základní škole. Jak jsem rozhovory prováděla, odkláněla jsem se od tohoto konceptu, neboť rozhovory probíhaly v neformální podobě a vždy jsme narazili na nějaké téma, které jsme rozváděli a neřídili se tak dle původně zamýšlené osnovy.

Jednotlivé rozhovory jsem si několikrát přečetla a poznamenala jsem si slova, která se v textu často vyskytovala a která vyjadřovala významné podněty, které patří do oblasti pracovní působnosti sociálního pedagoga na základní škole. Jednotlivé pojmy jsem si poznamenala do společné tabulky, kterou uvádím jako Přílohu č. 1. a z těchto pojmů jsem následně vybrala kategorie, které tvoří názvy podkapitol, pod které jsem přiřadila jednotlivé pojmy.

3.4. Výsledky analýzy

3.4.1. Pocity při vstupu

*Přišlo mi to hezký!
Zvědavost.
Zase něco nového.
Elán do práce.*

*Novinka
Vyzkoušet si, co se nabízí.
Propojení s realitou.
Konečně praxe.*

Motivační aspekt pro práci sociálního pedagoga na základní škole mi přišel jako podstatný a proto jsem začínala rozhovor vždy otázkami zaměřené na důvody, které vedly informanty k tomu, aby se přihlásili do projektu. Hodně povzbuzujícím aspektem a to nejen pro realizátory projektu, ale i pro samotné základní školy je počáteční motivace informantů, kteří prošli výběrovým řízením a začali pracovat jako sociální pedagogové na základních školách. U všech studentů naprosto a jednoznačně převládalo nadšení z projektu.

Získat pedagogickou praxi (jedinečná příležitost), osobní výzvu a zvědavost – chtěla jsem zjistit, co vlastně studuji za obor. R7

Začlo mě to zajímat, zase něco nového a původně jsem do toho moc nechtěl skrz to, že jsem neměl mnoho času, ale pak jsem si říkal, že by byla škoda u toho nebejt anebo to nezkusit. R2

Když nám nabídli něco, tak jsem do toho šla. V tomhlectom směru jsem se snažila ze studia „vyždímat“ všechno, co šlo. R5

Bezmezné nadšení pro práci sociálního pedagoga doprovázené nejasnými představami o tom, jak to bude ve skutečnosti fungovat. V podstatě nikdo o žádném ostychu anebo strachu nemluvil, což mě překvapilo. Vzrušení z toho, co je čeká. Očekávání nadcházejících dnů. Jaké budou požadavky ze strany základních škol? Nadšení doprovázené uvědoměním si informantů, že by rádi poznali, jak to chodí ve skutečném světě za pomyslným zrcadlem.

Chtěla jsem mít větší propojení s realitou a podívat se, jak vypadá vůbec to školství a vyzkoušet si to. A je to asi i tím, že já jsem prostě zvyklá přijímat, co přichází a vyzkoušet každou věc, co se nabízí. Takže asi proto jsem do toho šla, protože mi to přišlo jako možnost, navíc placená. R5

No, jakoby to, že jsem to chtěla vyzkoušet., protože jsem si sama nedokázala ještě představit, co by mohlo být náplní socpeda ve škole. A pak asi i finančně nějaké ohodnocení – zajímavá forma brigády, i když výdělek není moc velký. R6

Přijde mi, že právě pozitivní motivační aspekt při vstupu do projektu byl podstatný. Pomáhal nám v případech, kdy začátek nebyl až tak jednoduchý, kdy s námi pedagogové základních škol až tak moc nespolečovali. V podstatě se jednalo o podporu.

3.4.2. Náročné začátky sociálního pedagoga na základní škole

Vymezená působnost.

Pomalé začátky.

Seznamování se.

Nástup do rozjetého vlaku

Ukázat jim, co nabízím.

Cizí element – nevyužitý potenciál

Vnucování se x skutečný zájem (matoucí bipolarita)

Těžký boj se systémem.

Vhodný časový management

Jednu kategorii jsem věnovala počátkům sociálních pedagogů, které se v jednotlivých případech lišily a které informanty ovlivňovaly v jejich prvních měsících. Měly vliv na jejich motivaci, která je následně vedla k aktivitě. Někteří se dostali k tomu, že se musí naučit se prosadit, být asertivním a umět se tzv. prodat. „Umět se prodat“ je zřejmě věc, kterou se na škole nenaučíte, ale nebát se ozvat a ukázat, co ve vás je a co můžete škole jako zcela nový element přinést, se už naučit můžete.

V podstatě mi to občas přišlo, že jsme něco jako pokusní králíci, akorát naše pokusy neubližovali vlastnímu zdraví, ale spíše nám bořili zeď iluzí, které jsme o fungování českého školství měli. V některých případech to byl poměrně tvrdý střet, jinde to naopak šlo jako po másle. Každý z informantů zvolil odlišný způsob uvedení na školu, odlišný způsob představení nabídku služeb. Někteří začali pomalým sledováním přirozeného, školního prostředí.

Tak první ty schůzky s mojí metodičkou byly hodně o tom, že jsem se seznamovala s prostředím, vykládala, jak to tam chodí, co budu mít na starost, protože ona měla už dopředu s ředitelem domluvné, co budu mít na starost, kde budu působit, aby to měli vymezené, aby nevznikly nějaké nejasnosti. Takže já jsem už dopředu věděla, že budu dělat třídnické hodiny v určitých třídách a ta moje metodička je i výchovná poradkyně, takže mi mohla i říci, co se v třídách řeší z jejího pohledu a znala i ty učitelky. R1

První byly návštěvy v hodinách. S ředitelem jsem se domluvila na dvou třídách, které byly označeny jako problematické. Setkávání s metodičkou na škole, s metodičkou prevence, s třídními to bylo náplní pro říjen a listopad. V prosinci to byl pak Den lidských práv ve spolupráci s Amnesty International. R7

Další zvolil přímý skok do vody v podobě uspořádání workshopu pro učitele, na kterém mohl osobně představit vizi sociálního pedagoga, a seznámit učitele s širokou nabídkou služeb, kterou mají k dispozici po dobu trvání projektu.

Jako první jsem vlastně přišel a uspořádal jsem workshop pro učitele s tím, že jsem tam měl v plánu prezentovat nabídku věcí, které bych mohl dělat na té škole. Nadhodil jsem jim nějakou představu, Představil jsem se a hráli jsme jen nějaké ice-breakery. Oni viděli jiný způsob práce, nějakým způsobem jsme se vzájemně otrkali a nutno teda říct, že na to první setkání jich přišlo osm. Moc tomu nedávali, ale uspořádali jsme to za týden či čtrnáct dní a to už až na dvě výjimky přišel celý učitelský sbor. Dost se jim to líbilo a tak si to řekli mezi sebou. R2

Někteří informanti přebírali pozici sociálního pedagoga po předchozím studentovi, naskočili tak do již rozjetého vlaku.

Ono to bylo vtipný v tom, že ona mě oslovila ještě před tím, než se ze mě stal socped. Oslovila mě s tím, abych jí tam udělala dramatické lekce na prevenci šikany. Takže já jsem tam vlastně jela ještě předtím....Teda jela jsem tam v době, kdy už jsem byla socped, ale ta zakázka přišla ještě dřív, ale jsme tam jely jako spolu. Mě představila, řekla dětem, že ji budu nahrazovat a tak a pak už se tam neukázala. A já jsem tam před tím jela s ní jednou za ředitelem se ukázat. A oni se mě taky jako vyptávali... To mě jako hrozně překvapilo, že oni se mě ptali, co tam chci vlastně dělat a tak. A já jsem možná čekala zadání z jejich strany. R5

Začínala jsem ještě jako s P., že jsem se ukázala, představila mě a spolu jsme dělaly program v páté třídě, protože to bylo domluvený. Ale tohle bylo jako fakt první, abych se seznámila s prostředím. R6

R: Prechod bol v pohode, pretože aj...

B: Decka už boli zvyknutí na slovenčinu. Toho sa napríklad najviac báli na fakulte, ale preto, že L. s M. boli Slováci a boli tam, mali sme to jednodušši.

R: Najviac si to užili oni, keď sa to riešilo. Neverilo sa, že to môže niečomu pomôcť. Tak oni si tam zažili.

B: No, ono to bola zo začiatku ťažké na tej škole. Oni tam nijak neuznávali socpeda a mali s tým problém. A vlastné prelomili lady a jak sme tam my nastupili, opäť Slováci, chalan baba, tak to bolo jednoduššie. Nemáme vlastné žiadny problém. R3, R4

3.4.3. Komunikace dveře směrem k pedagogům nejen otevírá, ale i zavírá.

*Výborná komunikace s metodičkou
Vše na férovku.
Otevřenost – vstřícnost
Je to pěkný! (ale nic víc)
Nezájem, uzavřenost.*

*Žebrání o pozornost.
Jsme součástí sboru – skvělý přístup
metodičky.
Volnost – kreativita – prostor
Slovenština nevadí.*

Ať už pracujete kdekoliv, je prostředí, ve kterém se pohybujete například osm hodin denně důležité a ovlivňuje nejen váš pracovní výkon, ale i vaše chování po pracovní době. Nejinak tomu bylo i případě informantů na základních školách. Ztotožnění se s rolí sociálního pedagoga a přijetí pedagogickým kolektivem pro nás bylo důležité.

Moje představa o působení sociálního pedagoga na základní škole například zahrnovala spolupráci mezi studentem vystupujícím v roli sociálního pedagoga a pedagogy základní školy. Společně mohou vytvářet plány pro práci, projekty, akce pro žáky. Ačkoliv přístup informantů ke škole byl ve všech uváděných případech více nežli otevřený a vstřícný¹⁷, na druhé straně se ne vždy setkávali se stejným pozitivním ohlasem.

Vnucování se (za celou dobu za mnou přišly jen dvě učitelky, že chtějí uspořádat lekci a to jedna z nich seděla se mnou v kanclu – pokud by tu nebyly ty dvě tzv. problematické třídy – realizovala bych jen projektové dny – nezájem metodika na škole (moje metodička na mě většinou neměla moc času a žádné nápady) – nezájem vedení (pokud jsem realizovala nějakou akci, nikoho nezajímala) – pamatuju si, že pokaždé přišli a udělali jen nějaké fotky, ale nezajímala je zpětná vazba. R7

Oni jsou právě takoví: Co chcete vy dělat, to můžete. Jako ta metodička je vstřícná a hodná, ale není to tak, že by měli nějaký vyloženě požadavky, co by chtěli po mně dělat. Líbilo se jim, co dělám, třeba mě pochválila, ale jako nevím. Úplně tam nevidím tu spolupráci v tom, že oni by mě vnímali jako potenciál, který mohou nějak využít v rámci té výuky. Já jsem třeba i říkala, já můžu připravit i něco, co se bude týkat vaší výuky. Já jim nemůžu předávat teoretické znalosti z vlastivědy, protože to neumím, ale jako můžu na to udělat nějakou zážitkovou lekci, díky které si to zapamatují například.

---

¹⁷ Ani v jednom případě se neobjevilo, že by se student v roli sociálního pedagoga nezajímal o dění na škole, nenabízel projekty a lekce. Vždy projevoval zájem.

No, ale ty učitelky mi nikdy nic nedaly, jenom v první třídě žebrali pohádky, tak jsem s dětma dělala pohádky. Anebo brali zdravé stravování, tak jsem s nimi udělala jako taky zdravý stravování. Nebylo to tak, že by mi vyloženě říkali, co tam mám udělat. R5

Ovšem vstřícný přístup převládal a to především v těch případech, kdy informant dostal možnost osobně představit sebe i svoji nabídku celému pedagogickému sboru. Někteří měli výhodu i v tom, že je již znali z předchozí pedagogické/studentké praxe, během které zrealizovali pár lekcí pro žáky.

S tou zástupkyní úplně v pohodě, ta je jako úplně skvělá. Má dobré působení na učitele. Co řekne, to platí a přes to nejede vlak. Má hodně velký respekt. A se mnou úplně v pohodě, vždycky se snažila maximálně vyjít vstříc. R6

Práveže nám začali terás tykat' aj metodička. Taká pohodička. Začali nás brať ako kolegov. My sme si tam nezažili nejaké krušné chvíle. R3

Moje metodička se hodně zajímala, i jsem chodila do jejího kabinetu a jsme společně o tom mluvili. Chtěla vědět, co jsme dělali, jak děcka reagovali, když byly nové informace o té třídě, tak mi je předala, a bavily jsme se i tom, na co další programy zaměřit. Ta podpora byla výborná. R1

Mnohdy nejasná zadání ze strany základních škol vedla informanty k vytváření vlastních nabídek služeb a vyvěšení harmonogramů pro učitele. Osvědčilo se jasné představení služeb, které můžete jako sociální pedagog na základní škole nabídnout. Vzhledem k časové dispozici, kterou projekt umožňoval pro působení sociálního pedagoga, bylo potřeba pečlivě plánovat jednotlivé aktivity.

...na začátku měsíce já dám takový kalendářík na měsíc a mám tam disponibilní hodiny. A funguje to tak, že to visí ve sborovně, je tam na mě kontakt a někdo přijde, zapíše se. A kdo chce a touží po mě, tak si mě tam zabojuje a máme pravidlo, že chci konkrétní zadání, alespoň dva dny předem, což teda moc nefunguje. Samozřejmě jsou někteří úžasní a napíšu ti veškerá specifiká té třídy. Co se tam děje a jak by chtěli, abych s tím pracoval a jak bych mohl pomoci. A pak ti někdo napíše „Přijď si s nima hrát“. Ale myslím si, že je to už pomalu učím. R2

Velkým problémem byla časová dotace pro působení sociálního pedagoga na škole a zároveň i ta skutečnost, že jsme vedle toho všichni studovali a pracovali. Časová

dotace byla problém i toho hlediska, že jsme nedokázali včas zareagovat na všechny situace, které se ve škole v době našeho nepůsobení, vyskytly.

Tím, že jsem tam docházela jednou týdně, neměla jsem moc vyzkoušené, co na ně funguje, co je baví/ nebaví. R1

Ale samozřejmě to vychází i z toho, že jsem tam čtyři hodiny týdně. Psycholožka tam je pořád, tak může komunikovat s lidmi na té škole. Kdyby tam ten sociální pedagog byl třeba jen na poloviční úvazek, ale byl by tam, pořád, tak si myslím, že tam uplatnění má na té škole. R6

No, já když srovnám sebe a pak to, co jsem slyšela na těch supervizích, tak mi to přijde jako těžké prostředí, které je problémové a je zde spousta věcí k řešení. Nemůžu přijít jednou týdně a vyřešit jim náběh šikany třeba. R1

Ukázalo se, že když jsme na škole častěji, máme nejen lepší přehled o dění ve škole, o událostech a problémech v jednotlivých třídách, ale máme více možností zapadnout do pedagogického sboru a necítit se tak jako vetřelec, ale jako součást týmu.

Úplně úžasný bylo ted'ka září. To jsme měli souvislou praxi, tak jsem tam byl tři, čtyři dny v týdnu. A bylo to úplně super, protože jakmile ti vyvstal nějaký trouble, tak si prostě hnedka mohla řešit. Obešla si děcka, učitele a bylo to super. Hlavně jsem měl čas na nějakou přípravu ve škole. Takhle, když já tam přijdu, tak jako mám šest sedm hodin denně a mám hodina, hodina, hodina a je strašně malinko času se přeorientovat. Přijdu na sedmou tak máme nějakou třídnickou hodinu, tak pomáhám s třídnickou hodinou, pak rychle přeběhneš do kabinetu, vezmeš věci a jdeš na jinou. Potom ten učitel to chce s tebou třeba probrat, ztratíš přestávku a dostáváš se do skluzu. Když se tam něco objeví, nemáš ani přestávku na to, aby si zašel za tím učitelem, který s tebou chtěl zrovna mluvit. Když jsem tam byl ty tři, čtyři dny v týdnu tak jsem i třeba čtyři hodky něco udělal a pak jsem měl dvě volné hodiny, kdy zase jsem mohl zajít za někým do kabinetu a pobavit se o té jeho třídě a nějakým způsobem jsme mohli konzultovat. To bylo pěkné. R2

Postupem času jsme na společných setkání začínali otázku, zda by nebylo dobré, aby sociální pedagog vedle své práce vykonával i jinou pracovní agendu. Nejen kvůli lepšímu pracovnímu uplatnění, ale především skrze poznání školního prostředí,

zapadnutí do kolektivu, poznání žáků. Některým se podařilo skloubit práci z projektu se skutečnou prací na škole a ukázalo se, že to není vůbec špatné.

Pracuji zde na poloviční úvazek jako vychovatelka ve školní družině, což je značka ideál. Žáci z nižšího stupně si mě pamatují z družiny a zatím jsem jim sympatická. Beru to jako nespornou výhodu. Zároveň ve mně mají větší důvěru i ostatní učitelé, když vědí, že na škole pracuju. Je to pro ně jistější, než kdybych byla jen externí studentka PdFMU, která dojíždí jen na jedno dopoledne, maximálně jeden den v týdnu. Je více možností. R7

Zároveň někteří „finišovali“ bakalářské, magisterské studium a práce sociálního pedagoga byla nechtíc posouvána na vedlejší kolej a někdy nebyla jiná možnost, než odejít a dát prostor dalším adeptům.

Pravda je, že oba dva ty semestry, co jsem tam zatím byla, tak jsem byla v hrozném stresu. Nejdřív z diplomky a pak zase z diplomky. R5

Hlavní důvod byl, že jsem nestíhala, protože jsem dodělávala bakalářkou práci a věděla jsem, že jsem ve skluzu. Nevyhovovalo mi to spíše v tom ohledu, že já jsem potřebovala i mít nějakou brigádu a tady se snižovaly hodiny, takže jsem věděla, že tím nepokryju svoje potřeby, takže jsem musela hledat jinou práci, kterou jsem dostala a tím pádem jsem věděla, že nebudu stíhat ani tohle. R1

3.4.4. Od třídnické hodiny přes zážitek k vlastním nápadům.

*Práce s učiteli - workshopy
Prevence sociálně patologický jevů,
třídní kolektiv, kyberšikana, rasismus
Vlastní aktivity – vlastní vedení
(vedení časopisu)*

*Mimoškolní aktivity (škola v přírodě,
adaptáky)
Dramatická výchova. Zážitkový
výchova. Projektové dny
Třídnické hodiny – nové pojetí*

Co může sociální pedagog základní škole nabídnout? Klíčová otázka projektu a možná by se dalo i říct, že se jedná o důležitou skutečnost, kterou se snažím například já sama při činnosti v projektu nalézt. Snažit se vytvořit nabídku služeb, se kterou můžeme jít tzv. s kůží na trh.

Než se dostanu k jednotlivým aktivitám, ke kterým se informanti dostali, zmínila bych pár slov i tom, jakým způsobem nám pedagogové svoje požadavky zadávali. Mnohdy nebylo lehké odhalit „jádro pudla“.

Samozřejmě jsou někteří úžasní a napíšu ti veškerá specifika té třídy. Co se tam děje a jak by chtěli, abych s tím pracoval a jak bych mohl pomoci. A pak ti někdo napíše „Přijď si s nima hrát“. Ale myslím si, že je to už pomalu učím. R2

No a jako mě nikdo neřekl, co by potřeboval, co by tam chtěl dělat. Tak nějak ze své přirozenosti jsem tam začala pracovat jako na osobnostním rozvoji těch dětí a na komunikaci ve třídě. Ne, oni jsou právě takoví: Co chcete vy dělat, to můžete. Jako ta metodička je vstřícná a hodná, ale není to tak, že by měli nějaký vyloženě požadavky, co by chtěli po mně dělat. Líbilo se jim, co dělám, třeba mě pochválila, ale jako nevím. Úplně tam nevidím tu spolupráci v tom, že oni by mě vnímali jako potenciál, který oni mohou nějak využít v rámci té výuky. Já jsem třeba i říkala, já můžu připravit i něco, co se bude týkat vaší výuky. Já jim nemůžu předávat teoretické znalosti z vlastivědy, protože to neumím, ale jako můžu na to udělat nějakou zážitkovou lekci, díky které si to zapamatují například. No ale ty učitelky mi nikdy nic nedaly, jenom v první třídě žebrali pohádky, tak jsem s dětma dělala pohádky. Anebo brali zdravé stravování, tak jsem s nima udělala zdravý stravování. Nebylo to tak, že by mi vyloženě říkali, co tam mám udělat. R5

Nejčastější zakázky, které přicházely k sociálním pedagogům, byly právě, že žáci na sebe pokřikují, neváží si svých spolužáků a ani sebe. Alarmující je narůstající nevráživost na sociální sítích a hodnotový žebříček žáků. Na tyto podněty sociální pedagogové tvořili, připravovali a realizovali lekce, projektové dny, workshopy, adaptační pobyty.

Nejčastěji zmiňované aktivity byly uváděny ve spojení s pomocí při realizaci třídnických hodin. V podstatě u všech sociálních pedagogů se objevila možnost působit v rámci třídnických hodin. Pojetí třídnických hodin bylo skoro na všech základních školách stejné: vyřízení administrativy, popřípadě, kam pojedeme na výlet a pak hnedka na oběd. Nic více pedagogové v třídnických hodinách nestíhali, navíc na ně mají vymezeno maximálně dvacet minut. Většinou ani netušili, jaké aktivity mohou s žáky během třídnických hodin realizovat. V rámci působení sociálních pedagogů vznikly tři manuály pro vedení třídnických hodin a dá se předpokládat, že se bude jednat o jednu z klíčových oblastí pro působení sociálního pedagoga na základní škole a bude i dosti

žadoucí, vzhledem k hromadícím se problémům s třídními kolektivy. Při tvorbě nabídky služeb jsme se snažili vycházet vždy z individuálních potřeb základní školy.

Další oblastí, kde nacházel sociální pedagog své uplatnění, byla dramatická výchova a vedení dramatického kroužku. Využívá zážitek, prožitek studenta a na základních školách se ne vždy objevuje a proto může být nejen pro žáky, ale i pro pedagogy zajímavou formou, jak s žáky pracovat, jak s nimi komunikovat.

Zo začátku niečo na komunikáciu, spoznávanie. Teraz makáme hlavne na tej dramke. Deviataci vyzerajú, že sa na dramku neprihlásili preto, že sa teší, ale preto, že je jednoduchá, takže je to také, že sa pred sebou hanbia. R3

Dramku si naplánujeme, jako by sa mal herec rozvíjať. Teraz ideme na prostredie, teraz ideme na vyjadrovanie emócií alebo riadenú improvizáciu a tak sme si to pekne plánovali, čo chceme robiť, ale na tie triednické hodiny sa nedá poriadne naplánovať, osnovy. To prišiel pedagóg a povedal „Moje deti nevedia ani popísať úlohu, lebo sa pred sebou hanbia“. Tak sme stavili hodinu na to, abychom komunikovali, otvorili sa. A bylo to aj zábavné lebo keď by ich to nebavilo, tak nebudú ani komunikovať. R4

Objevovaly se taktéž požadavky na uspořádání hodin se zaměřením na prevenci sociálně patologických jevů na škole. Jednalo se o šikanu, kyberšikanu, drogy, alkohol, rasismus.

Máme tam, práve se teďka hodne jakoby pracujeme s tou psycholožkou. A tomu prvniemu stupni jsme nabídly preventivní program. To je přímo knížka s podklady. Jmenuje se to Kočičí zahrada, je to příběh koček. Je tu dvanáct témat, která jsou rozplánovaný, vede si to sám ten učitel a na každém příběhu se ukáže jedno téma třeba strachu, zvědavost. Aby ty děti věděli, jak to funguje. Má to ten preventivní charakter. Tohle jsme jim tedy nabízeli, to vzali. R6

Dávali jsme nejen podněty, ale jsme rovnou i organizovali projektové dny s širokou škálou zaměření (Den lidských práv, Den Země, Den proti drogám). A v neposlední řadě bych neměla opomenout zmínit účast sociálních pedagogů na adaptačních a sportovních kurzech v rolích instruktorů a animátorů volného času.

Robili sme so staršími prvý pol rok celý čas. Teraz sme mali adapták. R4

Adaptáček sa strašne páčil metódičke a aj niektoré aktivity a tak nám navrhla či bychom neudělali pre nižší stupeň. R3

Nám dala dvojhodinový blok. Bolo tam asi 90 detí, bola to paráda. R4

I ta možnosť pomáhať v mimoškolských záležitostiach. Já s nimi jezdím na hory, dělám instruktora snowboardingu, berou mě jako zdravotníka, jezdím na školy v přírodě, dělám jim program. Je to taky super. Poznáš děcka, jsi s nimi mimo školu. Děláme teď. Minulý týden jsme měli prodloužený víkend pro rodiče s dětmi, jsme je vzali na hory. Přes den jsem učil děti na prkně, večer jsem dělala program pro děti, v noci jsem dělal program pro rodiče. Takže ti byli nadšení, že si mohli hrát. Nějakým způsobem jim můžeš přiblížit tu práci socpeda, že oni se taky ptají: R2 my o tobě pořád slyšíme, tak nám taky pověz něco o tobě, o tom, co děláš na té škole. Zažijí to na vlastní kůži. R2

Jednalo se tedy o aktivity zaměřené především na žáky, popřípadě na třídního učitele dané třídy. U jednoho informanta se vyskytla možnost zrealizovat workshop pro učitele. Na první, který zrealizoval ihned, se dostavilo jen pár pedagogů, ale na druhý, který se konal jen pár měsíců později, již přišli skoro všichni.

Jako první jsem vlastně přišel a uspořádal jsem workshop pro učitele s tím, že jsem tam měl v plánu prezentovat nabídku věcí, které bych mohl dělat na té škole. Nadhodil jsem jim nějakou představu, Představil jsem se a hráli jsme jen nějaké ice-breakery. Oni viděli jiný způsob práce, nějakým způsobem jsme se vzájemně otrlkali a nutno teda říct, že na to první setkání jich přišlo osm. Moc tomu nedávali, ale uspořádali jsme to za týden či čtrnáct dní a to už až na dvě výjimky přišel celý učitelský sbor. Dost se jim to líbilo a tak si to řekli mezi sebou. R2

Vedle dramatického kroužku, který probíhal po škole, se sociální pedagog uplatnil taktéž jako vedoucí i jiných zájmových kroužků například práce na školním časopise.

A vedle těch třídnických hodin jsem měla rozjet ještě školní klub, nějaký odpolední kroužek spíše nakonec, a to mi taky trvalo minimálně měsíc, než jsem si to naplánovala, oslovila ty děti, vybrali jsme, co budeme dělat a tak. R1

3.4.5. Užívám si to, ale občas mě to „semele“ a přijde zklamání, které nečekám.

Bezmoc – mohu něco změnit?

Tykání s dětmi – otevřený (kamarádský)

přístup - neformálnost

Zklamání. Stres. Peskování.

Bezmoc. Zmatek

Deptá mě to.

Baví mě to, když se baví děti.

Něco za něco? Proč?

Dokázat se obrnit a připravit pořádnou dávku asertivity.

Překřičím je! Jasná cesta do pekel.

Miluju to. Oni milují mě.

Ale pak tam přišla paní učitelka a oni na ní „Paní učitelko, paní učitelko, my chceme míč.“ A ona: „To nepřipadá v úvahu.“ Zase jim to vysvětlovala, s téma botama. A oni tam pak byli na ni ještě drzí a ona je pak prostě seřvala anebo jim vyčínila, že já za nimi jezdím, připravím si pro ně něco pěkného a že je to dramaťák a ne sportovky a že mají poslouchat a že blablaba a že pokud nechtějí chodit do dramaťáku, že něco a něco..a prostě odešla. A já jsem se tam rozbrečela, prostě z toho důvodu, že ona je tam seřve z toho důvodu, že oni neposlouchaj a jako mě představa, že mi takto někdo vydobývá autoritu. Já vím, že ona to myslela dobře, pak mi to i vysvětlovala, jo, že to nejde, že by se tam zranili, že rodiče by si stěžovali, že jako proč

hráli vybiku v dramatickém kroužku, že by mohli dělat problémy. R5

Každodenní zkušenosti nám ukazují, že nálada a pocity ovlivňují naši osobní pohodu i duševní a fyzickou výkonnost. Když se cítíme špatně, připadá nám, že se nám nic nedaří. V dobrém rozpoložení jsme schopni uvažovat jasněji a jednat rozhodněji. (Buchwald, 2013, str. 40)

Když sociální pedagogové nastupovali do základních škol pod hlavičkou projektu realizovaného vysokou školou, byli vzrušení a natěšení, co je na škole čeká. Těšili se na nové zážitky, prožitky, na nové lidi a poznání nového prostředí, ve kterém se mohou později uplatnit. Postupem času se u některých objevilo menší zklamání. Zklamání vyvěrající z toho, jak to na škole skutečně funguje. Sundali jsme růžové brýle a svět dostal ty správné barvy a všechno to dohromady nějak nesedělo, tzv. konec iluzí. V podstatě jsme mohli být rádi, že nás potkalo ještě za dobu studia.

Někteří učitelé byli vyhořelí. Tak to byl vstup do reality. R1

Osobně jsem zažívala pocity zmatenosti, neboť jsem nerozuměla tomu, proč se škola do projektu přihlásila, když v reálu služby svého sociálního pedagoga nevyhledávala a jejich školní metodik byl jen administrativní postavička. Víte, pro člověka, zvláště

z druhé, participující strany, je to strašně demotivující. Jasně, můžete se vyhecovat poprvé, podruhé, potřetí, ale dál už to jde z kopce. Pokládáte si otázky: „Zajímá se někdo o to, co tu dělám? Pomáhá to někomu? Je to zábavné pro děcka? Jsem na správném místě? Nemám věnovat svoji energii raději něčemu smysluplnějšímu?“

Ono by bylo potřeba více zpětný vazby i od těch učitelů konkrétně, ale když oni mi pak dávají radu, že jim všechno zakažte, tak mi to nesedí do toho, co já chci. R5

Ale některým nadšení, radost a chuť do práce vydrželi. Školní prostředí, žáci a ani pedagogové je nedostali, a svoji praxi si na škole užívají.

Miluju to. Oni milujou mě. Jako fakt užívám si to. Strašně moc. Máme takový hodně neformální vztahy. Tykám si se všema od prvňáčků po deváťáky, jsem takový ten kámoš zvenčí pro ně. Vyhovuje mi to a osvědčilo se to. R2

3.4.6. Sociální pedagog představuje originální zaplnění díry na základní škole

*Opora z venku
Přidaná hodnota
Nové obzory
Široká škála možností*

*Vytvářím prostor, ve kterém
se nehodnotí.
Metodik = formalita
Představení nových metod a technik*

Když skončí projekt, který podporuje praxe studentů Masarykovy univerzity na základních školách, bude to pro školu nějaká změna? Bude jim práce sociálního pedagoga chybět? Podle mě zajímavá otázka, na kterou by měla odpovědět každá základní škola zapojená do projektu.

Minimálně bych jim chyběl já. Samozřejmě se tam operuje s tím, že když skončí ten projekt tak tam ty prachy nebudou, ale zase fakt je ten, že se už vymejší nějaká cestička, jak si mě tam nechat na částečný úvazek, s tím, že bychom to tam nějak skloubili. Myslím si, že o mě nechtějí přijít, že výsledky vidí nějaký a takže si myslím, že jo, že jsou spokojení a samy říkali, že když by to teďka skončilo, že by to byla škoda. Už jedem druhý rok a tak je to pořád v plenkách, ještě furt se tam něco řeší, a když by tam byl člověk v kuse tak je to něco jiného. R2

Na některých školách se ukazuje, že si nejen práci, ale i osobu sociálního pedagoga natolik oblíbili, že si pohrávají s tou myšlenkou si jej skutečně ponechat a zapracovat do školního struktury.

Jinde ukázal sociální pedagog jiný přístup k žákovi. Nové metody či techniky. Může jím být tedy inspirací v tomto ohledu a to nejen v tom ohledu, že za ním pedagogové mohou přijít, když bude potřeba, ale taktéž v tom směru, že je naučí například novou techniku, kterou využijí při práci s žáky.

Otevře jim možnost, jak získat podporu dalšího člověka, protože ti učitelé to potřebují, jsou přetížení a jsou rádi, že někdo může vytvořit fajn program na tu třídnickou hodinu a ikdyž se jej účastní, tak je to pro ně pomoc. Opora z venku. Takže si myslím, že je to dobré, navíc přinese čerstvější nápady, může pomáhat s projektovým dnem. A člověk pak získá zkušenosti. R1

Já si myslím, že oni jsou vděční za každou techniku novou, že moc toho neznali, nebyli zvyklí se vzdělávat v těchto oblastech, a proto taky jednou za čas děláme workshop odpolední. Přijďte v úterý ve dvě, uděláme si dvě hodinky, uděláme si techničky na kooperačky. Přijde jen ten, kdo má zájem a hrajeme si, něco jim ukážu a pobavíme se o tom a oni to buď použijí anebo ne. R2

Moc se mi líbil pohled jednoho informanta (úryvek přidávám níže v samotném závěru), že sociální pedagog přináší jiný pohled v tom smyslu, že ukazuje nejen žákům, ale i pedagogů, jiný pohled na práci. Ukazuje, že ikdyž se žáci hlasitě baví nad zadaným tématem a ne vždy sedí na jednom místě, tak to není špatně. Přestat vnímat jen černobíle, ale zasadit do úhlu pohledu (do svého hodnocení) i jednotlivé stupně šedi. A předně stavět do popředí osobnost žáka. Zajímat se o jeho osobnostní rozvoj a ne jen ten vědomostní. Nepředávat mu jen informace, ale předávat mu způsob, jak požadované informace získat.

Zároveň nový pohled na jejich práci a na jejich hodnocení či spíše nehodnocení. Baví mě, když to baví ty děti, když se to povede. A baví mě vytvářet prostor, ve kterém se nehodnotí. S tím jako hrozně bojuju, když oni mají nakreslit nějaký obrázek. Kreslili něco ve skupinkách a teďka vy opisujete a blabla...a my to neumíme nakreslit. A jak jsou ty děti hrozně zdegenerovaný, vždyť by vůbec nevadilo, když by měly stejný věci na obrázku, stejně tam pak měly všechny duhu. Mně v těch školách hrozně chybí to, že ty děti spolupracují a to mě přijde, že je to první semínko, které by tam měl ten sociální pedagog donášet z mého pohledu. Že jako obrázek nemusí být na jedničku, obrázek je proto, že si ho takto nakreslil a že takhle to umíš a je to úplně stejně pěkný. Ale obecně

mi přijde, že by ta škola měla fungovat na úplně jiným principu, než je, právě protože, ty děti dneska nepotřebujou se něco právě biflovat, protože to ani není možné pojmout obsah těch informací, který tady je a víc bych pracovala na tom, jak si ty informace najít, a víc na spolupráci a ne, aby ty děti z té školy byly nějaký zdegradovaný. Já nevím. Přijde mi, že ten sociální pedagog je tam důležitý právě proto, aby se děti spolu naučili komunikovat, aby to nebylo právě ten soutěživý individualismus. R5

3.5. Model sociálního pedagoga

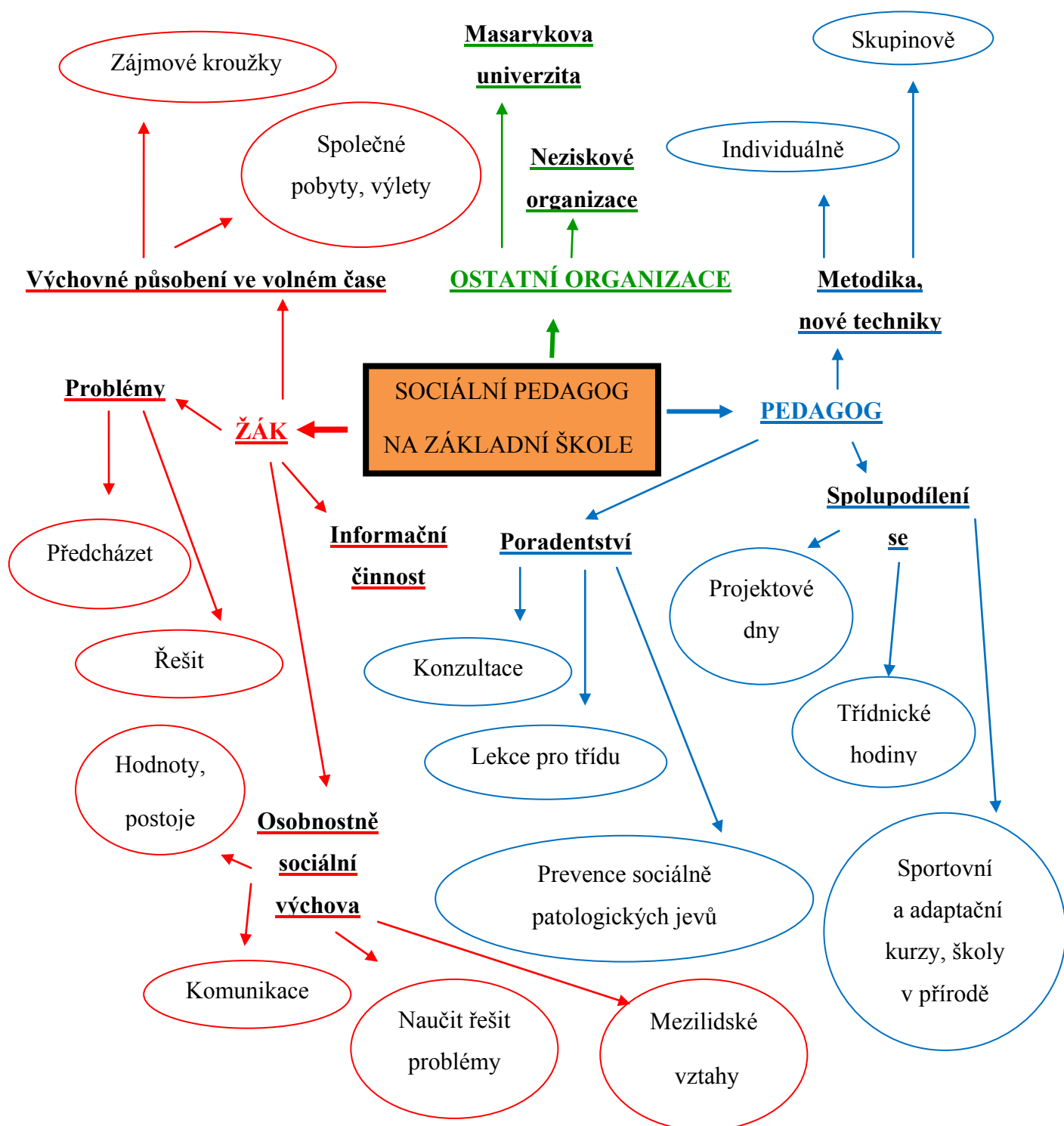
Možná si pokládáte otázku: „Co model sociálního pedagoga zahrnuje? O co se vlastně jedná.“ Pojďme si jej tedy představit a to prostřednictvím mentální mapy č. 3 (Model sociálního pedagoga na základní škole, str. 47).

Ústředním bodem mentální mapy je pojem sociální pedagog na základní škole. Z tohoto pojmu směřují šipky ke třem důležitým bodům, které představují cílové skupiny, na které sociální pedagog při své činnosti působí. Jedná se o pedagogy, žáky a ostatní organizace a instituce. Tři skupiny, se kterými informanti pracovali.

Jak může sociální pedagog spolupracovat s pedagogy? Jeho působení jsem vymezila do tří oblastí: metodika/nové techniky, poradenství, spolupodílení se. Sociální pedagog se může spolupodílet na realizaci projektových dní (Den lidských práv, Den proti drogám, Den Země), přípravě a realizaci škol v přírodě, adaptačních a sportovních kurzů pro žáky. Ukázalo se, že pro sociálního pedagoga je úžasné využití jakožto vedoucího kurzu a animátora volného času. Může připravit adaptační, jednodenní pobyt pro žáky prvního ročníku, kteří se nejen seznamují se školou jakožto novou autoritou v jejich životě, ale taktéž se svými spolužáky. Zvykají si na nový školní rytmus a práce sociálního pedagoga jim může například prostřednictvím hry na hledání pokladu ukázat, že to ve škole nemusí být vůbec špatné.

Snad nejdůležitější oblastí, na které se může sociální pedagog spolupodílet s dalším pedagogem je oblast třídnických hodin. Každý z informantů se v rámci svého působení na základní škole dostal právě k tématu třídnických hodin. Byly vydány podpůrné materiály, ve kterých byly zveřejněny hry určené pro třídní učitele s inspirací, jak vést třídnické hodiny.

Mentální mapa č. 3 – Model sociálního pedagoga na základní škole¹⁸

¹⁸ Mentální mapa č. 3 představuje vlastní zpracování představy o fungování sociálního pedagoga na základní škole. Jedná se o úpravu mentálních map 1 a 2, které jsem uvedla v teoretické části. Upraveny jsou na základě výsledků výzkumného šetření, tj. na základě poznatků z praxe.

Více rozpracována byla témata, po kterých byla největší poptávka mezi pedagogy: komunikace, hodnoty/postoje, chování k sobě navzájem, mezilidské vztahy/vztahy ve třídě. Dá se předpokládat, že právě v třídnických hodinách lze najít největší potenciál na uplatnění sociálního pedagoga na základní škole. Jeho úkolem by mohlo být, aby třídnické hodiny nebyly jen o administrativě, ale i o poznávání žáků navzájem, o utužování vztahů se svým třídním učitelem.

Druhou oblastí, které se může podílet, je oblast poradenství. Poradenství může mít podobu konzultace poskytované individuálně, lekce pro třídní kolektiv, kterého se dotýká řešení konkrétní úlohy, anebo podobu aktivit spojených s prevencí sociálně patologických jevů, kdy sociální pedagog spolupracuje především s výchovným poradcem a metodikem prevence sociálně patologických jevů. Třetí oblastí je následně poskytnutí metodik a názorná ukázka nových technik, kterých mohou pedagogové využívat ve svých hodinách (důraz kladen především na třídnické hodiny). Může být realizováno v podobě individuálních konzultačních hodin anebo společně naplánovaných workshopů.

To byla tedy první cílová skupina, na kterou se může sociální pedagog v průběhu své práce na základní škole soustředit. Druhou cílovou skupinou jsou žáci. V případě žáků jsem navrhla hnedka čtyři oblasti, ve kterých se může sociální pedagog prosadit. Jedná se o informační činnost (především díky lekcím může žákům předávat nové znalosti, informovat je o nových a pro ně neznámých věcech), osobnostně sociální výchova (s důrazem na témata mezilidských vztahů, komunikace, řešení problémů anebo hodnoty a postoje), problémy (nejen je s žáky řešit, ale taktéž se snažit jim předcházet například právě realizací preventivních aktivit pro žáky) a v neposlední řadě výchovné působení ve volném čase (vedení zájmových kroužků například školní noviny, klub deskových her, dramat'áček anebo naplánování společných výletů a pobytů).

Třetí cílovou skupinou jsou následně ostatní, kam jsem zařadila organizace a instituce z venku, se kterými může sociální pedagog navázat kontakt a zrealizovat společnou aktivitu. Například projektový den na téma lidských práv s Amnesty International anebo navázat spolupráci s Pedagogickou fakultou Masarykovy univerzity v případě multikulturních lekcí například na téma Angola.

Při vytváření modelu sociálního pedagoga na základní škole jsem vycházela z výsledků výzkumného šetření a taktéž ze dvou mentálních map, která jsem uvedla v kapitole 2.2. Sociální pedagog jako vychovatel. Porovnála jsem původní představu se skutečnými činnostmi, které informanti zrealizovali na školách a po kterých byla poptávka.

Jak můžete samy vidět, nabídka se poněkud zúžila a k některým bodům se informanti jako sociální pedagogové vůbec nedostali. Můžeme se dohadovat, zda to by způsobeno pouze nedostatkem času, který byl v rozhovorech často zmiňován, anebo nedostatkem prostoru, na který jsem u některých informantů taktéž narazila. Překvapením pro mě například je, že sociální pedagogové vůbec nepracovali s další skupinou, kterou byli rodiče. Do kontaktu s rodiči se až na jednoho respondenta vůbec nikdo nedostal¹⁹

---

¹⁹ Výjimkou je informant R2, který se účastnil akce, jenž realizovala základní škola pro rodiče s dětmi. Zda se poprvé rodičům představil a ve stručnosti je i seznámil s celou koncepcí a smyslem fungování sociálního pedagoga na základní škole.

Závěr

Pokud si představím, že jsem ředitelkou základní školy, ptám se sama sebe „Co musí splňovat pracovník, aby mě zaujal natolik, že bych se rozhodla jej zaměstnat ve své škole?“. Především by měl nabídnout služby, které na mé škole chybí a tím vyplnit pomyslnou díru. Může tohle všechno sociální pedagog splnit?

Pokud se podíváte na přehled pracovních pozic na základní škole, nalezneme zde skutečně pestrou nabídku služeb, která by mohla žákům zaručit získání znalostí a dovedností v mnoha oblastech. Na základní škole pracují učitelé odborných předmětů, které se zaměřují na předání podstatných informací z oblastí matematicky, biologie, češtiny atd. Dále jsou zde pracovníci zaměřující se na žáky, kteří vyžadují více pozornosti, mezi něž řadíme speciálního pedagoga, logopeda, metodika prevence anebo školního psychologa. Pověštinou každá třída má svého třídního učitele, který je jejich styčnou osobou, na kterou se mohou v případech nouze obrátit. Ke společným diskusím a setkáním jsou naplánovány třídnické hodiny, které se ovšem místo osobnostně sociálního rozvoje dětí zaměřují na vyřízení nezbytných a neodkladných administrativních záležitostí a oběda. A tady nastává skvělá příležitost právě pro práci sociálního pedagoga.

Na základě rozhovorů provedených s informanty, kteří jako sociální pedagogové pracovali, jsem navrhla model sociálního pedagoga, který by bylo možné uplatnit právě na základní škole. Je potřeba si taktéž uvědomit, že se nejednalo se o práci na plný ani poloviční úvazek, bylo to méně, ale i přesto dokázali, že sociální pedagog má na škole své místo a práce pro něj zde skutečně je. Problém, se kterým se často setkávali, byla časová dispozice (napěchované rozvrhy, spousta jiných školních akcí) a v neposlední řadě i finance. Jelikož není sociální pedagog stále v katalogu profesí, je pro školu obtížnější na něj ve svém rozpočtu nalézt peníze.

Z výzkumného šetření vyšly jako prioritní tři cílové skupiny, na které se mohou coby sociální pedagog zaměřit. Jedná se o žáky, pedagogy a ostatní instituce/ organizace. Náplň sociálního pedagoga je pestrá a nejen žáky, ale především pedagogy seznamuje s technikami a přístupy, se kterými se například přímo nikdy nesetkali (četli o nich anebo slyšeli od jiných kolegů či kolegyň). Zároveň by se mohlo jednat o pracovní pozici, která nemusí dětem předávat znalosti z nějakého oboru. Z jeho předmětu

neskládají žádnou zkoušku, nejsou hodnoceni. Zaměřuje se na jejich osobnostně sociální rozvoj s důrazem na témata, po kterých je u třídních učitelů největší poptávka: komunikace, respekt, hodnoty, mezilidské vztahy, prostě „utuzování a ozdravování třídního kolektivu“.

Navržený model fungování sociálního pedagoga rozhodně stojí za další zkoumání a šperkování. Jedná se o první náhled na danou problematiku z mé strany a rozhodně by stálo za mnohem bližší, širší a hlubší prozkoumání. Zároveň by bylo dobré se zaměřit i na druhou stranu, tzn. na zaměstnavatele, kteří se nebáli a byli ochotni sociálního pedagoga na své škole zaměstnat. Co je k tomu vedlo a čím byl pro ně přínosem? Je pro jejich školu výhodou mít vlastního sociálního pedagoga? V čem spatřují jeho přidanou hodnotu? I oni měli určitě o této pracovní pozici nějakou představu. Zajímalo by mě, zda se jim jejich představy vyplnily anebo spíše naopak, zda je v něčem práce sociálního pedagoga překvapila.

Zároveň by bylo možné model sociálního pedagoga doplnit o podněty týkající se jeho přípravy na zaměstnání, tedy předmětům, které absolvuje student v rámci studia sociální pedagogiky na vysoké škole. Je nabídka předmětů dostačující? Nechybí zde například něco?

Pokud to mám shrnout, musím uznat, že se jedná o vsutku zajímavé téma. Práce sociálního pedagoga je různorodá, odpovědná a hlavně zábavná práce, při které můžete využívat svých znalostí a dovedností téměř ze všech vědních i nevědních oborů. Je to práce, která dává skutečně smysl, ale na druhou stranu vyžaduje, abyste ji odváděli pořádně a především s určitým elánem a chutí. Možná jsem až příliš ovlivněná tím, že tento obor studuju a jsem nadšená, že jsem si mohla na vlastní kůži vyzkoušet roli sociálního pedagoga na škole, ale přijde mi, že je fajn, když se škole nezaměřuje jen na výkon a na to, jak působí navenek, ale myslí „skutečně“ na své žáky, na jejich rozvoj, hlídá si zdravé klima a vytváří prostor, ve kterém mohou žáci rozvíjet samy sebe, svoji osobnost, svoji kreativitu, své nadání. A nejen to. Vytváří prostor, ve kterém se mohou společně bavit, smát se a užívat si.

Resumé

Ačkoliv je pozice sociálního pedagoga stále poměrně velkou neznámou, můžeme již mluvit o jeho uplatnění v sociální oblasti. Například v rámci volnočasových aktivit se sociální pedagog může uplatnit jako animátor anebo vedoucí táborů. Ale co ve škole? Máme s touto pozicí do budoucna počítat? Nebude se „motat“ do práce jiných pedagogických pracovníků?

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou, která se věnuje výzkumnému šetření. Výzkumné šetření probíhalo mezi studenty, kteří mají zkušenosti s prací sociálního pedagoga na základní škole. Výsledky jsem využila k vytvoření modelu sociálního pedagoga, který by mohl fungovat na základní škole. Možná by bylo vhodné rozvířit debatu nad tématem zařazení sociálního pedagoga do škol.

Summary

Although the position of the social educator is still quite a big unknown, we can talk about its application in the social field. For example, in the context of leisure activities, social educator can apply as an animator or leading camps. But what about school? Can we count with this position in the future? Will not he interfere with the work of other pedagogical workers?

The thesis is divided into theoretical and research, which took place between students who have experiences with the work social pedagogue at the primary school. The results, which I have analysed through interpretative phenomenological analysis, I used to create the model of the social pedagogue who could work at the primary school. It would be appropriate to stir up a debate on the theme of social educator inclusion into the schools.

Použité zdroje

Použitá literatura

BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociální pedagogika*. Bratislava: Vysoká fakulta univerzita Komenského, 1994, 80s. ISBN 80-223-0817-X

BELZ, Horst, SIEGRIST, Marco. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2001, 376 s. ISBN 8071784796

BUZAN, Tony. *Mentální mapování*. Praha: Portál, 2007, 168 s. ISBN 9788073672003

BENDL, Stanislav. KUCHARSKA, Anna. (ed.) a kol. *Kapitoly ze školní pedagogiky a školní psychologie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008. 237s. ISBN 978-80-7290-366-5.

BUCHWALD, Petra. *Stres ve škole a jak ho zvládnout*. Brno: Edika, 2013. 104s. ISBN 978-80-266-0159-3

ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011, 272 s. ISBN 9788024729930

DVOŘÁČEK, Tomáš. *Máme pro sociální pedagogiku výstižné definice? In Sociální pedagogika a multikulturní výchova v otázkách*. Gulová, L. Brno: Masarykova Univerzita, 2008. 211 s. ISBN 9788021047242

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008, 408 s. ISBN 9788073674854

GULOVÁ, Lenka, ŠÍP, Radim. (eds.) *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. 248 s. ISBN 9788024743684

HÁJEK, Bedřich. PÁVKOVÁ, Jiřina a kolektiv. *Školní družina*. 3.vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2011. 152s. ISBN 978-80-7367-900-2.

HORKÁ, Hana. *Výchova v 21. století*. 2.vyd. Brno: Paido, 2000. 127s. ISBN 80-85931-85-0

JŮVA, Vladimír st al. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. 100. Publikace. 118s. ISBN 80-85931-95-8 str. 55

LISÁ, Lidka, CsC Doc. MUDr. KŇOURKOVÁ, Marie PhDr. *Vývoj dítěte a jeho úskali*. Praha: AVICENUM, 1986. ISBN 08-084-86. str 192

KASÍKOVÁ, Hana., VALÍŠOVÁ, Alena a kol. *Pedagogika pro učitele*: Praha: Grada, 2007. 402s. ISBN 978-80-247-1734-0 str.

KLAPILOVÁ, Světa. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Praha: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1996. 63s. ISBN 8070676698

KLAUS, Vopel. W. *Skupinové hry pro život 4*. Praha: Portál, 2009. 136s. ISBN 978-80-7367-519-6

KRAUS, Blahoslav, POLÁČKOVÁ, Věra. *ČLOVĚK- PROSTŘEDÍ-VÝCHOVA*. Brno: Paido, 2001. 200s. ISBN: 80-7315-004-2.

KRAUS, Blahoslav. *Česká sociální pedagogika po r. 1990*. Sociální pedagogika, 2013, roč. 1, č. 1. str. 102-110

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada Publishing a.s., 2012. 208s. ISBN 978-80-247-3470-5

PROCHÁZKA, Miroslav. ŽLÁBKOVÁ, Iva. *Pedagogika – učitel – reforma: na společné cestě?* Pedagogická orientace, 2013, roč. 23, č. 3. str. 392 - 405

PRŮCHA, Jan. WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4.vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

PŘADKA, Milan. KNOTOVÁ, Dana. FALTÝSKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. 2.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3469-6.

Použité právní normy

Zákon č. 472/2011 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších právních předpisů

Rámcový vzdělávací program pro základní školy

Použité webové stránky

<http://www.eduin.cz>

<http://www.ped.muni.cz/pedor>

Přílohy

Příloha č. 1 – Tabulka zpracování informací pro výzkumné šetření

Příloha č. 2 – Rozhovor s informantem R1

Příloha č. 3 – Rozhovor s informantem R2

Příloha č. 4 – Rozhovor s informantem R3 a R4

Příloha č. 5 – Rozhovor s informantem R5

Příloha č. 6 – Rozhovor s informantem R6

Příloha č. 7 – Rozhovor s informantem R7

Příloha č. 1 – Tabulka zpracování informací pro výzkumné šetření

Chůf do práce	Elán do práce	Chůf zkoušet	Konečně praxe
Novinka	Propojení s realitou	Zvědavost	Zvědavost – nové zkušenosti
Potřeba praxe i finanční podpory	Vyzkoušet si, co se nabízí.	Elán do práce	Chůf, elán, radost
Výmezená působnost	Nevyužitý potenciál – cizí element	Rozdvojenost	Hokus pokus
Pomalé začátky (seznamování se s prostředím)	Dramatická výchova, mimoškolní aktivity (adaptační kurzy)	Nezájem, uzavřenost.	Vnucování x skutečný zájem (matoucí bipolarita)
Výborná komunikace s metodičkou	Je to pěkný (ale nic víc)	Těžký boj se systémem.	Volnost – kreativita- prostor
Vlastní aktivity – vlastní vedení (vedení časopisu)	Zklamání. Stres. Peskování.	Nikdy nekončící administrativa	Žadonění o zpětnou vazbu
Osobní potřeba (nedostatek času a financí)	Bez moc. Zmatek	Nedostatečná časová dispozice	Kombinace s pracovní pozicí na škole
Nemilosrdný střet s realitou	Deptá mě to.	Hádky o hodiny	Více zapadnout do pedagogického sboru
Bezmoc – mohu něco změnit?	Bavi mě to, když se bavi děti.	Tykání x vykání	Projektové dny, prevence, třídnické hodiny
Opora z venku	Něco za něco? Proč?	Dokázat se obrnit a připravit pořádnou dávku asertivity.	Administrativa – těžké najít volnou hodinu
Prevence, třídní kolektiv	Dramatická výchova, komunikace.	Prolínání pracovní činnosti	
zodpovědnost	Vytvářím prostor, ve kterém se nehodnotí.	Občas divoké vztahy mezi učiteli	
	Pojetí zodpovědnosti	Třídnické hodiny	
	Časová tíseň		

Příloha č. 2 – Rozhovor s informantem R1

Kolik je ti let a jestli pracuješ v pedagogické oblasti či v oblasti té sociální pedagogiky?

Je mi 26 let a teďka od začátku ledna pracuji jako vychovatelka školní družiny za Brnem na malotřídní škole, mám odpolední školní družinu, což mě přijde dobré, protože mám možnost zde dělat vlastní plány i obsahy a nějaké projekty. Hodně přemýšlím nad preventivními lekce a určitě i nějaké osobnostní rozvojové věci.

A vlastně studuješ, teďka navazuješ na bakaláře na sociální pedagogice. Studuješ ještě někde jinde, jiný obor anebo si studovala předtím?

Předtím jsem byla tři a půl roku na právech a teďka je mám přerušena, takže ještě uvidím, jestli budu mít sílu je dodělat anebo ne, ale pro mě je teďka důležitější dodělat pedagogiku.

Ty ses dostala do projektu Sociálního pedagoga. Jaká byla tvoje myšlenky nebo výchozí myšlenka, kterou si prezentovala u toho výběrka a zároveň jaký byl důvod, že si se vůbec přihlásila do projektu?

Tak možná začnu tím důvodem. Tehdy, to byl podzim, když se to otvíralo, tak já jsem věděla, že potřebuju i brigádu i bych ráda, kdyby to bylo v oboru, co studuju. Jsem tam nabízela, matně si vzpomínám, že to hodně bylo osobnostně sociální rozvoj skrze dramatickou výchovu, na kterou jsem se zaměřovala. Zároveň se věnuji zážitkové pedagogice a věděla jsem, že ji tam chci uplatnit. Takže tyhle dvě metody. Nedokázala jsem to pojmenovat dopředu konkrétně, protože jsem nevěděla, na jaké škole budu, ale nejčastěji se týkalo šikany, třeba i rasismu, nějaké projevy agresivity.

A myslíš si, že je to tedy zaujalo a kvůli tomu tě vybrali? Jestli se jim právě ty dramalekce a zážitková pedagogika líbili?

Myslím si, že ty dramalekce a zážitková pedagogika taky a přemýšlím, co tak ještě. Možná i to, že já jsem měla předtím zkušenost se základní školou, kde jsem působila jako pomocná síla v ředitelně a suplovala jsem a měla jsem tak přehled, jak fungují základní školy.

Takže v průběhu toho studia jsi měla i povinné praxe?

Ano, ale tohle ani nebyla povinná praxe, to bylo ještě nad rámec. To jsem dělala asistentku ředitelce, ale měla jsem tam i měsíční praxi i v mateřince i ve školní družině.

A měla jsi zpětnou vazbu od učitelů, kteří nás vybírali, řekli ti, co se jim líbilo na tom, co jsi prezentovala nebo řekla?

Od výběru už ne.

A ty jsi pracovala na základní škole tady v Brně. A jak si začínala? Co bylo první, co jsi podnikla?

Tak první ty schůzky s mojí metodičkou byly hodně o tom, že jsem se seznamovala s prostředím, vykládala, jak to tam chodí, co budu mít na starost, protože ona měla už dopředu s ředitelem domluvné, co budu mít na starost, kde budu působit, aby to měli vymezené, aby nevznikly nějaké nejasnosti. Takže já jsem už dopředu věděla, že budu dělat třídnické hodiny v určitých třídách a ta moje metodička je i výchovná poradkyně, takže mi mohla i říci, co se v třídách řeší z jejího pohledu a znala i ty učitelky. A třeba i navrhovala, na co se tam zaměřit. Takže hodně seznamování se s tou školou. A byla jsem ráda, myslela jsem si, že budu rychleji něco tvořit, ale seznamování a pozorování zabralo více času a jsem za to ráda. Je důležité dobře poznat prostředí.

A říkáš dost často. To znamená kolik?

Skoro měsíc, protože jsem tam chodila jednou týdně. A třeba ke konci měsíce jsem už měla svoje hodiny třídnické a pak už jsem naběhla.

Takže první věc byly třídnické hodiny, na kterých se domluvila se svojí metodičkou.

Ano, bavila jsem se třídní učitelkou, na co to zaměřit. A vedle těch třídnických hodin jsem měla rozjet ještě školní klub, nějaký odpolední kroužek spíše nakonec, a to mi taky trvalo minimálně měsíc, než jsem si to naplánovala, oslovila ty děti, vybrali jsme, co budeme dělat a tak.

Bylo těžké oslovit děti, které tě neznaly?

Oni byly dost otevřené, ne že by se bály někoho cizího. Muselo je zaujmout to téma. Měla jsem na výběr tři témata a to jedno úplně jednohlasně vyhrálo. Ale bylo jich tak na začátku šest, sedm dětí, protože to nebylo po škole rozšířené, začínalo to.

A jaké to bylo téma, které je tak zaujalo?

Nakonec chtěly dělat školní časopis. Překvapilo mě, že je to tak zajímavé, ale bavilo je to.

A na škole neměli vlastní časopis?

Takhle ne. Ani druhý stupeň. Školní časopis navštěvovaly nejvíce děti pátých tříd.

A tys tam měla působit hlavně pro první stupeň anebo i pro ten druhý?

Třídnické hodiny jsem měla na druhém stupni – to byly sedmičky a šestky některé, ale i pětky. A pak se to různě měnily podmínky. Měli tam etopedku na polovinu úvazku a ona zasahovala taky do těch výchovných problémů ve třídách. Bylo potřeba hodně komunikovat i s ní. Kdy to mám já a kdy ona.

A komunikace s etopedkou nebyl problém?

Nebyl, jenom jsme se spolu moc nepotkávaly. Byla jsem tam jednou týdně. A za ten týden, kdy jsem tam přišla, tak ta situace byla často i jiná. Za tento týden se udála spousta věcí, které řešili.

Takže tam fungovala etopedka, ještě nějaká metodička prevence?

Metodička prevence tam byla, z mého pohledu hodně formálně. Asi to nestíhali ti učitelé, měli svůj preventivní program školní, ale naplňovali ho hlavně, aby byl. To je z mého pohledu.

A i psychologka zde funguje?

Psycholožka tam není, jenom výchovná poradkyně.

Těšila ses na tu práci?

Těšila, hodně. A postup času jsem zjišťovala, že je to hodně náročné. Hlavně z toho pohledu, že práce s těmi kolektivy je hodně náročná, možná to bylo tím, že to byla sídlištní škola. Ty vztahy ve třídách byly takové bez vzájemné tolerance, překřikovali se a v té třídě třeba třiceti dětí bylo pět dětí, které měly poruchy chování. Tím, že jsem tam docházela jednou dítě, neměla jsem moc vyzkoušené, co na ně funguje, co je baví/ nebaví. Opravdu každý program byl o tom vyzkoušet, jak to na ně bude působit a co klapne a co neklapne.

A zajímal se někdo z vedení anebo tvoje metodička, chtěli zpětnou vazbu?

Určitě. Moje metodička se hodně zajímala, i jsem chodila do jejího kabinetu a jsme společně o tom mluvili. Chtěla vědět, co jsme dělali, jak děcka reagovaly, když byly nové informace o té třídě, tak mi je předala, a bavily jsme se i tom, na co další programy zaměřit. Ta podpora byla výborná.

Tak to je příjemný.

Na to, jak byla sama přetížena. Učila, dělala výchovnou poradkyni.

Takže ses s ní mohla klidně bavit, když si narazila na nějaký problém nebo když se ti něco nelíbilo? Mohly jste to společně rozebrat?

Jo.

A ty jsi jako sociální pedagog působila jen jeden semestr?

Já jsem tam končila ke konci ledna, no ten semestr.

A důvodem bylo, že jsi to nestíhala anebo jsi to nechtěla dělat? Anebo ti nevyhovovalo, jak to funguje na škole, jak funguje sociální pedagog?

Hlavní důvod byl, že jsem nestíhala, protože jsem dodělávala bakalářkou práci a věděla jsem, že jsem ve skluzu. Nevyhovovalo mi to spíše v tom ohledu, že já jsem potřebovala i mít nějakou brigádu a tady se snižovaly hodiny, takže jsem věděla, že tím nepokryju svoje potřeby, takže jsem musela hledat jinou práci, kterou jsem dostala a tím pádem jsem věděla, že nebudu stíhat ani tohle.

Bylo to pro mě i pak náročné, protože ta sídlištní škola byla pro mě hodně taková o realitě. Někteří učitelé byli vyhořelí. Tak to byl vstup do reality.

A jaký to byl pocit, že to funguje jinak, že situace ve školství není tak ideální?

No hlavně takový ten pocit, jak to mu já ze své pozice změnit? Jaké je vedení, tak taková je škola a potažmo děti.

A bavila ses o tom s metodičkou v rámci MU?

Bavila jsem se o tom s metodikem, metodičkou ze školy jen částečně. Tam mi to nepřišlo moc vhodné. Ona je z toho prostředí zevnitř.

Dochází tedy k určitým deziluzím?

Ano, to byla taková deziluze, ale taková potřebná. I zpětně přemýšlím, co by se dalo změnit, to by asi člověk musel mít jinou pozici, než je praktikant.

A časová dispozice, to vycházela na jeden den v týdnu, nebyla moc vhodná?

To je pro mě těžko říct. Nebylo to vhodné asi pro ty změny, ale zase při studiu. Otázka je, jak moc to šlo udělat jinak. Jestli to dát jako možnou praxi na půl rok, ale zase je lepší, když je tam někdo dlouhodobě. Časová dotace by byla asi příjemnější dva dny.

A práce s dětma tě bavila?

Jo. Bylo to náročné, ale práce mě bavila.

Nižší stupeň můžeš říct, že je to tvoje cílová skupina, když s ní vlastně i teďka pracuješ, že jo?

Mně jsou teda bližší tedy i starší děti a třeba s pátýma třídama se mi dělalo opravdu výborně. I když tam byla taky problémy, dělalo se mi s nimi moc dobře. Se sedmákama se mi dělala hůř v tom pohledu, že někdy nechtěli vůbec nic dělat, někdy jo. Jsem se bavila s metodičkou o tom a jsme se shodly, že ta pětka je ještě dobrá, ale sedmička třeba ta už je v tomhle hodně rozjetá.

To je vtipné, protože u nás většina učitelů taktéž říká, že sedmičky jsou hrozné ročníky, že děcka jsou k nevydržení. Špatné vztahy, začíná šikana.

No, demotivace.

Takže si ráda, že si v projektu byla, že sis jej vyzkoušela?

To jo.

A co ti to dalo?

Dalo mi to zkušenost z prostředí veliké školy. Náhled na to, jak funguje taková škola, jak se dají pojmout třídnické hodiny, jak pracovat v odpoledním kroužku, jaké problémy vůbec taková škola může mít. Ale taky i co se týče školního sboru, že vím, co tam můžu čekat, s čím mohu pomoci, jak to může fungovat. Zkušenosti pomohou se rychleji zorientovat.

Ted'ka máš za sebou zkušenost ve škole, a když to porovnáš s tím, co nás všechno učili, jaké předměty jsme měli. Myslíš si, že by se to mělo ještě o něco doplnit?

Docela mě chybí, měli jsme předmět sociálně patologické jevy a prevence, ale mně hodně chyběla praxe, jak plánovat a opravdu navrhnout dlouhodobý preventivní program, ne jen jednu lekci. Mít nějaké příklady. Klidně navrhnout třeba deset takových programů, srovnat si je, umět je pak rychle vytvářet. A pak i konkrétní chování, řešení nějakých jevů, což jsme částečně probírali v seminářích. S tím se nepotkáš jen ve škole, ale ikdyž děláš v nízkoprahu, odpoledních kroužcích, kdekoliv, kde děláš s děckama. Chyběla mi v tomhle praxe, probíraná, reflektovaná praxe. A teorie, té tam bylo akorát. Jinak mi tam asi nic moc nechybělo. Přemýšlím. Jo, chybělo! Ale zase je otázka, jestli je to náš obor, ale metoda práce s třídním kolektivem. Ve třídě to funguje jinak, než v odpoledním kroužku. Má to svoje omezení, má to svoji třídu s lavicema, má to i nějaké jiné komunikační styly, než dělám s děckama v oddíle. Takže to jsem se znovu snažila někde načíst anebo odsledovat od učitelek, jak pracují s děckama, jak využívají autoritu. Co používají pro to, aby si udrželi autoritu.

Právě jsme ted'kom řešili to, jak máš komunikovat s těma malýma děckama. Když je tam nový člověk, tak jsou takoví rozevlátí. Jsou ještě malí. Jak jim podat

pravidla? Mám tendence se je snažit překřičet a to je takové zvláštní a nedělá mi to dobře a nepřijde mi, že by to bylo vhodné.

Já úplně vidím, že do toho jsem spadala. První reakce, tak je překřičím a oni se ztiší. To je jako cesta do pekel. A to mi ta metodička říkala, že křičení mi nepomůže. Třeba i to, že oni ty pravidla znají. Pravidla platí pro jakoukoliv hodinu vyučovací, ale vlastně tam je o to, že já tam vstupuju jako úplně nový člověk a musím si tu autoritu vybudovat, ať už tu formální či neformální.

Právě byla jedna kolegyňka, jí zase říkala ta metodička, že to musí dělat tím způsobem, že jim něco zakáže. A vím, že ona to hrozně řešila.

Myslím si, že to hodně vypovídá, jak dělám v té školní družině, tak je to o mantinelech, si je opravdu držet, ale nedělat to agresivně. Máme tady pravidla, které si porušil, pojďme vyvodit důsledek.

A jak to s nima potom řešíš v té družině, když zlobí?

Já mám třeba teďka systém těch smajlíků. Červení, černí. Třeba u starších by to nefungovala, ale u starších to funguje. Nechtějí černý smajlík a červený je jako pochvalný, takže se potěší. Když se jim něco povede, když uklidí, tak je víc chválit. A černé taky dávám, a když to budou tři smajlíci, tak dostanou nějaký úkol, ale zase přemýšlím o podobě trestného úkolu, aby to nebylo něco jako domácí úkol, učení taky není trest. Takže spíše uklidí nějakou stavebnici, roztřídí.

A kdyby sociální pedagog na škole nebyl, myslíš si, že by ta škola byla o něco ochuzena? Je tam k něčemu ten sociální pedagog?

No, já když srovnám sebe a pak to, co jsem slyšela na těch supervizích, tak mi to přijde jako těžké prostředí, které je problémové a je zde spousta věcí k řešení. Nemůžu přijít jednou týdně a vyřešit jim náběh šikany třeba. Otevře jim možnost, jak získat podporu dalšího člověka, protože ti učitelé to potřebují, jsou přetížení a jsou rádi, že někdo může vytvořit fajn program na tu třídnickou hodinu a ikdyž se jej účastní, tak je to pro ně pomoc. Opora z venku. Takže si myslím, že je to dobré, navíc přinese čerstvější nápady, může pomáhat s projektovým dnem. A člověk pak získá zkušenosti.

A nedubluje trošku ten sociální pedagog i práci výchovného poradce anebo i etopedky?

Tak, jak jsem já zažila výchovného poradce, tak on řeší hlavně, když se něco stane, řeší následky. Někdy i diagnostikuje, když si jedno dítě nechalo donášet věci z automatu, tak to taky řešila. Ale nemá prostor vymýšlet obsah práce s celou třídou. Nemá kapacitu, takže tam si myslím, že ten sociální pedagog je opravdu nejlepší, třeba i to vzdělání má hlubší, než ten výchovný poradce. A s metodičkou prevence se to může taky překrývat, ale zase když je někdo školní metodik prevence, tak má hlavně koordinovat. Já jsem třeba i přemýšlela nad skombinováním s pozicí vychovatelka školní družiny a měla jsem poloviční úvazek, že by jí pak doplnili úvazek, že by dělala tyhle podpůrné věci anebo, že by dělala i ten školní preventivní program.

A kdyby si ten socped udělal ještě nějaké učitelství například pro první stupeň, bylo by to dobře?

Bylo by to zajímavé, ale vím od kamarádky, že je to náročné na studium.

Takže je dobrý, že ten sociální pedagog je pracovní pozice, která se zaměřuje na osobnostní rozvoj?

Možná, že jo.

A jako sociální pedagog dostala ses do kontaktu i s rodiči?

Ne, jen u toho odpoledního kroužku jsem s nima komunikovala, ale na dálku přes vzkazy. Souhlasy, fotografie. Spíše ty formality. A to je možná i to, že my o tomhle nemáme ponětí, kolik zodpovědnosti učitel má. Není to jen o tom udělat lekci.

Příloha č. 3 – Rozhovor s informantem R2

Na začátek jen základní informace. Kolik je ti let a jak dlouho studuješ pedagogickou fakultu obor sociální pedagogika?

Je mi 26 roků a na pedagogické fakultě jsem teďka třetím rokem.

A studuješ vedle toho i jiný obor?

Vlastně teďka jsem dostudoval magistra, takže už jsem hotovej. Tak se věnuji jen sociální pedagogice.

A kromě studia máš i zkušenost pracovní z pedagogické oblasti?

Mám několik dohod. Pracuji pro několik organizací. Třeba právě ve Žďáře nad Sázavou tam dělám lektora primární prevence rizikového chování. Dále teďka spolupracuji jako externí lektor u Anabell v Brně – takže pro ně taky dělám nějaké lekce. V Lužánkách mám nějaké lekce.

A jak to stíháš?

Všechno stíhám, je to jen o tom si to dobře naplánovat. Je to někdy záhul, ale dá se to.

Podle toho, jak to popisuješ, máš toho docela dost. Jak si se dostal k tomu projektu? Proč jsi do něj šel a čím tě zaujal?

Přišla emailová výzva všem. Začlo mě to zajímat, zase něco novýho a původně jsem do toho moc nechtěl skrz to, že jsem neměl mnoho času, ale pak jsem si říkal, že by byla škoda u toho nebejt anebo to nezkusit. Napsal jsem motivační dopis a vyšlo to.

A jak si představil svoji představu sociálního pedagoga na tom výběrku?

To už je hodně dávno, ale vím, že jsem to právě prosazoval skrz možnosti dělat preventivní programy. Snažil jsem se prodat to, s čím jsem měl zkušenosti. Těžko říct, jak k tomu přihlíželi.

A dostal jsi někdy zpětnou vazbu, proč tě vybrali?

Ve finále vlastně jo. Hodně dělalo to, že člověk měl už nějaké zkušenosti, ale nevím, jak moc oficiální to bylo. (smích)

Na tom nezáleží. Důležité je, že ti to někdo řekl. A bylo to samo od sebe anebo ses na to zeptal?

Ne, samo od sebe. Ještě, když nebyli známy výsledky.

Ty jsi byl vybrán. Získal si i zpětnou vazbu, věděl jsi proč. Měl jsi z toho radost, že si se do projektu dostal?

Rozhodně. Jako, že fakt jo. Po dlouhý době to byla větší výzva. Něco, co mi vyloženě nespadlo do klína, ale u čeho jsem se musel snažit. A tak jako jo, měl jsem z toho velkou radost.

A škola, na které si začal působit jako sociální pedagog a působíš do teďka, je klasická základka?

Klasická základka. Je v Bílovicích nad Svitavou. Má devět ročníků, teďka je tam cca. 360 dětí. Většinou jsou třídy A, B. Výjimka je osmý ročník, tam se slučovalo, a ta je tedy samotná.

A jaké byly tvoje začátky? Co jsi udělal jako první? Co trvalo?

První. Jak to probíhalo? Jako první jsem vlastně přišel a uspořádal jsem workshop pro učitele s tím, že jsem tam měl v plánu prezentovat nabídku věcí, které bych mohl dělat na té škole. Nadhodil jsem jim nějakou představu, Představil jsem se a hráli jsme jen nějaké ice-breakery. Oni viděli jiný způsob práce, nějakým způsobem jsme se vzájemně otrlkali a nutno teda říct, že na to první setkání jich přišlo osm. Moc tomu nedávali, ale uspořádali jsme to za týden či čtrnáct dní a to už, až na dvě výjimky, přišel celý učitelský sbor. Dost se jim to líbilo a tak si to řekli mezi sebou.

A potom ta tvoje práce sociálního pedagoga pokračovala jak?

Potom už to fungovalo tak, že jsme to s mojí garantkou vymysleli tím způsobem, což se nám osvědčilo a funguje to tak dodnes, že vždy na začátku měsíce já dám takový kalendářík na měsíc a mám tam disponibilní hodiny. A funguje to tak, že to visí ve sborovně, je tam na mě kontakt a někdo přijde, zapíše se. A kdo chce a touží po mě, tak si mě tam zabojuje a máme pravidlo, že chci konkrétní zadání, alespoň dva dny

předem, což teda moc nefunguje. Samozřejmě jsou někteří úžasní a napíšíou ti veškerá specifika té třídy. Co se tam děje a jak by chtěli, abych s tím pracoval a jak bych mohl pomoci. A pak ti někdo napíše „Přijď si s nima hrát“. Ale myslím si, že je to už pomalu učím.

S garantkou spolupráce na škole je bez problémů?

Vynikající. Až jako nadstandardní. Komunikujeme úžasně. Jakmile něco, tak se hnedka řeší. Za celou dobu jsem dostal jen jednu výtka.

A čeho se týkala ta výtka?

To bylo teďka. Ono je to tam takové trochu vyhocené. V posledních dvou měsících. Třeba je tam jedna taková problematická třída. Paradoxně jsou to čtvrtácti, ale já třeba s tou třídou mám hrozný problém a nedaří se mi s ní pracovat. A je vidět, že i tý učitelce ne. Oni ji skáčou po hlavě a jsou neskutečně neukáznění. Jenom třeba, když chceš udělat úvodní kolečko. S nimi sedneš na koberec, ať každý třeba řekne, co se děje anebo aby řekli, jak se měli o víkendu, tak zabiješ třičtvrtě hodiny, jak je musíš neustále uklidňovat, usměrňovat. A ta učitelka tam sedí a kouká na to. Takže prostě já tady v tom mám hroznej morál, protože si říkám, já tady sem chodím jako tvořit nějaké hodnoty a ne vychovávat. No, vychovávat, to je takový těžký říct, že nejdu vychovávat, ale nejsem tam od toho, abych já držel ten klid, já přece jen na ně nemám nějaké páky, a když vidíš, že ta učitelka na to kašle, tak je to hodně složité. A právě od této učitelky přišel, nebo se ptala, jestli ostatní vidí smysl té mé práce, že ona jej tam nevidí. Takže tam jsem slyšel, že se mě všichni zastali.

A bavil ses tou učitelkou o té hodině?

Bavil, ale ona je už taková rezignovaná.

A co práce s děckama? Baví tě to?

Miluju to. Oni milujou mě. Jako fakt užívám si to. Strašně moc. Máme takový hodně neformální vztahy. Tykám si se všema od prvňáčků po devátáky, jsem takový ten kámoš zvenčí pro ně. Vyhovuje mi to a osvědčilo se to.

A nemáš problémy s autoritou?

Ne. Nestalo se mi to. Jednám s nima na rovinu. Neješ ten, kdo je peskuje za něco. Jednáš s nima na férovku.

A máš akce spíše na nižším stupni nebo se to střídá?

Poměrně se to střídá, ačkoliv já musím říct, že teďka tak poslední dva měsíce možná převažuje ten první stupeň, ale je to daný tím, že na druhém stupni měli nějaké jiné programy, takže neměli volné hodiny.

A na které témata se zaměřuješ?

Teďka hodně na druhém stupni dělám bezpečnej internet, kyberšikanu. Máme docela dobré odezvy. Takže to je fajn. Do listopadu jsme dělali Den proti drogám – vyházel to z nějakého mezinárodního dne. Byl to projektový den, do kterého se zapojila celá škola. To jsem měl radost. Poměrně se nám podařilo hezky zaktivizovat i metodika prevence, který tam byl spíše jako ten, co funkci dostal. Je to fajn teďka. A co ještě takhle? Hodně u těch malých, to vyplývá ze začátku školního roku, tak nějaké seznamovačky. To samé, když se slučovaly třídy tak nějaké týmovky a kooperačka.

A jsou nějaké metody, techniky, které uplatňuješ, které máš rád? Anebo které si jim ukázal nově?

Já si myslím, že oni jsou vděční za každou techniku novou, že moc toho neznali, nebyli zvyklí se vzdělávat v těchto oblastech, a proto taky jednou za čas děláme workshop odpolední. Přijďte v úterý ve dvě, uděláme si dvě hodinky, uděláme si techničky na kooperačky. Přijde jen ten, kdo má zájem a hrajeme si, něco jim ukážu a pobavíme se o tom a oni to buď použijí anebo ne.

To zní moc pěkně.

Takhle je mnohem lepší pracovat s učiteli, když jim to ukážu. A dlouho jsme se dokopávali k tomu, aby dělali třídnické hodiny. Začalo se to tam rozšiřovat.

Takže třídnické hodiny vůbec neměli?

Ne. No, asi jak kdo, ale rozhodně to nebyly takové ty třídnické hodiny, jako „Pojďte, sedneme si a pokecáme si.“ A já jsem tedy zkoušel, aby to dali do rozvrhu jako povinné. Bývalá paní ředitelka se na to tak tvářila, že možná. Uvidíme. Teďka, jak se mění vedení, tak uvidíme, zda se na to úplně nezapomene a podaří se protlačit.

Když by si měl říct, co tě baví na práci sociálního pedagoga?

Široká škála. Můžeš dělat spoustu věcí. Od toho, že přímo někoho něco učíš přes to, že vymýšlíš, jsi vlastním pánem. Díky tomu, že to nikdo nedělal před námi, tak nikdo neví, co od nás má očekávat. Takže všechno co uděláš, je víceméně dobře. To je strašně krásný. I ta možnost pomáhat v mimoškolních záležitostech. Já s nimi jezdím na hory, dělám instruktora snowboardingu, berou mě jako zdravotníka, jezdím na školy v přírodě, dělám jim program. Je to taky super. Poznáš děcka, jsi s nimi mimo školu. Děláme teď. Minulý týden jsme měli prodloužený víkend pro rodiče s dětmi, jsme je vzali na hory. Přes den jsem učil děti na prkně, večer jsem dělal program pro děti, v noci jsem dělal program pro rodiče. Takže ti byli nadšení, že si mohli hrát. Nějakým způsobem jim můžeš přiblížit tu práci socpeda, že oni se taky ptají: „R2 my o tobě pořád slyšíme, tak nám taky pověz něco o tobě, o tom, co děláš na té škole“. Zažijí to na vlastní kůži.

Takže takto se přiblížíš i těm rodičům? Jinak ses k nim nedostal asi?

Ne, já vlastně u rodičáku nejsem. Nenapadá mě. Takže fakt jenom tady tyhle záležitosti.

A je něco, co tě nebaví?

Asi ne, a kdyby bylo něco, co mě nebavilo, tak si to předělám tak, aby mě to bavilo.

Takže tě v podstatě práce baví?

Myslím si, že kdyby nastal jakýkoliv trouble, tak se můžu obrátit na svého garanta. Myslím si, že ta nálada na tý škole je taková, že můžeš jít za člověkem a přímo to s ním řešit na férovku. A vedení, kdykoliv jsem měl nějaký požadavek, ředitelka neměla trouble mě vyslechnout a říct mi, tohle by šlo a tohle by nešlo, ale nešlo by to, protože.. anebo nešlo by to teďka, ale můžeme o tom uvažovat. Takže prostě fakt jako cajk.

Tak to zní moc pěkně, jak to popisuješ.

Možná si to jenom idealizuju. Smích

Jako sociální pedagog bys chtěl pracovat?

Ano. Bylo by to strašně krásný, když by to bylo jako full-time job. Dovedu si představit jako, že uplatnění na té škole by bylo. Rozhodně ne tak, jak to teďka probíhá. Rozhodně by se to muselo... Jako moje představa, když bych tam jednou byl, stáhnout na sebe tu pozici školního metodika prevence, protože asi ten socped k tomu má poměrně blízko anebo i výchovného poradce, kdo ví. Co bych chtěl zavést a snažím se alespoň u těch maláčů, kam můžu chodit častěji, tak jsou hodiny osobnostně-sociální výchovy. Myslím si právě, když by tam ten socped byl full time, tak by nebylo vůbec špatný to tam těm děčkám nabídnout. Například v té šesté, sedmé třídě, protože tam je to období, kdy ty vztahy jsou nejhorší, a myslím si, že ty lekce osobnostně-sociální výchovy nabízí takový prostor pro to, aby si to ty děcka vyříkaly, vyčistil se vzduch pod nějakým vedením. Takže to si myslím, že by tam mohlo bejt. Jo, prostě chci to dělat.

A kdyby sociální pedagog teďka skončil. Byla by to škoda pro tu školu?

Minimálně bych jim chyběl já. Samozřejmě se tam operuje s tím, že když skončí ten projekt tak tam ty prachy nebudou, ale zase fakt je ten, že se už vymejšlí nějaká cestička, jak si mě tam nechat na částečný úvazek, s tím, že bychom to tam nějak skloubili. Myslím si, že o mě nechtějí přijít, že výsledky vidí nějaký a takže myslím si, že jo že jsou spokojení a samy říkali, že když by to teďka skončilo, že by to byla škoda. Už jedem druhý rok a tak je to pořád v plenkách, ještě furt se tam něco řeší, a když by tam byl člověk v kuse tak je to něco jinýho.

A jak často tam býváš?

Tak jeden den v týdnu. Někdy častěji, někdy méně často. Úplně úžasný bylo teďka září. To jsme měli souvislou praxi, tak jsem tam byl tři, čtyři dny v týdnu. A bylo to úplně super, protože jakmile ti vyvstal nějaký trouble, tak si prostě hnedka mohla řešit. Obešla si děcka, učitele a bylo to super. Hlavně jsem měl čas na nějakou přípravu ve škole. Takhle, když já tam přijdu, tak jako mám šest sedm hodin denně a mám hodina, hodina,

hodina a je strašně malinko času se přeorientovat. Přijdu na sedmou tak máme nějakou třídnickou hodinu, tak pomáhám s třídnickou hodinou, pak rychle přeběhneš do kabinetu, vezmeš věci a jdeš na jinou. Potom ten učitel to chce s tebou třeba probrat, ztratíš přestávku a dostáváš se do skluzu. Když se tam něco objeví, nemáš ani přestávku na to, aby si zašel za tím učitelem, který s tebou chtěl zrovna mluvit. Když jsem tam byl ty tři, čtyři dny v týdnu tak jsem i třeba čtyři hodky něco udělal a pak jsem měl dvě volné hodiny, kdy zase jsem mohl zajít za někým do kabinetu a pobavit se o té jeho třídě a nějakým způsobem jsme mohli konzultovat. To bylo pěkné.

**A myslíš si, že základ, kde sociální pedagog vůbec nefungoval, o něco přichází?
Máš tam metodiky, máš tam výchovný poradce, psychologa**

Je to základka a základka, protože byl jsem teďka na jedné základce. Základka, která byla sloučena se speckou, a mají tam jenom školního psychologa, výchovného poradce, a všechno tam funguje. Ty dvě ženský jsou prostě úžasný a prostě zvládají to. Já bych řekl, že ten sociální pedagog je taková přidaná hodnota a že určitě je to fajn to mít.

Je to taková neznámá práce?

Přesně tak, oni vůbec netuší. To bylo taky tím mým cílem během prvních dní mého působení představit, co to asi tak zhruba je. První půl rok bylo hrozně složitý jim vysvětlit, že nejsem psycholog ani speciální pedagog, že jsem sociální pedagog, protože netušíli.

Netušíli jaký je mezi tím rozdíl?

No. Ani, co to tak zhruba je, protože mnoho z nich ani nic neslyšelo o nějaké sociální pedagogice.

Příloha č. 4 – Rozhovor s informantem R3 a R4

Kolik je Vám let a zda studujete PdFMU anebo jinou fakultu?

R4: Tak já asi začněm. Mám 21 rokou, studujem na filosofickej fakultě a máme vela predmetou z pedagogickej fakulty, obor sociální pedagogika.

R3: Jsme dohodnutý s pedagogmi, že nám dávajú tie predmety, zapisujú se nám kredity a my tam chodíme potom, keď sa tam dostaneme, oni nám to uznajú.

A jak jste se teda dostali k tomu projektu?

R4: Mali jsme na začiatku predmety jako axiologiaatd.. Před nami boli na zakládce L. s M, což je sestra R3. A keď jsme tam robili nějaké lekcie o rasisme a takých veciach.

R3: Potom jsme tam měli i dramatickou lekciu o Angole. Tak nás už tam poznali a my jsme poznali školu, aj tu metodičku, tak to bylo také jednoduché, že jsme se přihlásili na tu školu, keď L. s M. odišli.

R4: A vlastně potom iba jsme boli za panu Gulovú, že jsme tam párkrát boli, a ještě nás odporučili aj pedagogové a dopadlo to takto.

Takže dobré reference na vás. Supr. Bezvadný

R4: A časová tieseň.

R3: No, my hlavně jsme tu školu poznali, to bylo o veľa jednodušie.

A vy už jste s dětmi předtím nějak pracovali?

R4: Aj pravidelně aj brigádnicky aj jako práci.

R3: My jsme animátoři v cestovce Bombovo. A poznali jsme sa na školení a robíme spolu tábory už třetí rok.

R4: Aj školy v přírodě, aj tu v Čechách jsme nějaké robili.

Takže vy jste se tím pádem neúčastnili vůbec toho výběrového řízení, to bylo na základě referencí.

R4: Vlastně jsme se účastnili, ale veľa lidí se tam nenahlásilo.

Vlastně toho druhého kola?

R4, R3: Ano

R3: My jsme si dopisovali s Martinou ohledně té školy. Na tu školu potřebovali rychle někoho, protože měli adaptáky hned na začátku září. A tím, že socpedáci nebyli ještě úplně vybratí, lebo nebol veľký záujem a oni potřebovali někoho na adapták a my jsme ty děcka poznali tak jsme automaticky išli na ten adapták

R4: A ešte nebolo dovedty výberové konanie, lebo sa akorát pozivali ľudia atd.

Měli jste i zpětnou vazbu? Proč vás vybrali?

R4: To byly možno jen dohady.

A vy působíte jako sociální pedagogové na nějaké větší škole tady v Brně?

R3: ZŠ a MŠ Milénova v Lesné

Je to tzv. sídlištní škola?

R4: Vjiac menej. Športová škola, volejbalové trofeje. Sú tam strašně dobrí v tom volejbale.

A vy jste tam začali teďkom od toho září + aktivity, které jste dělali předtím. Původně zde dělala A., pak L. s M. Ten přechod byl tím pádem v pohodě?

R4:Prechod bol v pohodě, pretože aj...

R3: Děcka už boli zvyknutí na slovenštinu. Toho sa například najviac báli na fakulte, ale preto, že L. s M. boli Slováci a boli tam, měli jsme to jednodušší.

R4: Najviac si to užili oni, keď sa to riešilo. Neverilo sa, že to môže niečomu pomôcť.

Tak oni si tam zažili to

R3: No, ono to bola ze začiatku ťažké na tej škole. Oni tam nijak neunávali socpeda a mali s tým problém. A vlastne L. s M. prelomili lady a jak jsme tam my nastoupili, opäť Slováci, chalan baba, tak to bolo jednoduššie. Nemáme vlastne žiadny problém.

Přístup metodika a ostatních členů pedagogického sboru byl v pohodě? Nesetkali jsme se s tím, že vám házeli klacky pod nohy?

R3: Práveže nám začali teraz tykat aj metodička. Taká pohodička. Začali nás brať jako kolegou. My jsme si tam nezažili nějaké krušné chvíle.

R4: Taká irónia je, že pana riaditeľa jsme doteraz neviděli jako vyzerá

Nepředstavil se, neuvítal vás?

R4: Viděli jsme metodičku a zástupcu, keď bol na hospitaci v triede. Inak pedagogou.

R3: Oni to majú rozpracované na tých metodikou. Máme úžasnú metodičku, ktorá nám povie všetko.

Jak to popisujete, tak to zní ideálně.

R3: A tak ono to asi nebolo před rokom.

R4: Ideálne by bolo, keby tam byly vztahy mezi pedagoogm a žiakmi. Keď řešíme problém ve třídě, paní učitelka klidně odejde. A přitom ona je důležitá osoba, která by měla být přítom.

A když jste tam začali dělat, jedete podle nějakého plánu, osnovy anebo individuálně reagujete na to, co se vyskytne? Nebo metodička vám říká co a kde?

R3: Tak asi individuálně. Vycházíme z toho, že A. mala krúžok s děckami. Na to naviazala L. s M. a jelikož byl záujem, tak jsme to dali i letos a přidali jsme tam žonglovanie. V tom ideme dalej.

R4: Dramku si naplánujeme, jako by sa mal herec rozvíjať. Teraz ideme na prostredie, teraz ideme na vyjadrovanie emocií alebo riadenu improvizáciu a tak jsme si to pekne plánovali, co chceme robit, ale na tie triednické hodiny sa nedá poriadne naplánovať, osnovy. To prišiel pedagog a povedal „Moje deti nevedia ani popisat ulohu, lebo sa pred sebou stydí“. Tak jsme stavěli hodinu na to, abychom komunikovali, otvorili sa. A bylo to aj zábavné lebo keď by ich to nebavilo, tak nebudu ani komunikovat.

R3: Ono tak nějak jsme se dostali do každie triedy. Zo začátku niečo na komunikáciu, zpoznavanie. Teraz makáme hlavne na tej dramke. Deviataci vyzerajú, že sa na dramku neprihlásili preto, že sa teší, ale preto, že je jednoduchá, takže je to také, že sa pred sebou stydí. Tak jsme s tím bojovali na začátku roka, abychom ich nějak namotivovali. Tak jsme ich namotivovali. A teraz ich musíme nějak nabudit, pretože budu mít konečné vystoupení a toho se všichni bojí.

R4: Hodina od hodiny je lepší. Jsme mali reflexiu tak vraveli, že im to zbúralo brány, chceli by sa viac dozvedieť o tomto a o tomto. Baví je to. Reflekcia bola také dobrá.

Tak to je pro ně mnohem zábavnější.

R3: Akože podle mňa je, akorát jsou tam také tipy, které sú strašně výrazné a které to fakt nabudilo. Jeden chalan, který pred tím nepracoval a teraz vyzeral straně akčne. Iba niekdo sa le tak veze.

R4: Dramka je až pre druhý stupeň lebo do piatej třídy je výtvarka, hudebka. Člověk nejste naučený niečo ukázat. Je tam nějaká absencia.

Pracujete hlavně se staršími anebo i s nižším stupněm?

R4: Robili jsme so staršími prvý pol rok celý čas. Teraz jsme mali adaptáček.

R3: Adaptáček sa strašně páčil metodické a aj některé aktivity a tak nám navrhla či bychom neudělali pre nižší stupeň.

R4: Nám dala dvojhodinový blok. Bolo tam asi 90 dětí, bola to paráda.

R3: Šli na výlet a hráli nějaké hry.

R4: Po adaptáku jsme mali lekcie do iného projektu, pretože potrebovali tam pomoc.

R3: Těsně před Vánoce mi jsme tam mali lekcie

V tomto místě byl rozhovor ukončen na základě technického problému nahrávacího zařízení.

Příloha č. 5 – Rozhovor s informantem R5

Kolik je ti let a jak dlouho studuješ na Pedagogické fakultě MU v Brně?

Je mi 24 let a na PdF se tak nějak pohybuju šestým rokem. Teď jsem měla půl roku přerušeno, ale pořád jsem tam jakoby nějak fungovala.

A se zaměřením na sociální pedagogiku anebo pedagogiku, učitelství?

Ne, jenom sociální pedagogiku.

Teďka pracuješ jako sociální pedagog na základní škole. Pracovala jsi před touto prací s dětmi? Máš s prací s nimi nějaké zkušenosti?

Dělala jsem vedoucího na tábore a pak jsem měla nějaké praxe během studia v kojeňáku anebo ve školkách. A tak.

Takže to byly spíše nějaké praxe, brigády. Zaměstnání tedy ne?

Ne

A v pedagogické oblasti zaměstnání s dospělými anebo práce s dospělými, sociální práce?

Tak to jsem zase vždycky, jenom praxe. Se seniorama a tak. Anebo hodně přes divadlo utlačovaných jsem pracovala s děckama z výchovňáku a dětských domovů nebo i s jinejma skupinama, ale nebylo to vyloženě, že bych někam chodila do práce. To ne.

A teďka máš nějakou práci v oblasti, kterou studuješ?

Kromě sociálního pedagoga, ne.

Proč si myslíš, že tě vybrali na práci sociálního pedagoga anebo spíš proč ses vůbec přihlásila do výběrka?

Přihlásila jsem se tam, protože právě mě chyběla nějaké dlouhodobější praxe z týhle oblasti a chtěla jsem mít větší propojení s realitou a podívat se, jak vypadá vůbec to školství a vyzkoušet si to. A je to asi i tím, že já jsem prostě zvyklá přijímat, co přichází a vyzkoušet každou věc, co se nabízí. Takže asi proto jsem do toho šla, protože mi to přišlo jako možnost, navíc placená.

Tak proč to nezkusit, že? A jak si prezentovala tu svoji představu sociální pedagoga.

No. Prezentovala jsem to tak, že ten člověk jakoby, že by měl komunikovat s učitelem, s dětmi a i s rodiči jsem si představovala. A dávala jsem tam zaměření na dramatickou výchovu, protože je to moje specializace. Ale s tím, že jsem se na to nestihla omezovat. A říkala jsem si, co bude potřebovat ta škola. Protože na tom to bude taky založený, že každá škola bude očekávat jiný věci od toho pedagoga. Některá bude více na prevenci jiná na volný čas.

Jakože ty školy půjdou do toho projektu s tím, že už ví, na co by toho člověka využili například? A podle toho by učitelé vybírali jednotlivé studenty?

To ne. Spíše. Tak, jak jsem já prezentovala to, co bych tam dělala, tak jsem si říkala, že i já mám nějaké představit a umím třeba dramatickou výchovu, tu jsem studovala, ale že na druhou stranu jsem otevřená všemu, co mi nabídne ta škola a že se budu snažit to přizpůsobit těm jejím, případně potřebám.

A proč myslíš, že tě vybrali?

Oni mě původně nevybrali, protože já jsem nahlašovala, nebo to výběroví řízení probíhalo v době, kdy já jsem odjížděla do Angoly, takže prostě jsem věděla, že nemohu hnedka nastoupit, ale chtěla jsem to zkusit, pro případ, že by někdo odpadl, že bych za něj mohla nastoupit. A to se taky potom stalo, že když jsem přijela, jedna slečna končila, protože se musela věnovat studiu a já místo, abych se věnovala studiu, tak jsem se stala sociálním pedagogem.

Ty jsi z toho děláš srandu, z toho studia?

No, taky jsem to pak nezvládla v termínu.

Tak sis to posunula?

Jo jako, já jsem ráda za tu zkušenost.

A proč myslíš, že tě vybrali, že ses zaujala něčím?

Člověče, to já nevím. Já si myslím, že je to pro to, že mě znají a že se celý to svoje studium „nasírala“ do všeho, co šlo.

Jako chceš říct, že byla aktivní?

No jo. Jak jsem říkala. Když nám nabídli něco, tak jsem do toho šla. V tomhlectom směru jsem se snažila ze studia vyždívat všechno, co šlo. A co mě jako i na tom socpedu strašně fascinovalo a bavilo, že jsem měla tolik možností se rozvíjet a zkoušet spoustu věcí. A vlastně cokoliv člověk chtěl, tak mohl.

Tak to zní jako ideální škola, ne?

Hm. Tak taky to má svoje mouchy. Taky jsem byla po bakalářském studiu taková, že si jenom hrajem a že to není vůbec akademický a že nemám moc teoretických znalostí a tak jsem chtěla jít na tu druhou školu. Ale zjistila jsem, že mi sedí i přístup těch lidí.

A ta druhá škola nebyla tak zábavná?

Ta druhá škola mě přišla hrozně neosobní. A možná to byl i špatně zvolený obor a začla jsem studovat obě školy naráz a byly tam i jiný nároky. Tak jsem byla hrozně vyplašená a prostě mě nevyhovovalo to, že... prostě ten neosobní přístup. Byla jsem ze socpedu zvyklá, že ten přístup učitelů ke studentům je osobní a přátelský.

Však vy se tam všichni znáte a tykáte si. My jsme zase bakaláři a dálkaři, my se s nimi zas tak dobře neznáme, nemáme ten osobní přístup.

Jako člověk si taky netýká se všema, ale prostě mi to, no to prezenční studium je dost jiný oproti dálkovému.

Nastoupila jsi místo jedné holčiny, která odešla kvůli studiu, řekněme. Jaké byly tvoje začátky. Vy jste si nějak tu práci předávaly? Byl na to čas?

Ono to bylo vtipný v tom, že ona mě oslovila ještě před tím, než se ze mě stal socped. Oslovila mě s tím, abych jí tam udělala dramatické lekce na prevenci šikany. Takže já jsem tam vlastně jela ještě předtím....Teda jela jsem tam v době, kdy už jsem byla socped, ale ta zakázka přišla ještě dřív, ale jsme tam jely jako spolu. Mě představila, řekla dětem, že ji budu nahrazovat a tak a pak už se tam neukázala. A já jsem tam před

tím jela s ní jednou za ředitelem, se tam ukázat a tý metodičce. A oni se mě taky jako vyptávali... To mě jako hrozně překvapilo, že oni se mě ptali, co tam chci vlastně dělat a tak. A já jsem možná čekala zadání z jejich strany.

A to zadání pak nepřišlo třeba později?

Ne. Oni jako většinou to prostě nechali na mě. Co vy si chcete dělat, tak si dělejte a tak.

Takže neměli vůbec ani představu?

Tak takhle. Oni měli představu už z toho, co dělala ta Verča. Tak bylo nastavený, že ona tam dělala dvouhodinovky. Tak já jsem taky dělala dvouhodinovky.

A co to znamená dvouhodinovky?

Ona měla prevenci. Měla hodiny na kyberšikanu a správný stravování, protože ona studovala před tím prevenci jako na bakaláři. To byla její linka, ale já jsem pak najela na úplně jiný lekce.

Takže pak ti to ona předala a předání proběhlo v pohodě?

Jo,jo. To jo

Takže pak si to zkoušela ten její program anebo si to rovnou změnila, že ti to nesesedlo?

Já jsem ho ani nezkoušela. Neměla nic předpřipravený, co by se mělo dělat dál. No a jako mě nikdo neřekl, co by potřeboval, co by tam chtěl dělat. Tak nějak ze své přirozenosti jsem tam začala pracovat jako na osobnostním rozvoji těch dětí a na komunikaci ve třídě.

A tvůj metodik/metodička? Nepomohli ti? Neposunuli tě nějakým směrem?

Ne, oni jsou právě takoví: Co chcete vy dělat, to můžete. Jako ta metodička je vstřícná a hodná, ale není to tak, že by měli nějaký vyloženě požadavky, co by chtěli po mně dělat. Líbilo se jim, co dělám, třeba mě pochválila, ale jako nevím. Úplně tam nevidím tu spolupráci v tom, že oni by mě vnímali jako potenciál, který oni mohou nějak využít v rámci té výuky. Já jsem třeba i říkala, já můžu připravit i něco, co se bude týkat vaší

výuky. Já jim nemůžu předávat teoretické znalosti z vlastivědy, protože to neumím, ale jako můžu na ti udělat nějakou zážitkovou lekci, díky které si to zapamatují například. No ale ty učitelky mi nikdy nic nedaly jenom v první třídě, žebali pohádky, tak jsem s dětma dělala pohádky. Anebo brali zdravé stravování, tak jsem s nima udělala jako taky zdravý stravování. Nebylo to tak, že by mi vyloženě říkali, co tam mám udělat.

Takže metodička nepřišla s nápadem, jak využít tvých možností?

To ne. Já jsem z toho ze začátku byla nadšená, ikdyž ta komunikace byla zvláštní, vždycky jsem tam byla takový cizí element. Furt jsem měla pocit, že jsem tam jako já proto, abych si plnila praxi, že na mě ty učitelky tak pohlíží. Já tam plním praxi, přitom já vůbec. Tady jako jo, samozřejmě je to praxe, ale já jsem to tak vůbec nebrala, že jdu na povinnou praxi, ale neuměla jsem tu komunikaci nějak podnitit, protože pár učitelek jsem se tam bála.

Co myslíš, že bála?

Ne, že já jsem takovej ustrašeneček, ale že nechtěli, abych tam tolik chodila, protože, a to je asi důležitý říct, já mám školu, kde je jenom pět tříd, takže jakoby já vlastně ty děti relativně už vlastně znám a zase dost často zasahuju do výuky těm stejnem učitelkám, že jo. A oni s tím měli problém, že nestihnou plnit svoje úkoly tak třeba.

A oni tě třeba nepředstavili? Ono je to i tom, jak to podá ten ředitel anebo metodik?

Právě, že to si myslím, že byla hodně velká chyba a udělala jsem to až teďka vlastně, že letos jsem jela na poradu ještě před začátkem školního roku, právě proto, abych mohla říct pár vět všem. Protože já jsem přijela k řediteli a on jako, že jojoj. A přišlo mi, že on to moc neřeší, nikdy se mě na nic nezeptal, nikdy se nezajímal.

Nezajímal se o lekce, které si měla s dětmi?

Ne. Ředitel nikdy.

A třeba metodička za tebou přišla a probrala tu lekci s tebou? Co si s dětmi dělala? Jestli si na něco třeba nepřišla anebo jestli nemáš nápad, co by se dalo zrealizovat?

Takhle jsme to asi nikdy nerozebírali. Oni mi vždycky poděkují ty učitelky a já pak zase odjedu. Já jsem se jich například ptala, jestli mají nějakou zpětnou vazbu. Oni: „No, že to bylo jako pěkný.“

To je pěkný. Vem si tu přípravu na lekci. Uděláš to a nikoho to nezajímá, nikdo nechce vidět výsledky. Nemáš to s kým konzultovat.

Jako v tomhle směru, to je zvláštní no. Pravda je, že oba dva ty semestry, co jsem tam zatím byla, tak jsem byla v hrozném stresu. Nejdřív z diplomky a pak zase z diplomky. Nejdřív jsem to jako nedala a snažila jsem se a snažila jsem se a teďka jsem jí jako celý semestr psala, což mě jako odvádělo i pozornost od té práce toho socpeda, kdy jsem tam jako jezdila dost z povinnosti, ale tento semestr jsem to zaonačila podle mě dobře. Aspoň v tom, že jsem se domluvila s těma děčkama, co měli teďka ten jiný projekt dramatických lekcí a tak jsem si je tam zvala a oni to tam realizovali a mě to přišlo strašně super i pro mně učení, vidět, jak pracují jiní lidi, jak je ty děcka vnímají a jak se chovají v těch třídách a tak. Takže v tomhle to bylo fajn, že jsem se nemusela tolik připravovat na ty hodiny, ikdyž tam pravidelně od října jezdím na dramaťák. Takže na dramaťák jsem se musela připravovat. A ten stres se promítá i do přípravy a realizace jsou tím i ovlivněni. Ale v tom prvním pololetí, to jsem tam byla, mi přišlo, že mě ty děti poslouchají a teďka mě přijde, že mě vůbec neposlouchají.

Fakt? A to je zvláštní, vždyť tě více znají.

Ono je to totiž tak, že já jsem dřív chodila do těch hodin a tam byly učitelky a oni je furt peskovaly, což mě osobně hrozně rozčilovalo, že mi do toho zasahují, že prostě děti se tam baví nad obrázkem, který jim tam dá a že jsou slyšet až na chodbě, a přitom je to tvůrčí hluk. To mě hrozně štvalo. Úplně jsem nevěděla. Možná jsem to špatně udělala z toho hlediska, že jsem se s těma učitelkama nebavila konkrétně o tý jednotlivý třídě a co si z toho odnáší i oni. Protože oni tam většinou koukají do počítače anebo opravují sešity a občas na ně křiknou, že jako dělají něco. Úplně to neslují. Ale teďka jsem na tom dramaťáku, kde žádná další učitelka není.

A to je po škole?

Po škole, dobrovolně. A to si myslím, že jsem si to jako špatně nastavila celý. A úplně mě deptají.

Proč? Vždyť já o tobě slyším jen samou chválu.

Právě mi to vůbec nejde. Já jsem měla nějakou představu, co s nima budu dělat, ale asi jsem těm dětem neuměla nastavit pravidla. Za prvý. A oni mě začly strašně skákat po hlavě a zjistila jsem, že já jako asi, že tohle není moje cílová skupina, od první do pátý třídy, protože jsou na mě moc malý a já na ně mluvím asi moc jako na velký. A hrozně jako si s tím nevím rady. A teďka jsem se bavila s jednou kamarádkou, co pracuje ve školce, tak mi dávala nějaké tipy, jak se na ty malí děti musí.

Ikdyž problém je třeba i v tom, že já tam mám dva dramaťáky. První je první a druhá třída a pak je druhá až pátá třída. A mě to přijde, že jsem taky udělala chybu, že jsem to neomezila, že to bude jen od třetáků do pátáků, protože já jsem to chtěla udělat otevřený. Tak zase někdo chce na dramaťák, tak proč by tam nechodil. Jenže ty děti nechtějí dělat dramaťák, chtějí hrát vybiku, chtějí běhat, chtějí něco. Ne, děti, tak vybišku hrajete ve sportovkách, teďka budeme dělat něco jinýho, jenže asi neumím vystavit tu lekci, neumím na ně mluvit tak, aby je to zaujalo.

A to je jako dobrovolný kroužek?

Je to dobrovolný kroužek. Je tam pár jedinců, kteří jako vůbec neposlouchají a já nevím, co s nima. Jako já jsem na ně nechtěla řvát a pak už člověk musí řvát, aby přeřval celou tělocvičnu. Pak jsem jakoby odjížděla vždycky úplně vyždímaná a občas se mi něco povedlo. Občas byla jakoby nějaký záblesk, že dávali pozor nebo že něco, ale občas to bylo strašný a ....Nejhorší je prostě, že některý děti to štve, že je tam takový hluk, protože některý děti chtějí poslouchat. Jedna holčička tam přestala chodit, že to prostě nejde a oni mě říkaj: Ale paní učitelko, to na ně musíte zařvat anebo jim něco zakázat anebo jim dát poznámku“ Ale vždyť chodí do dramatického kroužku dobrovolně, tak je přece nebudu za něco trestat“. A teďka, ti budu vyprávět takovou příhodu. Před 14 dny jsem se před dětmi rozbřečela, protože začínala hodina a děti.... Já jsem to nakonec udělala tak, že si můžou hrát vybiku, aby se vybili, protože oni běhají z jedné strany na druhou, protože jsou prostě nevybouřený. Protože před tím čtyři hodiny sedí a nemají, co dělat, takže tam lítají, jak tajtrlíci.

Tak jsem je nechala, aby po sobě házeli míčem, když jim to udělá radost. A pak jsem jim ho sebrala a pokoušela jsem se s nima něco dělat. Pak tam přišla ta metodička a řekla mi, že to nepřípadá v úvahu, aby po sobě házeli míčem a běhali, když nemají

boty na tělocvik a jsou jen v přezůvkách anebo mají jen kroksy, takže to jako nejde. Aha, tak no jako smůla. Tak jsem to dětem zakázala. Oni se mi tam sáпали po žebřinách a jiným náradí a já jsem jim to jako nijak nezakazovala, ať si skáčou, ať si hopkají, to už mě taky v půli semestru zatrhla, že to je ve školním řádě a že děti to vědí a že mě jenom zkouší. Já jsem si to nepřečetla anebo jsem nebyla poučena o žádných těch bezpečnostních těch., což byla chyba z mojí i jejich strany. Mě to nenapadlo. Tak jsem jim musela vzít míč, tak ty první to ještě nějak zvládli, ale ty druhý, jim jsem to musela říct já, Proč? Proč? A kdo vám to jako řek? To je jedno, prostě se to nemůže, když nemáte přezůvky, takže to nepůjde. Pak si tam jeden chlapeček vzal ping pongovej míč a pátku a já jsem mu říkala: Prosím tě dej to pryč, ani tohle se tu nemůže. A on: Ne, ne, to nikdo neřekl. Ale já jsem to řekla, ale to se nepočítá. No, tak dobrý, tak tady bude asi něco špatně, protože já jsem se rozhodla, že si s nimi nastavím pravidla, že na to budeme pracovat spolu. Jenomže jsem si asi dala moc velký cíl, protože jsem předpokládala, že oni budou umět něco třeba zformulovat, ale oni umí zformulovat: Neběhat! Neprdět! Protože já jsem to s nimi začla řešit a teďka po dvou minutách už někteří nevydržejí, někteří si k nám ani nesednou.

Ale tak to je nějaká zkušenost, kterou si předtím neměla.

Jo, no. Ale pak tam přišla paní učitelka a oni na ní „Paní učitelko, paní učitelko, my chceme míč.“ A ona: To nepřipadá v úvahu, zase jim to vysvětlovala, s těma botama. A oni tam pak byli na ni ještě drzí a ona je pak prostě seřvala anebo jim vyčinila, že já za nimi jezdím, připravím si pro ně něco pěknýho a že je to dramaťák a ne sportovky a že mají poslouchat a že blablabla a že pokud nechtějí chodit do dramaťáku, že něco a něco..a prostě odešla. A já jsem se tam rozbrečela, prostě z toho důvodu, že ona je tam seřve z toho důvodu, že oni neposlouchaj a jako mě představa, že mi takto někdo vydobývá autoritu. Já vím, že ona to myslela dobře, pak mi to i vysvětlovala, jo, že to nejde, že by se tam zranili, že rodiče by si stěžovali, že jako proč hráli vybiku v dramatickém kroužku, že by mohli dělat problémy. Což mě za prvý jako šokovalo, že by někteří rodiče mohli dělat takovýhle problémy, ikdyž už jsem tam měla taky jeden konflikt s maminkou, ale hlavně mě to přišlo úplně absurdní.

A řeklas jí to potom, jak si to vnímala?

Ne. Protože ona tam vešla jiná učitelka, viděla, že brečím a odešla.

Ona viděla, že brečíš a odešla pryč?

No, protože to nechtěla právě řešit, což bylo dobře, že odešla. Ale říkala to pak tý učitelce, co mi provedla, že tam brečím. Tak ona si mě pak po kroužku jako vzala k sobě a jako vysvětlovala mi to a moc mě nepouštěla ke slovu, což bylo dobře, protože já bych se tam zase rozbřečela, protože oni my tam dávali rady typu: „No, to těm dětem musíte víc zakázat než dovolit a když oni tam nechtěj, tak jim řekněte, že musí družiny.“ Ale přece je nebudu trestat družinou, to bych podryla autoritu i tý vychovatelky, když bych je za trest poslala do družiny. Ikdyž je pravda, že družinářka mě asi moc nemá ráda, protože děti tam hrozně řvou a ona hnedka sousedí s družinou a oni tam nemají klid. A děti taky, můžu jim říct, ať se napijí, vyčůrají se předem, ale oni tam furt couraj a ona si pak už zamkla dveře. (Smích) A víš, tohle jsou takový věci, já si myslím, že bych se s nimi měla o tom bavit, ale zatím jsem nenašla odvalu. A prostě nevím, nevím, jak to udělat, co si s nima ujasňovat. Ale když jsem se rozbřečela tak děti zmlkly, koukaly. Paní učitelko, paní učitelko, proč brečíte? Vy umíráte? Někdo umřel?

A začly tě utěšovat?

No, tak některý holčičky, jo asi. Ale.....

Tak najednou tam bylo ticho, ne?

Jo, na chvíli jo, než jsem se uklidnila. Ale na druhou stranu, jak se to má člověk naučit. Ono by bylo potřeba více zpětný vazby i od těch učitelů konkrétně, ale když oni mi pak dávají radu, že jim všechno zakažte, tak mi to nesedí do toho, co já chci.

Tak si o tom můžete popovídat, že ty máš úplně jinou představu.

Já vím, jenomže ono je to i o tom, a tom jsme se bavili na zpětný vazbě a to vnímám celkem intenzivně, že jako my tam jsme, ale my nemáte pojetí o tý zodpovědnosti, o tom tlaku, který je na ty učitele vyvíjený z nějakého byrokratického hlediska, ale

i z těch rodičů, protože někteří si fakt furt stěžují nebo mají problém, že jejich ňunánek, že mu někdo něco řekl. Přitom oni se tam furt strkají a někdo spadne a začne bulet a já mu říkám Proč, jako brečíš, vždyť si do něj taky strčil a ty děti mají furt. Mají představu, že se všichni kolem nich seběhneme a budeme je utěšovat. Mám tam pár děcek, který jsou hodně rozmazlený.

A teďka si představ, že bys nastoupila na školu jako sociální pedagog a normálně bys pracovala a zjišťovala, že 1. až 5. třída pro tebe není moc dělaná.

V tomhlectom je to úplně geniální zkušenost. Já si dokážu představit, hodně by mě asi bavilo dělat s dětma nebo spíše s mladejma lidma nějaký lidskoprávní věci, třeba se bavit o takových složitějších tématech, který musím pro děti jako hodně moc zjednodušit a to zjednodušení a podání hravou formou mi asi zase tolik nejde, nebo jsem se to asi ještě nenaučila. Musím na tom hodně pracovat. A taky si myslím, že by to bylo jiný, kdyby tam člověk byl častějc.

Vrátíme se k tomu socpedovi. K těm tvým začátkům. Co bylo vůbec první, co jsi udělala?

To první bylo, že jsem dělala dramatickou lekci na téma šikany ve všech třídách, kromě prvních.

A z toho si měla dobrý pocit? Dostala jsi zpětnou vazbu od učitelů?

No, dostala jsem zpětnou vazbu od té holky, co tam byla přede mnou, že to bylo zajímavý, že to nikdy předtím nedělala a jako asi jsem z toho měla celkem dobrý pocit. Taky to byla dobrá škola, A měla jsem možnost několikrát realizovat stejnou lekci, tak jsem měla možnost se poučit ze svých chyb, což bylo dobrý.

Pokud ty chyby vidíš, tak se poučíš. A potom sis jela podle nějakého programu, který sis sama vytvářela?

Potom jsem právě hledala něco, co bych mohla dělat s dětma takhle malejma. A našla jsem knížku nějak Osobnostní rozvoj pro první až pátou třídu anebo něco podobnýho

a z toho jsem čerpala většinu aktivit ten následující semestr, případně v první třídě jsem dělala i něco z dramky, ale většinou to bylo z té knížky.

A teďka tam jezdíš jeden den v týdnu?

Teďka jezdím pravidelně, víceméně, na ten dramáček a před tím to bylo takový různě. Tak jsem se pak v tom snažila vytvořit i nějaký systém, aby i ty učitelky jako věděly, kdy tam vlezou, ale pak zas nebyl v tom nějaký systém. Někdy víckrát, někdy jednou za 14 dní.

A máš tam nějaké svoje místo? Kam si můžeš dávat věci?

To ne. Jako je tam křeslo, kam si můžu sednout. Já jsem z toho byla původně nadšená, protože jsem si myslela, že mě ty děti mají rádi, alespoň některý, že vidí, že po nich neřvu, že dělám něco jinýho. Nevím, jestli to bylo, protože je to bavilo anebo protože byly rádi, že nemají matiku anebo něco jinýho. To jsem jako nezjišťovala, ale většinou, když jsem tam jako byla tak někteří jo,jo, vy jdete k nám. Takže hrozně jako fajn a hrozně mě to těšilo. A teď taky na tom dramáčku, to je jako paradox, že oni mě prostě neposlouchají, ale na druhou stranu se ke mně pořád tulej a pořád se perou o to, kdo bude vedle mě stát. Jako taky nevím, jak mám řešit, když se tam dvě holčičky začnou prát, já jsem taky byla první.

Je těžké, jak na děti. Na škole máme různé teoretické předměty, různé pedagogiky, ale nikdo nám neřekne, nás neučí, jak komunikovat s těmi dětmi. O tom jsem za celou dobu toho bakaláře, předmět neměla.

No my taky ne. A je jako fakt, že potom člověk se setká úplně s takovejma věcmi, že neví, no.

Kdyby ti nabídli práci jako sociální pedagog, vzala bys to?

Myslíš jako na týhle škole?

Třeba a na plný úvazek.

(Přemýšlí) No nevím. Jako musela bych hodně pracovat s tou atmosférou na škole a musela bych, když by to byla práce na plný úvazek, že bych se věnovala jenom tomu

a neřešila jiný věci, tak by to snad šlo. Jo, protože mně přijde, že jsou tam dvě učitelky, který jsou celkem aktivní a které by byli otevřené novým věcem a pak tam jsou učitelky, které absolutně, ne, nejezdí s dětma na školu v přírodě a ten ředitel mi přijde zvláštní. Chlubí se, že jsou škola eko. Zapojili se do projektu spojeného s tříděním. Mají kontejnery, ale nikdo tam netřídí, protože už nemají kam ten tříděný odpad odnášet. Mně se ta škola ze začátku líbila, jak je malá, jak je jako taková rodinná a myslím si, že by se s potenciálem tý rodinnosti mělo více pracovat, než se tomu děje do teď.

A kdyby ti nabídlo místo sociálního pedagoga na jiné základní škole? Tak bys to vzala?

Já nevím. To je jako hrozně těžký říct. Nevím, fakt nevím, jestli chci pracovat s dětma.

Však jo, proč to neříct, když to tak cítíš.

Jako to by souviselo i s jinejma okolnostma.

A s jakými třeba?

Přijde mi, že by to muselo být více vydefinovaný, co ten sociální pedagog na škole dělá. Musel by být respektovaný z těch druhých stran a ne že je tam někdo navíc, koho prostě oni musí vzít na milost.

A co se ti líbí na práci sociálního pedagoga? Co ti vyhovuje? Co tě baví?

(Přemýšlí) Baví mě, když to baví ty děti, když se to povede. A baví mě vytvářet prostor, ve kterém se nehodnotí. S tím jako hrozně bojuju, když oni mají nakreslit nějaký obrázek. Kreslily něco ve skupinkách a teďka vy opisujete a blabla... a my to neumíme nakreslit. A jak jsou ty děti hrozně zdegenerovaný, vždyť by vůbec nevadilo, když by měly stejný věci na tom obrázku, stejně tam pak měly všechny duhu. Mně v těch školách hrozně chybí to, že ty děti spolupracují a to mě přijde, že je to první semínko, které by tam měl ten sociální pedagog donášet z mého pohledu. Že jako obrázek nemusí být na jedničku, obrázek je proto, že si ho takto nakreslil a že takhle to umíš a je to úplně stejně pěkný.

Ale to by měl dělat i ten učitel, ne?

Ale to se podle mě právě neděje. Furt je to hodnocení, Já neříkám, že je to takto na všech školách, jim je to určitě jako dobrý, ale přijde mi, upozorju, že školství by se mělo úplně proměnit a nejenom ve stylu výuky, ale i v tom, co ty děti jedí ve školních jídelnách nebo jaký tam mají automaty se sladkostmi. Mě to prostě strašně irituje a pak nad tím strašně přemýšlím, kam já dám toho svého do školy. Ale naštěstí to nebude dříve, jak za osm let, tak se to snad jako promění, ale furt mi přijde, že je to neaktuální, nestačí to.

Že nestíháme? Zaspali jsme?

Co se týče zaspání, tak jsem četla zajímavý článek v Respektu, to není jako z mojí hlavy, o tom, jak právě jsou ty děcka na tu elektroniku a že kolikrát jim ti učitelé nestačí a že jim nerozumí a že ta výuka by se měla asi nějakým způsobem tomuhle přizpůsobit nebo by na to měla reagovat anebo i z toho hlediska, že je teďka taková nejistá doba. Já jsem si to třeba až tak neuvědomovala. Spousta věcí se bude digitalizovat a zruší se spousta aktuálních profesí a ty školy nevědí na co ty děti dále připravovat, na co je učit. Ale obecně mi přijde, že by ta škola měla fungovat na úplně jiným principu, než je, právě protože, ty děti dneska nepotřebujou se něco právě biflovat, protože to ani není možné pojmout obsah těch informací, který tady je a víc bych pracovala na tom, jak si ty informace najít, a víc na spolupráci a ne, aby ty děti z té školy byly nějaký zdegradovaný. Já nevím. Přijde mi, že ten sociální pedagog je tam důležitý právě proto, aby se děti spolu naučili komunikovat, aby to nebylo právě ten soutěživej individualismus.

A co se ti nelíbí na té práci?

Nelíbí se mi to, že mě to deptá. Že nevím, co s tím. Nevím, jak mám udělat, aby mě poslouchali. Nevím.

A nemůže to být i tím, že nevidíš zájem o svou práci? Moje představa byla, když jsem nastupovala, že ta škola šla do toho projektu s tím, že ví, k čemu by toho sociálního pedagoga mohla využít? Nějaké plány. Budou spolupracovat na nějakém projektu. A teďka, jak mi to popisuješ, to na mě působí, že oni na

to kašlou, nemají zájem, nezajímá je, jak pracuješ s dětmi. A pak vidím tebe a sleduju, že potřebuješ s někým ty informace o své práci sdílet, řešit problémy.

To je asi moje chyba, že jsem s nikým asi nekomunikovala. Jestli já jsem se měla aktivně dožadovat nějaké zpětné vazby a já vůbec nevím, jestli ty učitelky jsou schopný mi nějakou zpětnou vazbu poskytnout – některý.

Tak to můžeš zkusit a uvidíš. Možná tě překvapí. A konzultovala jsi to i s metodičkou na škole na MU?

Ne, to se o mě nikdo nestará.

Nikoho nezajímá, jak pokračuješ? Pravidelné setkání s metodikem.

Já jsem měla Denisu a já jsem si s ní vyměnila jeden email na začátku.

A jak to potom, s kým konzultuješ ty věci?

S nikým.

Vůbec s nikým? Já bych se asi zbláznila.

Já jsem to vždycky řekla na nějaký tý supervizi.

A to dlouho teda žádná nebyla.

No, já jsem na poslední taky nebyla. Mně o asi nějak ani nenapadlo, že to mám s někým konzultovat. Oni nás k tomu vyzývali, že jo. Jestli to není moje chyba, že já se jejich zpráv tak nějak nedožaduju. A čeho bych se mohla dožadovat? Ale přijde mi, že by to s tou metodičkou mohlo jít. Ona mi vlastně teďka posledně nabízela, abych ji nekřivdila, že se mnou půjde do toho dramaťáku a že to zkusíme nějak nastavit ty pravidla. Ale když já se toho na druhou stranu nějak děším. Nevím, možná bych jí mohla poprosit, aby byla tichej pozorovatel a pak mi k tomu něco řekla a nezasahovala mi do toho průběhu.

Jo, proč ne. To zní dobře. Jsou nějaké metody anebo techniky, který si využívala často? Anebo něco nového, co ve škole neznali, nevyužívali a u tebe to objevili a líbilo se jim to?

Programy.

A dramalekce?

Já jsem je právě moc nedělala. Dělala jsem ty čtyři lekce a pak už jsem žádnou dramalekci já osobně nedělala, dělali ji spolužáci. Jsem si uvědomila, že bych mohla tu dramalekci někdy zase udělat, že je to vlastně dobrý a nevím, proč jsem to vlastně vypustila, ale že mě to baví.

Však máš celý rok na to, aby si to ještě zrealizovala. Spolupráce s učiteli tedy není? Zájem o nové techniky? Například dramatická výchova?

To ne.

Ani žádné workshopy? Třeba, jak J. vyprávěla, že dělají ty třídnické hodiny. Řešíte tam nějak?

To já jsem tam chtěla udělat třídnický hodiny, ale pak to nějak vyšumělo. Já mám totiž pocit, že oni by se tam do toho nezapojili. Nevím, jak je do toho zapojit, ty učitele. Na třídnické hodiny se nějak netvářili.

A jsou tam nějaké třídnické hodiny vůbec?

Možná, když musí vyřešit papírování.

Ale není to vůbec o tom osobnostním rozvoji dítěte.

To ne.

Kdyby sociální pedagog na základní škole nebyl, myslíš si, že by základní škola o něco přišla? Možná je to podobné otázkám, které jsem už pokládala, dost se prolínají.

Tak jako určitě přijde o nějaký nový pohled na tu věc. Na tu výchovu těch dětí, ale ono já si myslím, ono zase záleží školu od školy. Protože můžou bejt aktivní školy, který

zase berou všechno možný a rádi to s těmi dětmi využijou a pak můžeš mít školy, kde by mohl být sociální pedagog a kdoví kdo ještě, ale musel by tam bojovat s tím prostředím. Buď by ho to tam semlelo anebo by tam prorazil hlavou zed' a nějak by to tam změnil.

Myslíš si, že jeden člověk může změnit?

Musel by být hodně drsnej nebo jako ne drsnej, že by měl drsný postupy. Ale...

Nebát se nabízet něco.

Bejt prostě zarputilej.

A jseš teďka ráda, že si ji v projektu?

Jo, jsem. Vzalo mi to strašně moc energie. Já jsem teďka ten půl rok z toho zoufalá, ale to je i jinejma emocema, ale ikdyž jsem jako doufala, že po tom, co jsem udělala státnice, že se ve mně nahromadí pozitivní energie, děti poznaj a najednou budou strašně poslouchat, ale to se nepodařilo.

Jsem ráda, že jsem do projektu šla, že jsem si uvědomila, že asi bych nechtěla pracovat s tak malejma dětma v budoucnu.

Příloha č. 6 – Rozhovor s informantem R6

Jak dlouho studuješ pedagogickou fakultu MU?

Teďka už je to pátým rokem.

A pořád studuješ obor toho socpeda?

Ano.

A pracuješ i v pedagogické oblasti?

No, dalo by se říct, že jo, protože mám tu, jakože praxi a pak jsem firmě, která dělá teambuildingy pro firmy, pro školy.

Takže pracuješ i s dětmi. Máte někdy akce i pro školy?

No, spíše pro vysoké školy. Takže úplně jako pro děti asi úplně až tak moc ne.

Takže pro tebe první zkušenost s dětma je tady ten projekt?

To..(přemýšlím).jakoby .asi jo. Předtím jsem dělala adaptáky a takový věci. Vlastně dělala jsem dětské tábory.

A teďka děláš na jaké škole sociálního pedagoga?

Na Staňkově v Brně.

Co tě vedlo k zapojení se do toho projektu?

No, jakoby to, že jsem to chtěla vyzkoušet., protože jsem si sama nedokázala ještě představit, co by mohlo být náplní toho socpeda ve škole. A pak asi i finančně nějaké ohodnocení – zajímavá forma brigády, i když výdělek není moc velký.

Jo, takže si to vyzkoušíš, že něco studujeme a konečně jsme si to mohli i ohmatat. Zatím to bylo takové abstraktní. A jak si prezentovala tu svou představu na tom výběrku?

Já jsem to hodně směřovala do volnočasové oblasti. Mě hlavně nevybrali hnedka poprvé, ale vystřídala jsem P. v pololetí. Ale myslím si, že mě nevybrali hlavně proto, že jsem to hodně směřovala právě do té volnočasové aktivity (nabídka kroužků atd.) Ale už si přesně nevzpomínám, co všechno jsem tam říkala, ale vím jako, že právě důraz byl na mimoškolní aktivity.

A proč si myslíš, že vybrali právě tebe? Že tě oslovili podruhé? Že jsi jim třeba nabídnula něco, co tam nebylo?

No, myslím si, že jsem tam hodně zapracovala i dramatickou výchovu, s tím, že jsem ji měla na denním studiu. A nevím. Mě oslovila Martina Vodičková s tím, že jsem ji zaujala předtím a že by mě ráda viděla na té Staňkově. Ale odůvodnění, ne.

Co bylo první, co jsi na škole zrealizovala, provedla?

Začínala jsem ještě jako s P., že jsem se ukázala, představila mě a spolu jsme dělaly program v páté třídě, protože to bylo domluvený. Ale tohle bylo jako fakt první, abych se seznámila s prostředím.

A potom si pokračovala podle nějakého plánu, který tam měla P. anebo sis to pak upravovala i podle sebe, že sis tam dala například více dramatických lekcí?

No, spíše jsem se snažila podtrhnout to, co tam měla P., ale to byla tak jen ta pátá třída, protože bylo domluveným, že jednou za měsíc tam bude nějaký program, a pak jsem se snažila v každé třídě udělat nějaký program tak, abych je poznala. Měla jsem první, druhou, pak tu pátou a hlavně byla jsem jenom na tom první stupni, protože tam byla psychologka, která si to chtěla rozdělit se mnou, protože už dělala s devítkou kariérní poradenství, takže ona si vezme druhý stupeň a já si mám vzít ten první. No, ale já jsem tam pak pro druhý stupeň dělala projektový den, kde mi pomáhali naši prváci ze socpedů, kteří to měli jako praxi. Takže vyloženě jako nějaký plán jsem neměla. Mým plánem bylo spíše poznat každou třídu, což se mi za to pololetí nepovedlo, ale, no, takže to bylo.

A spolupráce se zaměstnanci na škole probíhala v pohodě anebo byly nějaké překážky, nedorozumění?

S tou zástupkyní úplně v pohodě, ta je jako úplně skvělá. Má dobré působení na učitele. Co řekne, to platí a přes to nejede vlak. Má hodně velký respekt. A se mnou úplně v pohodě, vždycky se snažila maximálně vyjít vstříc. A co se týká ostatních učitelů, tak jakoby na tom prvním stupni úplně v pohodě, ale musela jsem přijít já. Jakoby samy za mnou nepřišly. Hlavně ten první stupeň na té škole jako vůbec funguje jako samostatná jednotka. Samy si to tam řídí. Jedna učitelka, která má teďka třetí třídu, tak to má na

starost, má odpovědnost za první stupeň, že bude komunikovat s tou zástupkyní a má na starosti právě první stupeň.

A ona tě neoslovila, že bys s ní mohla spolupracovat?

Jako zrovna v její třídě jsem byla, jsem měla program, ale taky jako fakt jen proto, že jsem tam za ní šla. Ona: Tak když jako chcete, tak jo. Fakt jako ten první stupeň tam funguje jako takovým svým vlastním životem. Jsou tam jako málo přístupní.

Je zajímavé, že oni jdou do toho projektu a pak nemají zájem, nikdo za tebou ani nepřijde.

No, právě.

A když teďka začínáš nový školní rok, máš něco nového na ně připravené? Co jsi minulý rok nestihla udělat anebo co by je zaujalo, by se jim líbilo?

Máme tam, právě se teďka hodně jakoby pracujeme s tou psycholožkou. A tomu prvnímu stupni jsme nabídly preventivní program. To je přímo knížka s podkladama. Jmenuje se to Kočičí zahrada, je to příběh koček. Je tu dvanáct témat, která jsou rozplánovaná, vede si to sám ten učitel a na každém příběhu se ukáže jedno téma třeba strachu, zvědavost. Aby ty děti věděli, jak to funguje. Má to ten preventivní charakter. Tohle jsme jim tedy nabízeli, to vzali. A ta učitelka na prvním stupni, která to vede: No, tak bychom to mohli udělat tak, že vždycky ve třetí třídě, že by to s nimi udělala. Ostatní učitelé byli váhaví. Učitel z páté třídy rovnou řekl, že to nebude dělat. On je teďka nový, trochu se distancoval a má kabinet na druhém stupni a ten tedy s nimi nechce vůbec nic mít. Ale v první třídě jsme teďka byly, asi ve 3. Týdnu školy, jsme tam byly dělat program, aby se děti lépe poznaly. Takže alespoň takhle.

A co tě baví na práci socpeda?

Třeba teďka konkrétně mě strašně baví ta spolupráce s psycholožkou, s tou jsme si fakt sedly. Jsme se dohodly, že to budeme dělat společně a vyhovuje mi, že teďka budeme hodně na prvním stupni, že si to budeme dělit. Jedna vezme jednu půlku a druhá tu druhou. A fakt to jako funguje. A baví mě ta práce s těma děčkama. Je dost náročné.

Jako ty lekce s děčkama jsou příjemný?

Jo.

A co tě nebaví na té práci?

Papírování. Já jsem fakt hrozná. Já jsem ještě fakt strašná. Já jsem třeba ještě v září neodevzdala výkaz práce. Ale já hlavně jsem si říkala třeba, že si povedu nějaký deník a prostě musím, protože jsem se rozhodla, že napíšu diplomku na téma sociálního pedagoga tak, abych měla nějaký materiál. Ale to je vyloženě bokem. Na té práci ve škole mi nic, co by mě nebavilo.

Říkala si, že je pro tebe práce socpeda užitečná, jak po osobní tak i po té profesní stránce.

Jo, myslím si, že určitě je pro mě užitečná, protože je to pro mě první zkušenost se školním prostředím. Je to takový, že toho člověk, no musí se pořádně obrnit s tím, že ne všechno, co si namyslel, musí vyjít a podobně. Zaprvé se zdokonaluju, za druhé spolupracuju s prima lidma.

Myslíš si, že socped má na té škole místo? Má zde uplatnění? Měl by na škole být?

No, myslím si, že jo, ale myslím si, že činnosti socpeda, psychologa metodika prevence se strašně prolínají. A možná to ani sama nevím. Nevím, asi to tak má být, že jsou to rozdílně tři pozice na té škole, ale například na té škole, kde teďka jsem, tak když bych tam nebyla, tak ta psycholožka Katka, to zvládne úplně v pohodě sama. Jako taky si myslím, že tam s něčím přispívám, ale zatím je to hodně z ní. Ale samozřejmě to vychází i z toho, že jsem tam čtyři hodiny týdně ona tam je celou dobu. Ona tam je pořád, tak může komunikovat s lidma na té škole. Kdyby tam ten sociální pedagog byl třeba jen na poloviční úvazek, ale byl by tam, pořád, tak si myslím, že tam uplatnění má na té škole.

A myslíš si, že by měl vyučovat? Měl by mít nějaké pravidelné hodiny? Anebo je fajn, že je nezařazený?

No jako nedokážu si představit, že by jako každý den měla jednu hodinu, kam bych docházela jako sociální pedagog. Podle mě by to nezvládal. Například u nás na Staňkové se zavedli třídnické hodiny s tím, že po nás chtějí, abychom jednou za týden tam byly, ale zatím to nejde. Stíháme to jednou za měsíc. Ale třeba jednou za 14 dní, že by třída měla nějaké setkání.

Ale to by muselo být náročné. Každých 14 dní vymyslet něco pro každou třídu?

No, právě. To není jako výuka češtiny.

A kdyby ti někdo nabídnul pracovní pozici sociálního socpeda na plný úvazek, tak bys to vzala?

No, nevím, jestli by to fungovalo na plný úvazek. Asi jo. Šla bych do toho, protože by tam bylo to zázemí, byla by to plnohodnotná práce, ne jak teďka, kdy je to jen jako praxe.

A myslíš si, že je dobré si s dětmi tykat?

No, zatím jsem to osobně nezavedla a myslím si, že je to dobře. Přijdu s tím, že jsem Jana, že mi můžou říkat Jana, ale jako to vykání. Kvůli respektu.

Myslíš si, že by tě pak nebrali vážně?

Nevím, právě. Možná, jo.

Jaké metody, techniky, přístupy si využívala?

Hodně jsem se snažila o aktivační, seznamovací hry. A jinak jsme tam měly dramalekce, projektové dny, což byla práce ve skupinkách.

A dramalekce se jim líbili? Mají s nimi na škole zkušenost?

Myslím si, že neměli, že to tam nikdo nedělal. A vypadalo to, že se jim to líbí.

A třeba ti učitelé neprojevíli zájem o to, že by se to naučili od tebe?

Vůbec. Teďka, jak tam byly zavedeny třídnické hodiny, tak si stěžovali, že mají hodinu navíc, že to nemají placené. Já právě nevím, jak to mají nastavené (z jedné strany, že ano, druhá strana, že ne), ale každopádně mě poprosila zástupkyně, zda bych nemohla mít seminář pro ty učitele o vedení třídnických hodin, co dělat a co naopak ne. Tak jsem si s nima sedla a bylo to sfouknutý asi během hodiny, protože jsem je nechtěla moc zdržovat, byla to spíše taková nabídka z mé strany. Dala jsem i sborník her, ze kterého mohou čerpat. A jedna učitelka mi řekla: Já jsem si myslela, že se tady dozvím, jak to funguje? Jak to prostě dělat. A tak jsem jí řekla, že jak to mají dělat, jsem jim právě řekla, ale jak to funguje, jestli jí mám vysvětlovat hru pro hře. To jsem jako

nechápal. Přijde mi, že nejsou tak akční ti učitelé. Nedokázala jsem si představit, že bych s těmi lidmi zkoušela nějakou hru.

Takže učitelé teďka mají představu, že budeme docházet do těch třídnických hodin s Katkou, tou psycholožkou, a oni, že to nebudou dělat.

To je hrozný? Vždyť by to měli vést právě ti učitelé?

Právě. Je to vůbec nezajímá. Budou rádi, když tam půjdeme my a oni tam nebudou muset vůbec být. Třeba měla být třídnická v deváté třídě a třídni se vůbec nezajímala o to, co se tu bude dít, jediné o co projevila zájem, bylo, zda jí příště ta třídnická hodina odpadne, zda tu musí taktéž být. Oni to prostě neberou tak, že je to dobře, že mají nějaký prostor pro práci s třídou stmelování, ale je to hodina navíc, na kterou musí vymyslet nějaké aktivity. V jedné třídě to mají tak, že děcka mají pauzu na oběd. Učitelka je pošle na oběd, přetáhne jim obědovou pauzu do třídnické hodiny do 14hod. Hodina končí v 14:25, takže má 25 minut a bude chtít omluvenky a to je tak všechno, co stihnou. A teďka mají, právě Katka psycholožka mají nový návrh. Chtějí navrhnout, aby třídnická hodina byla ve všech třídách v pondělí ráno, aby to byl vstup do nového týdne, ale bojím se, že to neobhájí. Al říkala mě Katka, že má kamarádky na jiných školách, kde to prostě jde.

Příloha č.7 – Rozhovor s informantem R7

Věk a jak dlouho studuješ pedagogickou fakultu MU?

Je mi dvacetdevět let a studuji sociální pedagogiku třetím rokem

Studuješ ještě další, odlišný obor?

Ne, zaměřuji se jen na sociální pedagogiku.

Pracuješ s dětmi? Pracuješ v pedagogické oblasti? (Pokud ano, jak dlouho?)

Začala jsem teprve v září jako vychovatelka ve školní družině a o prázdninách jsem se podílela na realizaci příměstských táborů. Zároveň od října 2012 se účastním projektu PdF katedry Sociální pedagogiky a pracuji tedy jako sociální pedagog. Nejdříve rok na gymnáziu v Bučovicích a teďka na základní škole Sirotkova.

Jak dlouho si pracoval jako sociální pedagog na škole?

Teďka je to již rok a dva měsíce

Co tě vedlo k zapojení se do projektu, který si klade za cíl sociálního pedagoga do škol?

Získat pedagogickou praxi (jedinečná příležitost), osobní výzvu a zvědavost – chtěla jsem zjistit, co vlastně studuji za obor. Definice sociální pedagogiky je poněkud záhadná. Je těžké si takto teoreticky představit, co může sociální pedagog na škole realizovat. Zároveň být přítomen u něčeho nového, co začíná.

Jak si prezentoval svoji představu sociálního pedagoga na škole na výběrovém řízení?

Využila jsem mentálního mapování – a představila pozici sociálního pedagoga poněkud obecně. Když jsem dorazila na výběrové řízení, měla jsem chuť odejít. Jak jsem se

bavila se spolužáky, kteří se rozhodli, výběrko taktéž vyzkoušet, bylo mi jasné, že jsou to osoby z praxe. Již s dětmi pracovali, v převážné části to byli studenti dramatické výchovy. Říkala jsem si, že tam nemám, co dělat. Ale vzala jsem si na výběrko náhradní volno, které jsem si tehdy vydřela a tak jsem neodešla a pamatuju si, že jsem šla na řadu až poslední. Přišlo mi, že jsem pro ně nezajímavá. Žádné zkušenosti. A většina byla již unavená. Výběrko bylo velmi rychlé.

Proč si myslíš, že do projektu vybrali právě tebe?

Opravdu nevím. Bylo to pro mě překvapení. Když jsem na první schůzce ptala své metodičky, ta mi řekla, že pro ni to bylo taktéž překvapení, ale že jsem byla něco jako „hokus pokus“. Prý jim moje představa přišla taková ucelená v porovnání s ostatními (možná to bylo i mým věkem, byla jsem starší než ostatní a možná i trochu uměřenější). Zkrátka chtěli vyzkoušet i jiný typ studenta (studuji dálkově, ostatní studovali prezenční studium). Navíc jsem neměla moc času navíc a ještě jsem byla zaměstnaná na plný úvazek v práci na pozici administrativní pracovnice – neměla jsem jisté, že mě zaměstnavatel pustí na jeden den v týdnu, zda se vůbec domluvíme na snížení úvazku. Asi bych to přirovnala k pokusnému králíku.

Co bylo úplně první, co si na škole zrealizoval a proč?

První byly návštěvy v hodinách. S ředitelem jsem se domluvila na dvou třídách, které byly označeny jako problematické. Setkávání s metodičkou na škole, s metodičkou prevence, s třídními to bylo náplní pro říjen a měsíc. V prosinci to byl pak Den lidských práv ve spolupráci s Amnesty International. Bylo to pro celý nižší stupeň gymnázia. Ohlasy, ani moc nevím. Děcka byly neposedný, ale ředitel mi pak řekl, že prý to mělo kladné ohlasy. Osobně jsem chtěla projektový den uspořádat trochu jinak. Pamatuju si, že jsem se trochu bála uspořádat sama lekci. Nechtěla jsem, aby se to pokazilo hnedka na začátku.

Na druhé škole jsem pak hnedka zrealizovala třídnickou hodinu pro čtvrtou třídu- třídní se neostýchala a zkontaktovala mě sama. Pak už mě postupně kontaktovali další třídní a některými jsem navázala dlouhodobější spolupráci. Prostě supr.

Co tě bavilo na práci sociálního pedagoga?

Volnost (nikdo mě nehlídal, ani mi nepřikazoval, co mám dělat; je to vyloženě na mě) – kreativita (práce socpeda na škole je pestrá – tolik témat, tolik metod práce s žáky; úžasné – nedokážu si představit práci, kde by bylo něco podobného možné) – práce s žáky – příprava lekcí – příprava projektových dní – objevování zákonitostí fungování školního prostředí (do této doby pro mě naprosto zahaleno tajemstvím)

Co tě naopak nebavilo?

Vnucování se (za celou dobu za mnou přišly jen dvě učitelky, že chtějí uspořádat lekci a to jedna z nich seděla se mnou v kanclu – pokud by tu nebyly ty dvě tzv. problematické třídy – realizovala bych jen projektové dny – nezáměr metodika na škole (moje metodička na mě většinou neměla moc času a žádné nápady) – nezáměr vedení (pokud jsem realizovala nějakou akci, nikoho nezajímala – pamatuju si, že pokaždé přišli a udělali jen nějaké fotky, ale nezajímala je zpětná vazba – bojovnost žáků (nepochopili, že jsem na školu nepřišla s nimi bojovat, ale spolupracovat)

Na druhé škole je to zase úplně jinak. Zajímají se o hodiny, můj metodik dokonce chodí na hodiny, baví se společně o zrealizovaných lekcích. Ovšem je tu určité neflexibilita a přebytečná administrativa – plánování hodin – změny v rozvrzích, souhlasy rodičů

Měl jsi plán, podle kterého si postupoval, anebo si spíše reagoval na vzniklou situaci?

Na první škole jsem nejdříve mapovala terén a pak plánovala pár věcí. Na druhé škole jsem šla už s nabídkou aktivit, které mohu nabídnout. Samozřejmě pokaždé je nutné reagovat na situaci na škole, přizpůsobit nabídku aktivit školnímu prostředí.

Pokud si ho měl, šlo vše podle plánu?

Vždy jsem dojela na časovou dispozici. Nedá se to stíhat v hodinách stanovených projektem. Práce socpeda je práce na poloviční úvazek, ne-li na celý, když k tomu

přidám i administrativu, která tu prostě je. Všechny aktivity se nedají stihnout, zvláště když jsou tu další školní akce, třídní výlety, prázdniny, uzavírání klasifikace.

Jak probíhala spolupráce se zaměstnanci školy?

Na druhé škole je v pohodě, bez problémů, o moji práci se zajímají a sledují, jak pracuji s žáky. Na první škole jim to bylo jedno, alespoň mi to tak přišlo, což mě mrzelo, protože ředitel byl sympaták a byla s ním dobrá řeč, ale těžko něco dělat, když nemáte zpětnou vazbu. Když prostě ani nevíte, zda vás na škole chtějí.

Měl by sociální pedagog i učit? Měl by mít pravidelné hodiny se studenty?

Myslím si, že ne. Podle mě by to možná nestíhal a bylo by toho zbytečně moc. Navíc si myslím, že je dobré, že žáky nehodnotíte, že hodiny se socpedem jsou o něčem jiném. Teďka na druhé škole mám skvělou kombinaci. Pracuji zde na poloviční úvazek jako vychovatelka ve školní družině, což je značka ideál. Žáci z nižšího stupně si mě pamatují z družiny a zatím jsem jim sympatická. ☺ Beru to jako nespornou výhodu. Zároveň ve mně mají větší důvěru i ostatní učitelé, když vědí, že na škole pracuju. Je to pro ně jistější, než kdybych byla jen externí studentka PdFMU, která dojíždí jen na jedno dopoledne, maximálně jeden den v týdnu. Je více možností. Spíše než vyučování by mohl mít nestarosti prevenci na škole anebo zastávat pozici vychovatele.

Byla praxe/zkušenost v podobě práce sociálního pedagoga pro tebe užitečná?

Rozhodně ano. Úžasná příležitost a jsem hrdá na sebe, že jsem do toho šla a přihlásila se na výběrko. Zároveň jsem vděčná realizátorům projektu, že se nebáli mě vzít do projektu. Naprosto úžasná věc, které mi změnila život. Díky projektu jsem se začala prakticky zabývat oborem, který studuju a přivedla mě k rozhodnutí, najít si práci v oboru.

Je pozice sociálního pedagoga na škole potřebná? Pokud ano, z jakého důvodu.

Přijde mi, že ano. Pokud by nebyla, neměli bychom my sociální socpedové z projektu tolik práce a tolik poptávek po lekcích. Navíc tu naši práci na škole v podstatě nikdo nedělá. Pokud je na škole psycholog, což není rozhodně všude, anebo školní vychovatel/ka a metodik prevence tak má ještě i další aktivity (například vyučování). Socpedové se hodně využijí při dramalekcích anebo při realizaci lekcí ve třídě na téma vztahů uvnitř třídy. Hodně se řeší i vytváření metodiky pro třídnické hodiny. Řeším teďka třídnické hodiny, adaptační kurzy.

Je pozice sociálního pedagoga na škole užitečná? Pokud ano, z jakého důvodu.

Ano. Může napomoci škole při sociálně výchově žáků a při řešení třídních záležitostí, metodiky může směřovat učitele v oblasti přístupu k žákovi.

Co můžeš škole nabídnout jako sociální pedagog?

Metodika třídnických hodin, programy na adaptační kurzy, výlety, lekce na osobnostní výchovu žáků, multikulturní lekce, projektové dny, psaní projektů pro školu, spolupráce s dalšími institucemi, dramatická výchova. Je to hodně a určitě je tu i něco, na co jsme ještě nepřišli.

Měl by sociální pedagog studentům tykat anebo vykat?

Určitě vykat, alespoň ze začátku. Později je možné se trochu uvolnit, ale mně se prozatím osvědčilo vykání.

Chtěl/a bys pracovat jako sociální pedagog?

Ano.